

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
«ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ»

ΓΙΑΤΣΙΟΥ ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ
ΜΑΧΑΙΡΑ ΓΕΩΡΓΙΑ
ΤΖΑΒΕΛΛΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ : ΒΑΣΣΑΜΗ ΟΥΡΑΝΙΑ

ΠΑΤΡΑ, 2013

**TEI OF WESTERN GREECE
FACULTY OF HEALTH PROFESSIONALS AND WELFARE
DEPARTMENT OF SOCIAL WORK**

**DISSERTATIONS
«UNEMPLOYMENT AND SOCIAL WORK»**

**GIATSIU CHARIKLIA
MACHAIRA GEORGIA
TZAVELLA ALEXANDRA**

PATRAS, 2013

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εργασία από τις παλαιότερες ήδη κοινωνίες, κατέχει κεντρική θέση στην ιεραρχία των οικονομικών και κοινωνικών αξιών ως μέσο απόκτησης των αγαθών και αξιοποίησης των ατόμων στην παραγωγική διαδικασία. Η εργασία δίνει αρχικά στον άνθρωπο το δικαίωμα να μπορεί να εκπληρώνει τις βασικές του ανάγκες για στέγη, τροφή και ένδυση. Μέσα από την εργασία τα άτομα βιώνουν την αποδοχή από τους άλλους, νιώθουν ικανοί αφού προσφέρουν ένα έργο απέναντι στην κοινωνία.

Στον αντίποδα ωστόσο, υπάρχει το φαινόμενο της ανεργίας, το οποίο λαμβάνει ιδιαίτερα ανησυχητικές διαστάσεις στην χώρα μας. Η ανεργία αντιμετωπίζεται ως ένα κοινωνικό φαινόμενο, του οποίου οι επιπτώσεις επιφέρουν προβλήματα στην ψυχική υγεία των ατόμων που δεν έχουν μια απασχόληση. Ιδιαίτερα ευάλωτες είναι κάποιες κοινωνικές ομάδες, όπως οι νέοι και οι γυναίκες.

Τα τελευταία χρόνια, η ραγδαία εξάπλωση των νέων τεχνολογιών σε συνδυασμό με τη διεθνοποίηση της οικονομίας και τη ταχύτητα απαξίωσης των γνώσεων, έχει αλλάξει ριζικά το τοπίο του κόσμου της εργασίας, ανατρέποντας τη σταθερότητα και τη διάρκεια που σε μεγάλο βαθμό χαρακτήριζαν μέχρι πρόσφατα την απασχόληση. Αποτέλεσμα αυτών είναι η έξαρση της ανεργίας, ενός φαινομένου, το οποίο έχει αναδειχθεί σε ένα οξύ και με ανησυχητικές διαστάσεις κοινωνικό και οικονομικό πρόβλημα των διαφόρων χωρών.

Το φαινόμενο της ανεργίας στην Ελλάδα, οφείλεται κυρίως σε δύο λόγους. Ο πρώτος λόγος είναι η αδυναμία που έχει το εκπαιδευτικό σύστημα να προσαρμοστεί στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Δηλαδή, η προσφορά της εργασίας δεν ανταποκρίνεται στην ζήτηση της αγοράς, με αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας. Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα ωθεί τους μαθητές και τους φοιτητές σε επαγγέλματα που βρίσκουν απήχηση στον δημόσιο τομέα, την ίδια στιγμή που ο δημόσιος τομέας εντείνει τις προσπάθειες του για μείωση των θέσεων εργασίας. Ο δεύτερος λόγος είναι ότι οι νέοι αποφασίζουν να μάθουν μια επιστήμη η οποία αποδίδει κάποιο κύρος και τους υπόσχεται μια μελλοντική υψηλή κοινωνική θέση, την στιγμή που δεν αναγνωρίζουν τις πραγματικές ανάγκες απασχόλησης.

Είναι λοιπόν σαφές ότι το πρόβλημα της ανεργίας, σε μεγάλο βαθμό οφείλεται σε θεσμικούς παράγοντες και στην νοοτροπία των πολιτών. Περί ανεργίας γίνεται λόγος όταν υπάρχουν άτομα ικανά και πρόθυμα να εργαστούν με τούς μισθούς που επικρατούν στην αγορά αλλά δεν

μπορούν να βρουν δουλειά. Η αντιμετώπιση της ανεργίας απαιτεί επομένως, την αλλαγή των πολιτικών και των κοινωνικών κατεστημένων. Επιπλέον σημαντικό ρόλο παίζει και η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας στην εμφάνιση και αύξηση της ανεργίας. Με την είσοδο των ηλεκτρονικών υπολογιστών – και γενικά της μηχανογράφησης – στην εργασία αλλά και γενικότερα των μηχανών, πολλές από τις θέσεις απασχόλησης μειώθηκαν και αρκετοί εργαζόμενοι έμειναν άνεργοι.

Ανεξάρτητα από την τεχνολογική επανάσταση, την εμφάνιση νέων επαγγελμάτων, την υπολειτουργία του επαγγελματικού προσανατολισμού κ. α. μεγάλο μέρος της ευθύνης για τις διαστάσεις της ανεργίας έχουν και οι ίδιοι οι άνεργοι που δεν αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά το πρόβλημα τους. Η επιλογή των επαγγελμάτων εξακολουθεί να μη συμβαδίζει με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας ενώ η επαγγελματική τους εκπαίδευση στερείται σημαντικών προσόντων για τις υπάρχουσες κενές θέσεις.

Αισθητή είναι επίσης η έλλειψη υποδομής από το κράτος έτσι ώστε να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για την πρόληψη αλλά και την καταστολή του προβλήματος της ανεργίας. Έχει αποδειχθεί ότι καμία πολιτική, μεμονωμένα εφαρμοζόμενη, δεν μπορεί να έχει επαρκές αποτέλεσμα. Είναι απαραίτητο να υπάρξει δέσμη μέτρων και συνεχής δράση σε όλους τους τομείς με ξεκάθαρη και ενιαία στρατηγική που θα απορρέει από την ανάλυση της ελληνικής πραγματικότητας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το παρών πόνημα πραγματεύεται την ανάλυση της έννοιας της ανεργίας και τις εκφάνσεις που αυτή έχει στην καθημερινότητα του ατόμου καθώς και τη συμβολή του κοινωνικού λειτουργού στην εξάλειψη του φαινομένου.

Το πρώτο κεφάλαιο προσδιορίζει το σκοπό της πτυχιακής εργασίας και παρουσιάζει τους βασικούς ορισμούς που είναι απαραίτητοι για τη μελέτη του παρόντος συγγράμματος.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναλύει τα είδη και τις συνέπειες της ανεργίας, τους τρόπους αντιμετώπισης και τον υπολογισμό της.

Το τρίτο κεφάλαιο προσδιορίζει την ανεργία σαν φαινόμενο που πλήττει τους νέους της χώρας μας, οριοθετεί τα ποσοστά της ανεργίας στις νεαρές ηλικίες και εισάγει την ανάλυση του φαινομένου στις χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης.

Το τέταρτο κεφάλαιο παραθέτει την ανεργία στα πλαίσια του ελληνικού χώρου. Προσδιορίζει τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζεται η οικονομία μικρό και μακροοικονομικά ενώ ταυτόχρονα εισάγει την έννοια του ισοζυγίου σαν παράγοντα όξυνσης του φαινομένου.

Το πέμπτο κεφάλαιο πραγματεύεται τις επιπτώσεις της ανεργίας στην ηλικιακή κλάση μεταξύ 18-35 ετών. Παραθέτει τον τρόπο επιρροής της ηλικιακής αυτής ομάδας από την ανεργία σαν απόρροια του γενικού φαινομένου της οικονομικής κρίσης που επηρεάζει την τοπική και διεθνή οικονομία.

Το έκτο κεφάλαιο αναλύει τη σχετική νομοθεσία που απορρέει από την ανεργία στη χώρα μας καθώς και την κρατική παρέμβαση μέσα από τη λειτουργία των προγραμμάτων του οργανισμού απασχόλησης του εργατικού δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.).

Στο έβδομο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι τρόποι αντιμετώπισης της ανεργίας στην ηλικιακή ομάδα 18-35.

Στο όγδοο και τελευταίο κεφάλαιο προσδιορίζεται ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στην υποστήριξη των ανέργων. Ταυτόχρονα παρουσιάζεται η βιβλιογραφική ανασκόπηση των στοιχείων που συντελούν στην ύπαρξη μίας ολοκληρωμένης και επιστημονικής προσέγγισης των καθηκόντων του κοινωνικού λειτουργού που συντελούν στην μείωση του φαινομένου της ανεργίας.

SUMMARY

The present essay deals with the analysis of the concept of unemployment and expressions as she is in everyday life of the individual and the contribution of social work to eradicate the problem .

The first chapter defines the purpose of the dissertation and presents the basic definitions necessary for the study of this treatise .

The second chapter analyzes the types and consequences of unemployment , ways of coping and calculating .

The third chapter identifies unemployment as a phenomenon that affects young people of our country, defines the rates of unemployment among young people and introduces the analysis of the phenomenon in the countries of the European Union.

The fourth chapter gives an unemployment within the Greek area . Specifies how it affects the economy and macroeconomic little while introducing the concept of balance as a factor exacerbating the problem.

The fifth chapter deals with the impact of unemployment in the age class between 18-35 years. Lists how influential this age group by unemployment as a result of the general phenomenon of the economic crisis affects the local and international economy.

The sixth chapter analyzes the legislation stemming from unemployment in our country and state intervention in the operation of the programs of the employing organization 's workforce (Manpower Employment Organisation) .

In the seventh chapter presents ways to tackle unemployment in the age group 18-35 .

In the eighth and final chapter sets out the role of social worker in supporting the unemployed. Simultaneously presents the literature review of the factors involved in the existence of a comprehensive and scientific approach to the tasks of social worker that contribute to reducing the phenomenon of unemployment.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	i
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	iii
SUMMARY	iv
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	v
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	ix
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	1
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ.....	1
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.2 ΣΚΟΠΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	1
1.3 ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ.....	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	4
Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
2.1 ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΚΑΙ ΖΗΤΗΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	4
2.2 Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝΤΑ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	5
2.3 ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	5
2.4 ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	5
2.5 ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	7
2.6 ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	7
2.7 ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	11
2.8 ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	12
2.9 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	13
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	15
ΝΕΟΙ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ.....	15
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	15

3.1 ΝΕΟΙ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	15
3.2 ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΣΤΗΝ Ε.Ε.....	22
3.2.1. ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	22
3.2.2. ΑΝΕΡΓΟΙ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	23
3.2.3. ΝΕΟΙ ΜΕΧΡΙ 24 ΕΤΩΝ.....	25
3.2.4. ΑΝΕΡΓΟΙ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΤΩΝ ΑΝΩ ΤΩΝ 25 ΕΤΩΝ.....	26
3.2.5. ΟΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΙΣ ΜΟΡΦΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε.-27.....	28
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ.....	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	33
Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΑΔΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ	333
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	33
4.1. ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ.....	33
4.2. ΥΨΗΛΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	34
4.3 Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ	35
4.4 Η ΕΛΛΕΙΨΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	38
4.5 ΤΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	38
4.6 ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ	40
4.7 ΠΟΛΥΘΕΣΙΑ.....	44
4.8 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ.....	44
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ.....	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	46
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ 18-35 ΕΤΩΝ	46
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	46
5.1. ΜΙΑ ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ	46
5.2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	47
5.2.1. ΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΒΙΟΤΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ.....	48
5.2.2. ΕΝΤΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	49
5.2.3. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ	50
5.2.4. ΤΑΞΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ.....	51
5.3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	522

5.4 ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ.....	53
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ.....	56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	57
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ	57
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	57
6.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	57
6.2. ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ.....	57
6.3. ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ ΟΑΕΔ	58
6.3.1. ΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	59
6.3.2. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗΣ	59
6.3.3. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗΣ.....	60
6.3.4. ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΠΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	60
6.3.5. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ.....	60
6.3.6. ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ	61
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ.....	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	62
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ 18-35 ΕΤΩΝ	62
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	62
7.1 ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	62
7.2 ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	63
7.2.1 Ο.Α.Ε.Δ - ΚΑΡΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	63
7.2.2 ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ (Λ.Α.Ε.Κ)	65
7.3 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ	65
7.3.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ EURES (EUROPEAN EMPLOYMENT SERVICES).....	65
7.3.2 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ – ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ (ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ) ΚΑΙ ΓΙΑ ΑΝΕΡΓΟΥΣ / ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ (ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ).....	66
7.4 ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	67

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ.....	70
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8	71
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΝΕΡΓΩΝ	71
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	71
8.1 ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	71
8.2. ΚΑΙΝΟΤΟΜΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	72
8.3 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	74
8.4 ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΑΝΕΡΓΩΝ	75
8.5 ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ.....	79
8.6 ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ.....	80
8.7 ΓΝΩΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ...	81
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ.....	82
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	83
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	85
ΕΛΛΗΝΙΚΗ	85
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ	87
ΠΗΓΕΣ INTERNET	88

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ο.Α.Ε.Δ.: ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Ο.Ο.Σ.Α.: ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Γ.Σ.Ε.Ε.: ΓΕΝΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ

Ε.Σ.Ε.Ε.: ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΡΓΑΤΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αγορά εργασίας είναι εκείνο το πλαίσιο της κοινωνίας το οποίο εμπεριέχει την σύναψη συμβολαίων και συμβάσεων εργασίας με βάσεις τις οποίες τοποθετούνται τα άτομα στις θέσεις εργασίας. Αποτελεί, δηλαδή, η αγορά εργασίας, ένα ιστορικά καθορισμένο θεσμό. Δύο είναι οι βασικές λειτουργίες που έχει σαν σκοπό να επιτελέσει η αγορά εργασίας:

Η πρώτη είναι ο καταμερισμός των εργαζομένων στις υπάρχουσες θέσεις εργασίας, εξασφαλίζοντας παράλληλα το κατάλληλο μέγεθος εργατικού δυναμικού το οποίο απαιτεί η παραγωγική διαδικασία. Η δεύτερη είναι η εξασφάλιση του εργατικού δυναμικού, το οποίο θα πρέπει να συντηρείται και να αναπαράγεται προκειμένου το κύκλωμα της αγοράς εργασίας να συνεχίσει να υφίσταται. (Δεδουσόπουλος, 2000)

Οι λειτουργίες αυτές δεν είναι αλληλένδετες. Δεν είναι δεδομένο δηλαδή, πως η ορθή λειτουργία της μιας από τις δυο συνεπάγεται αυτόματα και ορθή λειτουργία και της άλλης. Το κύκλωμα της αγοράς εργασίας, από μόνο του, μπορεί να οδηγήσει στην επιτυχία της πρώτης λειτουργίας, η οποία όπως περιγράφηκε πιο πάνω κατανέμει τους εργαζόμενους σε θέσεις εργασίας. Ο βασικός μηχανισμός, στον οποίο στηρίζεται η κατανομητική λειτουργία της αγοράς εργασίας, είναι αντίστοιχος με τον μηχανισμό των τιμών στην αγορά προϊόντων.

1.2 ΣΚΟΠΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η εκ βάθρων ανάλυση του φαινομένου της ανεργίας και ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στην αντιμετώπιση της.

1.3 ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Ανεργία καλείται το φαινόμενο κατά το οποίο ο παραγωγικός συντελεστής εργασία δεν δύναται να απασχοληθεί πλήρως. Η μέτρηση της γίνεται με βάση το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που αδυνατεί να βρει εργασία.

Ειδικότερα, άνεργοι είναι τα άτομα εκείνα που είναι διατεθειμένα να εργαστούν με την αμοιβή και γενικότερα με τις συνθήκες που ισχύουν στην αγορά για το είδος της εργασίας που προσφέρουν και δε μπορούν να βρουν απασχόληση. Άνεργος δηλαδή θεωρείται όποιος έχει τις ικανότητες, θέλει να βρει εργασία και παρά τις προσπάθειες του, δεν κατορθώνει να εργαστεί (αθέλητη ανεργία). Αντίθετα, δε θεωρείται άνεργος όποιος έχει τις ικανότητες και την ευκαιρία αλλά δε θέλει να εργαστεί (ηθελημένη ανεργία). Απλώς δεν προσφέρει την εργασία του στην τρέχουσα τιμή του είδους αυτού εργασίας ή δε δέχεται τους όρους απασχόλησης που επικρατούν στην αγορά. (Borgas, 2003)

Συνεπώς, ανεργία καλείται το οικονομικοκοινωνικό φαινόμενο κατά το οποίο υπάρχει υπερβάλλουσα προσφορά εργασίας, δηλαδή η προσφορά εργασίας είναι μεγαλύτερη από τη ζήτησή της. Υπάρχει με άλλα λόγια, διαθέσιμο και πρόθυμο εργατικό δυναμικό στην αγορά εργασίας αλλά δεν υπάρχουν οι αντίστοιχες θέσεις για να τις πληρώσει. Σε κάθε εποχή και σε κάθε κοινωνία εμφανίζεται το φαινόμενο της ανεργίας, άλλοτε σε μεγαλύτερο και άλλοτε σε μικρότερο βαθμό, κυρίως όμως πλήττει τις ευπαθείς και αδύναμες κοινωνικές ομάδες. (Δεδουσόπουλος, 2000)

Σήμερα, το πρόβλημα της ανεργίας συναντάται κυρίως στις βιομηχανικά αναπτυγμένες χώρες, χωρίς αυτό βέβαια να αποτελεί τον κανόνα, αφού η ανεργία, ειδικά τα τελευταία χρόνια, έχει πάρει τη μορφή επιδημίας. Πράγματι, το φαινόμενο της ανεργίας αποτελεί ένα δισεπίλυτο πρόβλημα, το οποίο χρειάζεται ένα συνδυασμό μέτρων και μία δέσμη αποφάσεων για την ουσιαστική αντιμετώπιση του. Τα τελευταία χρόνια, μέσω των διαφόρων ενώσεων και συμμαχιών στις οποίες ανήκουν οι περισσότερες χώρες, γίνεται προσπάθεια για αντιμετώπιση της ανεργίας σε ένα διεθνές πλαίσιο με βάση διάφορες παραμέτρους και ιδιομορφίες που παρουσιάζει η κάθε χώρα αυτόνομα, αλλά και σε συνδυασμό με την οικονομική ένωση που ανήκει. (Δεδουσόπουλος, 2000)

Εργατικό δυναμικό είναι το μέρος του πληθυσμού (ηλικίας συνήθως 15 – 65 ετών) που μπορεί και θέλει να εργασθεί. (Δεδουσόπουλος, 2000)

Απασχόληση είναι το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που εργάζεται.

Αεργία ή αποχή από την εργασία είναι η μη αναζήτηση εργασίας.

Απασχολησιμότητα είναι μια έννοια που χρησιμοποιείται συχνά σε σύγχρονες μελέτες. Είναι η κατάσταση κατά την οποία ένα μέλος του εργατικού δυναμικού είναι αρκετά ανταγωνιστικό και ικανό να παραμείνει μέσα στην αγορά εργασίας ή να διεκδικήσει επιτυχώς μια θέση απασχόλησης. Το άτομο με αυτά τα χαρακτηριστικά ονομάζεται απασχολήσιμο. (Κατσανέβας,1986)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε αυτό το κεφάλαιο αναλύονται, τα είδη της ανεργίας και οι συνέπειές της, καθώς και οι τρόποι αντιμετώπισης και υπολογισμού της, με βάση τις θεμελιώδεις θεωρίες που αναφέρονται στο φαινόμενο της ανεργίας.

2.1 ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΚΑΙ ΖΗΤΗΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σύμφωνα με την κλασική θεώρηση, η αγορά εργασίας είναι ακριβώς ίδια με όλες τις υπόλοιπες αγορές: έχουμε προσφορά και ζήτηση εργασίας καθώς και ένα σημείο ισορροπίας, στο οποίο όλοι εκείνοι που αποτελούν το εργατικό δυναμικό έχουν τη δυνατότητα να εργαστούν και να λαμβάνουν και μισθό ισορροπίας. Η ανεργία θεωρείται ως επιλογή εκείνης της ομάδας πληθυσμού που δεν επιθυμεί να εργαστεί λαμβάνοντας το μισθό ισορροπίας. Ωστόσο η θεώρηση αυτή δεν επικρατεί στην πράξη. Η διαπραγματευτική δύναμη των εργατικών σωματείων και η επιβολή κατώτατων μισθών, πάνω από το μισθό ισορροπίας οδηγούν το σύστημα σε ανισορροπία. Άλλες αιτίες είναι η ύπαρξη πολλών τομέων μέσα στην οικονομία, οι μισθοί αποτελεσματικότητας, η ετερογένεια μισθών κτλ. Η Νεοκλασική Θεωρία προτείνει τη δημιουργία προϋποθέσεων τέλει ανταγωνισμού ώστε ο μηχανισμός των τιμών – μισθών να επαναφέρει την ισορροπία και να εξαλείψει την ανεργία. (Κατσανέβας, 2007)

Η Κεϋνσιανή Θεωρία από την άλλη υποστηρίζει ότι το επίπεδο απασχόλησης προσδιορίζεται από την ανανεωμένη ζήτηση για το προϊόν, τις τεχνικές συνθήκες παραγωγής και την παραγωγικότητα της εργασίας και όχι από το μισθό. Σε αυτή την εργασία εξετάζεται και μια άλλη αιτία που προκαλεί μέρος της ανεργίας: η απόκλιση ανάμεσα στις δεξιότητες και τα επαγγελματικά προσόντα που διαθέτει το εργατικό δυναμικό και εκείνα που απαιτούν οι επιχειρήσεις όπως επίσης και η ύπαρξη θέσεων εργασίας που δεν ανταποκρίνονται στις προσδοκίες του εργατικού δυναμικού. Λύση στο πρόβλημα είναι η είναι η ενίσχυση των επαγγελματικών προσόντων μέσω της κατάρτισης και η κινητοποίηση του εργατικού δυναμικού προς τις διαθέσιμες θέσεις εργασίας. (Κατσανέβας,2002)

2.2 Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝΤΑ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο πρωτεύον τομέας περιλαμβάνει θέσεις εργασίας με καλύτερες συνθήκες απασχόλησης, αμοιβές και προοπτικές και μεγαλύτερη σταθερότητα. Δημιουργήθηκε στο δημόσιο τομέα από τους νόμους περί μονιμότητας και μισθολογίου των υπαλλήλων και στον ιδιωτικό τομέα από τις ανάγκες για αποτελεσματική λειτουργία και κατάλληλα ειδικευμένο προσωπικό.

Ο δευτερεύον τομέας περιλαμβάνει γενικά θέσεις με μεγαλύτερη αστάθεια, μικρότερες αμοιβές και ευκαιρίες και συχνά άτυπες εργασιακές σχέσεις. (Κατσανέβας,2007)

2.3 ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η απασχόληση στο δημόσιο τομέα χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη ασφάλεια, μόνιμες και ανελαστικές πληρωμές που κατά μέσο όρο υπερβαίνουν τις αντίστοιχες του ιδιωτικού τομέα και μεγαλύτερη διαπραγματευτική ικανότητα των εργαζομένων. Γι' αυτό ο δημόσιος τομέας συμπεριλαμβάνεται στον πρωτεύοντα τομέα της αγοράς εργασίας. Η απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα χαρακτηρίζεται γενικά από χαμηλότερες αμοιβές και προνόμια αλλά και μεγαλύτερες ευκαιρίες επαγγελματικής ανέλιξης. Στον ιδιωτικό τομέα υπάγεται σχεδόν εξολοκλήρου και η άτυπη απασχόληση. Οι σύγχρονες πολιτικές απασχόλησης προωθούν κυρίως την απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα μέσω του ανταγωνισμού και της βελτίωσης του ανθρώπινου δυναμικού. (Papalaxandris, 2000)

2.4 ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.

Α) Η θεωρία των άτυπων συμβάσεων

Στόχος της συγκεκριμένης θεωρίας είναι η ερμηνεία της ακαμψίας των χρηματικών μισθών και κατ' επέκταση της διατήρησης της ανεργίας. Η εν λόγω θεωρία έρχεται σε αντίθεση με την παραδοσιακή νεοκλασική αντίληψη, η οποία υποστηρίζει ότι οι μισθοί και η απασχόληση καθορίζονται από την ζήτηση και την προσφορά εργασίας. Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι οι μισθοί

και η απασχόληση καθορίζονται σε μικροεπίπεδο αφού επέλθει συμφωνία ανάμεσα στην επιχείρηση και τους εργαζομένους, όπου διεξάγεται σε ένα αβέβαιο περιβάλλον (Πολυβός & Χλέτσος, 2006)

B) Η θεωρία των «αποτελεσματικών μισθών»

Η συγκεκριμένη θεωρία αναφέρει ότι ο καθορισμός του μισθού δεν εξαρτάται μόνο από την ποσότητα εργασίας αλλά και από την ποιότητα της, όπως αυτή προσδιορίζεται από την ένταση της εργασίας, την παραγωγικότητα κλπ. Ο μισθός που διαμορφώνεται σύμφωνα με τις παραπάνω απόψεις είναι υψηλότερος από τον μέσο μισθό της αγοράς. Στόχος της επιχείρησης είναι η αποτροπή των εργαζόμενων από το να αναζητήσουν επαγγελματική στέγη, διότι έχει επενδύσει πάνω τους. Αυτό το γεγονός συμβάλει στην αύξηση του κόστους της επιχείρησης, με αποτέλεσμα να αδυνατεί να προσλάβει μεγάλο αριθμό εργαζομένων και έτσι να διατηρείται το φαινόμενο (Πολυβός & Χλέτσος, 2006)

Γ) Η θεωρία των «διαπραγματεύσεων»

Η θεωρία των «διαπραγματεύσεων» ανήκει στην νεοκλασική θεωρία, η οποία προσπαθεί να εξηγήσει την ανυπαρξία ανταγωνιστικότητας της αγοράς εργασίας και την ανάπτυξη Συνδικαλιστικών Οργανώσεων στις καπιταλιστικές χώρες. Επιπλέον, η νεοκλασική θεωρία υποστηρίζει ότι, η ανάλυση της συμπεριφοράς των συνδικαλιστικών οργανώσεων έγκειται στην μικροοικονομική ανάλυση. Παράλληλα, η παραπάνω θεωρία αναφέρει πως οι συνδικαλιστικές ενώσεις καταρτίζουν ως στόχο την προσπάθεια για μεγιστοποίηση μίας συνάρτησης χρησιμότητας, όπου σε αυτή θα περιλαμβάνονται όλες οι συνήθεις προτιμήσεις των μελών της. Συνήθως οι διαπραγματεύσεις ανάμεσα στις εν λόγω οργανώσεις αφορούν στο ύψος που θα καθορίζονται κατά περίπτωση οι μισθοί καθώς και τις συνθήκες απασχόλησης. Οι παραπάνω διαπραγματεύσεις έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας, λόγω της ακαμψίας που υπάρχει στους χρηματικούς μισθούς και την απασχόληση, διότι τα άτομα που δεν ανήκουν σε συνδικαλιστικές οργανώσεις δεν έχουν την προστασία που λαμβάνουν τα μέλη των οργανώσεων (Πολυβός & Χλέτσος, 2006, Παπαπέτρου, 2003)

2.5 ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Το ποσοστό ανεργίας μιας οικονομίας προκύπτει από τη διαίρεση της ανεργίας προς το εργατικό δυναμικό, δηλαδή από το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που είναι αναπασχόλητο. Ως εργατικό δυναμικό μιας χώρας ορίζεται το σύνολο των ατόμων που ήδη απασχολούνται και των ατόμων που ζητούν ενεργά να απασχοληθούν». Ο υπολογισμός της ανεργίας πρέπει να γίνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα για αυτό και η μέθοδος απογραφής του πληθυσμού δεν ενδείκνυται. Στις περισσότερες χώρες οι στατιστικές υπηρεσίες υπολογίζουν τα ποσοστά ανεργίας μηνιαίως βασιζόμενες σε αντιπροσωπευτική δειγματοληψία ενός αριθμού νοικοκυριών. Τα αποτελέσματα γενικεύονται εν συνέχεια με ολόκληρο το εργατικό δυναμικό και έτσι υπολογίζεται ένα ποσοστό ανεργίας για την οικονομία. (Borgas,2003)

Δεν είναι εύκολο να υπολογιστεί ακριβώς το ύψος του ποσοστού ανεργίας. Αυτό συμβαίνει κυρίως λόγω της κρυμμένης ανεργίας (αγρότες, αυτοαπασχολούμενοι, οικογενειακές επιχειρήσεις) και επικρατεί η υπόθεση του αποθαρρυσμένου εργάτη (πολλοί έχουν απογοητευτεί και δε δηλώνουν ότι ψάχνουν για δουλειά). Έτσι, μπορεί να σημειωθεί αύξηση της απασχόλησης χωρίς αντίστοιχη μείωση της ανεργίας. Ποσοστό ανεργίας άνω του 3% είναι ανησυχητικό σημάδι, με ποικίλες κοινωνικές και οικονομικές αρνητικές επιπτώσεις, γιατί παράγεται λιγότερο από το μέγιστο δυνατό και υπάρχει απώλεια προϊόντος-εισοδήματος με αποτέλεσμα την υποκατανάλωση – υποεπένδυση. Το κοινωνικό αυτό κόστος συνεπάγεται υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου και της παραγωγικής ικανότητας ολόκληρης της χώρας. (Δεδουσόπουλος, 2000)

2.6 ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Υπάρχουν διάφορα είδη ανεργίας, καθένα από τα οποία προκαλείται από διαφορετικούς παράγοντες και, κατά συνέπεια, απαιτεί διαφορετική αντιμετώπιση από τους φορείς της οικονομικής πολιτικής. Η σχετική βιβλιογραφία αναφέρει τα εξής:

• **Ηθελημένη ή εκούσια ανεργία.** Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν οι κατ' επιλογήν άνεργοι. Ένας άνεργος είναι εκούσια άνεργος όταν, παρόλο που έχει προσφορά για εργασία και την οποία μπορεί να αναλάβει, δεν την αποδέχεται και συνεχίζει να ψάχνει για μια καλύτερη δουλειά με υψηλότερο μισθό. Ωστόσο, επισημαίνει πως η κλασική άποψη για την ανεργία, πρεσβευόμενη κυρίως από το βρετανό οικονομολόγο Arthur Pigou (1877-1959), θεωρούσε την ανεργία ως ηθελημένη, ενώ σύγχρονες θεωρήσεις επανέφεραν τη δεκαετία του 1970, κυρίως με τον οικονομολόγο E.S Phelps, την κλασική άποψη που ήθελε την ανεργία ακούσια. (Κορλίρας, 1997)

• **Αθέλγητη ή ακούσια ανεργία.** Ένας άνεργος είναι ακούσια άνεργος, όταν θα ήταν πρόθυμος να εργαστεί σε μια εργασία για την οποία έχει τα κατάλληλα προσόντα και με τον τρέχοντα μισθό ή και με χαμηλότερο, αλλά δε μπορεί να βρει μια τέτοια δουλειά. Η αθέλγητη συνεπώς, ανεργία αναφέρεται στον άνθρωπο εκείνο που επιθυμεί να δουλέψει αλλά η προσπάθειά του να βρει εργασία δεν έχει αποτέλεσμα. Σε σημαντικό βαθμό η ανεργία αυτής της μορφής έχει ταυτιστεί με την ανεργία εξαιτίας ελλειπών συνολικής ζήτησης για προϊόντα. (Κορλίρας, 1997)

• **Ανεργία τριβής.** Πρόκειται για την ανεργία, η οποία θεωρείται αναπόφευκτη διότι αυτή παρουσιάζεται ακόμα και όταν η αγορά εργασίας βρίσκεται σε κατάσταση πλήρους απασχόλησης. Για να συντελεστεί η μίσθωση εργασίας απαιτείται να βρει ο κατάλληλος εργαζόμενος την κατάλληλη θέση και τον κατάλληλο εργοδότη. Η ανεργία τριβής παρατηρείται όταν ένας αριθμός ατόμων αφήνει την δουλειά του οικιοθελώς και αναζητά άλλη, όταν 'νέοι' εργαζόμενοι εισρέουν στην αγορά για πρώτη φορά ψάχνοντας για δουλειά και όταν εργαζόμενοι απολύονται και αναζητούν εργασία, ενώ ταυτόχρονα επιχειρήσεις ζητούν προσωπικό.

Σε αντίθεση με την διαρθρωτική ανεργία, η οποία είναι μακροχρόνιου χαρακτήρα, η ανεργία τριβής δεν συνεπάγεται ότι οι άνεργοι πρέπει να αλλάξουν επάγγελμα ή να μετακινηθούν σε άλλη περιοχή για να βρουν απασχόληση. Μάλλον υπονοεί ότι υπάρχουν επαρκείς θέσεις εργασίας για να απασχολήσουν τους άνεργους με τα ισχύοντα επαγγελματικά προσόντα τους και τον επικρατούντα μισθό. Η εξεύρεση της κατάλληλης θέσης είναι θέμα χρόνου. Η διαφορά που χαρακτηρίζει την ανεργία τριβής από τα άλλα είδη ανεργίας είναι η διάρκειά της, η οποία είναι βραχυχρόνια. (Κορλίρας, 1997)

• **Διαρθρωτική ανεργία.** Η διαρθρωτική ανεργία παρατηρείται όταν οι άνεργοι - νεοεισερχόμενοι, παραιτηθέντες, απολυθέντες- δεν καταφέρνουν να βρουν απασχόληση για

μακρύ χρονικό διάστημα, διότι τα προσόντα τους δεν είναι αυτά που ζητούν οι εργοδότες ή γιατί οι εργοδότες βρίσκονται σε άλλη αγορά εργασίας. Πρόκειται, δηλαδή, για ανεργία, η οποία είναι αποτέλεσμα μακροχρόνιων μεταβολών στην επαγγελματική και γεωγραφική διάρθρωση της ζήτησης εργασίας. Διαρθρωτική ανεργία αντιμετωπίζουν οι 'νέοι' εργαζόμενοι, οι οποίοι δεν έχουν τις γνώσεις και δεξιότητες που ζητούν οι επιχειρήσεις, εργαζόμενοι των οποίων τα επαγγέλματα έχουν απαρχαιωθεί. Επειδή η ανεργία αυτή διογκώνεται όταν αλλάζουν ραγδαία οι τεχνικές παραγωγής ονομάζεται και τεχνολογική ανεργία. (Κορλίρας, 1997)

Πολλές φορές οι μεταβολές αφορούν και την περιφερειακή διάρθρωση της ζήτησης εργασίας. Για παράδειγμα, μια περιοχή που είχε κατά κύριο λόγο παραδοσιακή βιομηχανία, π.χ. ηλεκτρικές συσκευές, επεξεργασία και συσκευασία τροφίμων και ποτών, αυτοκινητοβιομηχανία κλπ περνά κρίση και η βιομηχανική απασχόληση φθίνει δημιουργώντας πολλούς ανέργους. Μια γειτονική περιοχή, όμως, μπορεί να διαθέτει ακμάζουσα βιομηχανία ηλεκτρονικών και λογισμικών υπολογιστών και ζητά εργατικό δυναμικό. Σε αυτή την περίπτωση, το πρόβλημα είναι ότι οι άνεργοι της πρώτης περιοχής πρέπει να αλλάξουν και επάγγελμα και περιοχή για να βρουν δουλειά. Για να γίνει αυτό χρειάζεται μεγάλο χρονικό διάστημα, πρώτα για να υπάρξει διάχυση της πληροφορίας για τις ευκαιρίες απασχόλησης στη γειτονική περιοχή, δεύτερο για να εκπαιδευτούν οι άνεργοι στις νέες ειδικότητες και τρίτο για να περατωθεί η μετακίνηση και η διαδικασία της αναζήτησης εργασία στην καινούργια περιοχή. Σύμφωνα με την οικονομική θεωρία, η διαρθρωτική ανεργία θα θεραπευόταν εάν ίσχυαν δύο βασικές προϋποθέσεις της ανταγωνιστικής αγοράς εργασίας: η ευκαμψία των μισθών και η τέλεια πληροφόρηση και κινητικότητα των συναλλασσομένων. Το κόστος αυτής της κινητικότητας είναι μεγάλο και χρειάζεται κρατική παρέμβαση για να μειωθεί. Η παρέμβαση μπορεί να πάρει την μορφή επιδότησης, επαγγελματικής εκπαίδευσης και επανεκπαίδευσης, βοηθημάτων για μετεγκατάσταση σε περιοχές με καλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης, προγραμμάτων δημόσιας απασχόλησης ή πρώιμης συνταξιοδότησης για άτομα που είναι δύσκολο να αλλάξουν επάγγελμα ή να μετακινηθούν σε άλλη περιοχή. (Κορλίρας, 1997)

• **Εποχική ανεργία.** Η εποχιακή ανεργία εμφανίζεται σε ορισμένες περιόδους του χρόνου, και σε βαθμό αρκετά σταθερό, σε συγκεκριμένες μορφές δραστηριότητας, υποκείμενες άμεσα ή έμμεσα, στις ατμοσφαιρικές μεταβολές. Χαρακτηριστικοί κλάδοι και κατηγορίες επαγγελμάτων που έχουν εποχιακή ζήτηση είναι η γεωργία, οι οικοδομικές εργασίες, τα είδη ένδυσης, η

ξενοδοχειακή βιομηχανία και τα ανθρακωρυχεία. Σε πολλές περιπτώσεις, οι απασχολούμενοι σε επαγγέλματα που χαρακτηρίζονται ως εποχιακά, έχουν βρει τον τρόπο να αντιμετωπίζουν αυτόν τον τύπο ανεργίας. Αυτό γίνεται με τον συνδυασμό διαφόρων εποχιακών επαγγελμάτων ή με την μετακίνησή τους από έναν τόπο σε άλλο. (Σακέλλης, 2001)

- **Κυκλική ανεργία.** Είναι η μορφή ανεργίας που εμφανίζεται στις περιόδους ύφεσης, δηλαδή στην κατιούσα πορεία του οικονομικού κύκλου. Για την καταπολέμησή της το κράτος χρησιμοποιεί, εκτός από τα μέτρα πρόνοιας για τους ανέργους, όλα τα μέσα της αντικυκλικής πολιτικής ή της συγκυρίας. Πρόκειται δηλαδή για τα δημόσια έργα, τις πιστωτικές διευκολύνσεις στις επιχειρήσεις, κ.λπ. (Σακέλλης, 2001)

- **Ανεργία ως αποτέλεσμα των μικρών ρυθμών μεγέθυνσης.** Η ανεργία αυτής της μορφής «οφείλεται στο γεγονός ότι το αναπτυξιακό δυναμικό μιας οικονομίας, προσδιοριζόμενο από τη συσσώρευση του κεφαλαίου, την τεχνολογία και το μέγεθος του εργατικού δυναμικού, δηλαδή ο δυναμικός ρυθμός αύξησης της παραγωγής, είναι μεγαλύτερος του ρυθμού αύξησης που πραγματοποιείται». (Δεδουσσόπουλος, 2000)

- **Τεχνολογική ανεργία.** «Η τεχνολογική ανεργία οφείλεται στην αντικατάσταση της ανθρώπινης εργασίας από τις μηχανές σε σημαντική κλίμακα και με ταχείς ρυθμούς»

Συνδέεται συνεπώς με τη δυσαρμονία μεταξύ της ταχύτητας μιας τεχνικής προόδου και τις νέες ανάγκες ή τα νέα προϊόντα που θα εξασφαλίσουν την εκ νέου αύξηση των θέσεων απασχόλησης. Η τεχνολογική ανεργία δεν υπάρχει σε μία καθαρή της μορφή. Συνοδεύει ή συνοδεύεται πάντοτε από άλλες μορφές ανεργίας, όπως η κυκλική, η διαρθρωτική κ.α. (Σακέλλης, 2001)

Τέλος, η 13η Συνδιάσκεψη των Στατιστικολόγων της Εργασίας ταξινόμησε το 1982 την ανεργία στις εξής κατηγορίες με κριτήριο τη διάρκειά της:

- Βραχυχρόνια ανεργία: Έως 6 μήνες.
- Ανεργία μέσης διάρκειας: Από 6 έως 12 μήνες.
- Μακροχρόνια ή χρόνια ανεργία: Από 12 μήνες και άνω.
- Μεγάλη ή μακροχρόνια ανεργία: Άνω των 24 μηνών.

Όσο μεγαλύτερο πάντως είναι το χρονικό διάστημα κατά το οποίο παραμένει κάποιος άνεργος, τόσο δυσκολότερη καθίσταται και η επαγγελματική του αποκατάσταση. Αυτό συμβαίνει γιατί αφενός χάνει τις δεξιότητες του και τη διάθεση για δουλειά και αφετέρου γιατί οι εργοδότες δείχνουν επιφυλακτικότητα και απροθυμία να προβούν σε πρόσληψη μακροχρόνιων ανέργων. (Δεδουσσόπουλος, 2000)

2.7 ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Οι αιτίες όξυνσης του φαινομένου της ανεργίας σχετίζονται με τις επικρατούσες οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές και πολιτιστικές συνθήκες. Πιο συγκεκριμένα, οι σημαντικότερες γενεσιουργές αιτίες του προβλήματος της ανεργίας είναι οι εξής:

- Η ανεργία ως ενδημικό φαινόμενο καπιταλισμού. Η ανεργία που μαστιάζει κυρίως τις ασθενέστερες οικονομικά και κοινωνικά τάξεις, υπάγεται σε μια αντίφαση που απορρέει από το καπιταλιστικό σύστημα και για την οποία ο Μαρξ έγραψε τα εξής: «Πρόκειται για μια μοιραία συσχέτιση μεταξύ της συσσώρευσης της αθλιότητας και της συσσώρευσης του κεφαλαίου με τέτοιο τρόπο, ώστε η συσσώρευση του πλούτου στον ένα πόλο, να αντιστοιχεί στη συσσώρευση της αθλιότητας, της άγνοιας, της ηθικής υποβάθμισης στον άλλο πόλο». Ο σκληρός ανταγωνισμός μέσα στα πλαίσια της ελεύθερης αγοράς επιφέρει το μαρασμό των μικρών επιχειρήσεων. (Demekas & Kontolemis, 1996)

Επιπλέον, η κυριαρχία της χρησιμοθηρίας και η επιδίωξη του μεγαλύτερου δυνατού κέρδους ερμηνεύουν κάποιες προσπάθειες περιορισμού του εργατικού δυναμικού στο ελάχιστο.

- Η τεχνολογία. Η ραγδαία πρόοδος της τεχνολογίας και η ολοένα μεγαλύτερη εφαρμογή της στη βιομηχανική παραγωγή μπορεί να αυξάνει την παραγωγικότητα, ωστόσο καθιστά αναγκαίους ολοένα και λιγότερους εργάτες. Η αυτοματοποίηση της παραγωγής και η υποκατάσταση του ανθρώπου από τη μηχανή είναι πλέον πραγματικότητα και ευθύνονται για την αχρήστευση πολλών εργαζομένων. Το πρόβλημα έγκειται στο γεγονός ότι τα εκτοπισμένα από την εισβολή της νέας τεχνολογίας εργατικά χέρια αδυνατούν εν συνεχεία να απορροφηθούν σε νέες θέσεις εργασίας.

- Η δομή του κοινωνικού συστήματος ενθαρρύνει την πολυθεσία και τη μακροχρόνια παρουσία στον επαγγελματικό στίβο ανθρώπων που θα έπρεπε να αφήσουν περιθώρια δράσης και ανέλιξης στους νεότερους επιτείνοντας έτσι το πρόβλημα της ανεργίας.

- Ο ελλιπής επαγγελματικός προσανατολισμός. Ολόκληρος ο προσανατολισμός της παιδείας και αγωγής των νέων τους οδηγεί στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, όταν τα πλαίσια των σημερινών κοινωνικών και οικονομικών προγραμμάτων καθιστούν αδύνατη την αφομοίωση όλων αυτών των επιστημόνων στη σφαίρα της παραγωγής, με αποτέλεσμα να αυξάνεται ιλιγγιωδώς ο αριθμός των άνεργων πτυχιούχων. Το παραπάνω ενισχύεται από την κοινωνική

αντίληψη που υποτιμά τους χειρώνακτες και αναδεικνύει κοινωνικά τον κάτοχο επιστημονικού τίτλου.

- Η εγκατάλειψη της υπαίθρου και συνακόλουθα ο υπερπληθυσμός στα αστικά κέντρα μεγεθύνουν το πρόβλημα, αφού δημιουργούν πρωτοφανείς ανακατατάξεις και οι δυνατότητες απασχόλησης δεν καλύπτουν όλους που συρρέουν στις μεγαλουπόλεις. Ειδικότερα στην Ελλάδα, αξίζει να αναφερθεί ότι το ποσοστό της ανεργίας αν και μεταπολεμικά ήταν υψηλό, δεν αποτέλεσε πηγή σοβαρού προβλήματος από τη στιγμή που η μετανάστευση χρησιμοποιήθηκε σαν ασφαλιστική δικλείδα.

- Οι ολοένα και μεγαλύτερες απαιτήσεις για ειδικευμένο προσωπικό οδηγούν στον παραγκωνισμό όσων δεν είναι επαρκώς καταρτισμένοι και ενημερωμένοι για τις εξελίξεις στον εργασιακό τους χώρο.

- Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως σύμφωνα με τη Νεοκλασική θεωρία η ανεργία δε σχετίζεται με την ανάπτυξη αλλά με εξωγενείς παράγοντες, όπως η αδυναμία μείωσης των μισθών. Θεωρεί δηλαδή ότι η αδυναμία της αγοράς εργασίας να λειτουργήσει σε συνθήκες τέλειου ανταγωνισμού έχει σα συνέπεια την ανεργία. (Demekas & Kontolemis, 1996)

2.8 ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η στέρηση του πρωταρχικού δικαιώματος και συνάμα ανάγκης του ανθρώπου για εργασία έχει άμεσες και δυσάρεστες επιπτώσεις τόσο στον ατομικό όσο και το συλλογικό βίο. Βασικότερες επιπτώσεις είναι:

- Η έλλειψη εργασίας καθιστά αδύνατη την ικανοποίηση βασικών αναγκών του ατόμου, αφού σήμερα όλα τα αγαθά, υλικά και πνευματικά, αποκτώνται με οικονομικά ανταλλάγματα, και έτσι ανοίγει ο δρόμος προς τη μιζέρια και την οικονομική εξαθλίωση.

- Η έμφυτη τάση του ανθρώπου για δημιουργία μένει αναξιοποίητη και τροφοδοτείται το αίσθημα μειονεξίας απέναντι σε αυτούς που παράγουν έργο. Ο ατομικός μαρασμός επέρχεται ως φυσικό επακόλουθο.

Το άτομο νιώθει ανασφάλεια, άγχος για το τι θα συμβεί στο μέλλον και εξουθενώνεται ψυχικά από τις αλλεπάλληλες προσπάθειες που κάνει για την εκπόνηση σχεδίων που θα μπορούσαν να βοηθήσουν αποκλειστικά την επίλυση του προβλήματος της επιβίωσης. Η υποαπασχόληση και ετεροαπασχόληση που επιχειρούνται κάθε άλλο παρά διέξοδο δίνουν, αφού διογκώνουν την

αβεβαιότητα και παράλληλα υποτιμούν τις γνώσεις και τα εφόδια του ατόμου ύστερα από μεγάλο χρονικό διάστημα απραξίας ή ενασχόλησης σε άσχετους με την ειδικότητά του τομείς.

- Η στέρηση του δικαιώματος της εργασίας που ισοδυναμεί με την υπονόμηση του δικαιώματος στη ζωή, κλονίζει την εμπιστοσύνη προς την πολιτεία και υποθάλλει την αδιαφορία για τα πολιτικά και κοινωνικά δρώμενα.

- Αύξηση των περιθωριοποιημένων: Στην επιστήμη αυτή η κατάσταση ενσωματώνεται στην έννοια της «νέας ένδειας», που σημαίνει ότι ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού ζει κάτω από το ελάχιστο όριο διαβίωσης.

- Τέλος, διαιωνίζονται οι κοινωνικές αντιθέσεις και υπονομεύεται η υγεία των διαπροσωπικών σχέσεων από τη στιγμή που η εργασία αποτελεί το βασικό συνδετικό κρίκο του ατόμου με το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο. (Σαμπεθαϊ, 2000)

2.9 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η επίλυση του προβλήματος της ανεργίας σχετίζεται άμεσα με τη ζωτικότητα και την ομαλή πρόοδο της υφηλίου και οφείλει να αποτελεί πρωταρχική μέριμνα για όλες τις κοινωνίες. Συγκεκριμένα (Σαμπεθαϊ, 2000):

- Επιθυμητός θα ήταν ο οικονομικός σχεδιασμός και προγραμματισμός για την τόνωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

- Επιπλέον, επιβεβλημένη κρίνεται η ανασύσταση ολόκληρης της εγχώριας οικονομικής και παραγωγικής ζωής ώστε να καταστεί ικανή να αφομοιώσει τα προσφερόμενα εργατικά χέρια. Η αναζωογόνηση των παραδοσιακών κλάδων χειροτεχνίας και βιοτεχνίας σε συνδυασμό με την παροχή κινήτρων για επιστροφή στην ύπαιθρο και ενασχόληση με τη γεωργία και την κτηνοτροφία θα μπορούσε να αποτελέσει το πρώτο βήμα.

- Η αλματώδης τεχνολογική και επιστημονική πρόοδος καθιστά αναγκαία τη συνεχή επιμόρφωση των εργαζομένων, ώστε να συνεχίσουν να είναι χρήσιμοι και αποδοτικοί.

- Οι άστοχες επιλογές που δεν προσφέρουν δυνατότητα επαγγελματικής αποκατάστασης, δύναται να περιοριστούν με σωστό

επαγγελματικό προσανατολισμό και υπεύθυνη ενημέρωση για τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά εργασίας. (προσαρμογή προσφοράς και ζήτησης, ιδιαίτερα στο θέμα πανεπιστημιακών πτυχίων).

- Η μείωση των ωρών εργασίας, χωρίς βέβαια τη συνακόλουθη πτώση των μισθών, μαζί με την ταχύτερη συνταξιοδότηση των εργαζομένων θα έδινε τη δυνατότητα για αύξηση των θέσεων εργασίας και προσφορά τους σε άλλα άτομα.

- Τέλος, θα πρέπει να αναβαθμιστεί ο ρόλος των φορέων εκείνων που έχουν ως αρμοδιότητα την αρωγή των ανέργων (οικονομική ενίσχυση, ασφάλεια, επιδοτούμενες θέσεις εργασίας και άλλα). Γενικά, απαιτείται κρατική μέριμνα, πολιτική πρόνοιας και αίσθημα δικαιοσύνης για την εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους, αφού η προστασία από την ανεργία ισοδυναμεί με σεβασμό στην ανθρώπινη ζωή και αξιοπρέπεια.

Όσον αφορά πάντως τις απόψεις κύριων σχολών οικονομικής σκέψης για την επίλυση του βασικού προβλήματος της ανεργίας διακρίνονται δύο κύρια ρεύματα: των κλασικών οικονομολόγων και του Keynes. Οι κλασικοί, που καλύπτουν την περίοδο από το τέλος του 18 ου αιώνα μέχρι και το 1930, έχουν απόλυτη εμπιστοσύνη στο μηχανισμό της ελεύθερης αγοράς ως μέσο για την εξασφάλιση πλήρους απασχόλησης μακροχρόνια. Αντιθέτως, ο Keynes αν και υποστηρικτής του καπιταλιστικού συστήματος με την έκδοση του βιβλίου του «Η Γενική Θεωρία του Τόκου, της Απασχόλησης και του Χρήματος» το 1936, αμφισβητεί την ικανότητα της ελεύθερης αγοράς να εξασφαλίζει αυτομάτως πλήρη απασχόληση και θεωρεί επιβεβλημένη την κρατική παρέμβαση. (Σαμπεθαΐ, 2000)

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Στο κεφάλαιο αναλύθηκαν τα είδη της ανεργίας και οι συνέπειές της, καθώς και οι τρόποι αντιμετώπισης και υπολογισμού της, με βάση τις θεμελιώδεις θεωρίες που αναφέρονται στο φαινόμενο της ανεργίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΝΕΟΙ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το κεφάλαιο αυτό προσδιορίζει την ανεργία σαν φαινόμενο που πλήττει τους νέους της χώρας μας, οριοθετεί τα ποσοστά της ανεργίας στις νεαρές ηλικίες και εισάγει την ανάλυση του φαινομένου στις χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης.

3.1 ΝΕΟΙ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Όσο αφορά, το πρόβλημα της ανεργίας στην Ελλάδα παρόλο τις προσπάθειες των εκάστοτε κυβερνητικών φορέων και τα μέτρα για την αντιμετώπισή της δεν υπάρχουν σημάδια ανάκαμψης. Επιπλέον, παρότι οι κυβερνητικές πολιτικές στοχεύουν στην αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων παρόλα αυτά και αυτές οι πολιτικές παραμένουν άκαρπες.

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα το οποίο δικαιολογεί και επιβεβαιώνει τα γεγονότα είναι η λανθασμένες διαγνώσεις των ιδιαιτεροτήτων τις οποίες έχει η ανεργία στην Ελλάδα. Οι σημαντικότερες αιτίες για την αύξηση της ανεργίας στη χώρα μας είναι οι ακόλουθες:

- i. Μείωση αγροτικής παραγωγής και απασχόλησης.
- ii. Αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό.
- iii. Εισροή προσφύγων και μεταναστών
- iv. Σημαντική μείωση των προσλήψεων και στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα.
- v. Τα κίνητρα για τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων με τη συνακόλουθη βελτίωση της παραγωγικότητας
- vi. Τα λανθασμένα μέτρα για την αντιμετώπιση του πληθωρισμού.

Τα παραπάνω αίτια ευθύνονται άλλα σε μεγαλύτερο και άλλα σε μικρότερο βαθμό για την αύξηση και τη διόγκωση της ανεργίας και για την Ελλάδα αλλά και διεθνώς. Σε καμία όμως περίπτωση δεν είναι ικανά να εξηγήσουν τους ουσιαστικότερους λόγους για την αύξηση της ανεργίας στην Ελλάδα και δη στους νέους. Άλλωστε σε πολύ μεγάλο βαθμό ο πυρήνας της ανεργίας στην Ελλάδα συνδέεται άμεσα με την τεχνολογική ανεργία. Με άλλα λόγια αυτό σημαίνει πως οι εξελίξεις στην τεχνολογία έχουν σαν αποτέλεσμα την κατάργηση πολλών

ειδικοτήτων και επαγγελμάτων αλλά παράλληλα και την ανάπτυξη νέων επαγγελμάτων στην αγορά εργασίας. (Κατσανέβας 2002)

Παράλληλα όμως, το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας έχει λάθος προσανατολισμό καθώς στοχεύει σε αναχρονιστικές κατευθύνσεις οι οποίες δεν έχουν αντίκρισμα στις νέες εξελίξεις της τεχνολογίας και της αγοράς εργασίας. Αυτή η διαπίστωση εξηγεί γιατί η εκπαιδευτική πραγματικότητα στην Ελλάδα οδηγεί στην ανεργία καθώς παρατηρείται το εξής παράδοξο: η ανεργία των αποφοίτων Λυκείου και Πανεπιστημίου να είναι υψηλότερη από την ανεργία των αποφοίτων Γυμνασίου. Με άλλα λόγια υπάρχουν πολλοί περισσότεροι γιατροί, καθηγητές, δημοσιογράφοι, οικονομολόγοι καθώς και άλλες ειδικότητες από αυτές που χρειάζονται. Όμως δυστυχώς δεν υπάρχει πρόνοια ώστε να ενημερωθούν ορθά τα νέα παιδιά πως πλέον στην Ελλάδα κάποιοι τομείς απασχόλησης οι οποίοι ενδεχομένως παρέχουν κύρος είναι τόσο κορεσμένοι ώστε οι πιθανότητες εύρεσης εργασίας πάνω στο αντικείμενο των σπουδών είναι μηδαμινό. (Σαμπεθαϊ, 2000)

Αντίθετα, μεγάλη ζήτηση υπάρχει για επαγγέλματα που συνδυάζουν την πληροφορική με την επικοινωνία και την χρηματοοικονομικές επιστήμες. Άλλωστε πάνω από το 65% ης συνολικής απασχόλησης συνδέεται είτε άμεσα είτε έμμεσα με τις νέες τεχνολογίες. Ο τουρισμός, οι εναλλακτικές μορφές καλλιέργειών, οι αισθητικοί, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, αλλά και παραδοσιακά επαγγέλματα όπως ηλεκτρολόγοι, υδραυλικοί, ξυλουργοί, μοδίστρες έχουν πολύ καλύτερες επαγγελματικές προοπτικές. Συνεπώς, η τεχνολογική ανεργία, ή αλλιώς η διαρθρωτική-εκπαιδευτικού τύπου ανεργία ευθύνεται για περισσότερο από το 15% της ανεργίας στην χώρα μας. Η παραπάνω διαπίστωση μόνο αν γίνει ευρύτατα κατανοητή θα μπορούσαν να ληφθούν κατάλληλα διαρθρωτικά μέτρα με στόχο την μείωση της τεχνολογικής ανεργίας στην Ελλάδα. Πιο συγκεκριμένα, θα βοηθούσε αρκετά αν αναδιαμορφωνόταν ριζικά η ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση έτσι ώστε να στοχεύει στην πραγματική κάλυψη των αναγκών μιας τεχνολογικά αναπτυσσόμενης κοινωνίας. Για παράδειγμα, τα προγράμματα σπουδών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν να χωριστούν σε δύο κύκλους σπουδών όπου στον πρώτο θα διδάσκονταν γενικές γνώσεις και στο δεύτερο θα δίνονταν κατευθύνσεις οι οποίες θα αφορούν τις νέες ανάγκες της αγοράς εργασίας αλλά και τις εξελίξεις της τεχνολογίας. Επίσης, εκτός από την τροποποίηση και την αναβάθμιση της εκπαίδευσης πρέπει να αναβαθμιστεί και η δια βίου εκπαίδευση σύμφωνα πάντα με τις επιταγές των τεχνολογικών εξελίξεων. (Σαμπεθαϊ, 2000)

Επιπλέον, η ύπαρξη ενός ελεγχόμενου πλαισίου ιδιωτικής εκπαίδευσης θα βοηθήσει και θα ωθήσει τη δημόσια παιδεία να απεγκλωβιστεί από στερεότυπες και αναχρονιστικές αντιλήψεις. Ενώ και ο επαγγελματικός προσανατολισμός των νέων ανθρώπων θα πρέπει να είναι ένα κράμα από τις προσωπικές κλίσεις και επιθυμίες του κάθε ατόμου σε συνδυασμό με τις επαγγελματικές ειδικότητες οι οποίες θα πρέπει να ενστερνίζονται τις εκάστοτε επιταγές του μέλλοντος. Βέβαια, μεγάλο μερίδιο ευθύνης έχει και η πολιτεία η οποία, δεν πρέπει να ωθεί τα νέα άτομα στην επιλογή λανθασμένων εκπαιδευτικών προτύπων μόνο και μόνο για να ειδικευτούν σε μια ειδικότητα και μετά να υπάρχει αντίκρισμα στην αγορά εργασίας. Επιπρόσθετα, μεγάλο λάθος είναι η δημιουργία νέων τμημάτων σε κορεσμένες ειδικότητες μόνο και μόνο για να σπουδάσουν ένα γνωστικό αντικείμενο οι νέοι χωρίς αντίκρισμα και να αποκτήσουν ένα πτυχίο συνώνυμο της μακροχρόνιας ανεργίας. (Κατσανέβας 2002)

Συνεπώς, αυτό που πρέπει να κατανοηθεί από όλους είναι η σημαντική ευθύνη η οποία βαρύνει την τεχνολογική ανεργία. Για την τεχνολογική – εκπαιδευτική ανεργία πρέπει να ληφθούν δραστικά μέτρα ώστε μέσα από ένα πιο ελαστικό εκπαιδευτικό σύστημα αλλά και μέσα από τον κατάλληλο επαγγελματικό προσανατολισμό οι νέοι να παίρνουν αποφάσεις που θα τους οδηγήσουν στην εύρεση εργασίας και όχι στην μακροχρόνια ανεργία και στην ετεροαπασχόληση. Αν δεν ληφθούν μέτρα έστω και τώρα οι προβλέψεις για το μέλλον της χώρας αλλά και της νέας γενιάς θα γίνουν δυσοίωνες. Η ελληνική οικονομία πριν ξεσπάσει η πρώτη πετρελαϊκή κρίση καταταρασσότανε στον κατάλογο με τις πιο αναπτυσσόμενες ευρωπαϊκές οικονομίες ενώ η ανεργία βρίσκονταν σε πολύ χαμηλά επίπεδα και ουσιαστικά δεν αποτελούσε κοινωνικό πρόβλημα. Όμως, σταδιακά μετά το 1975 ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας άρχισε να πέφτει και το πρόβλημα της ανεργίας ήταν το πρώτο που ξεπρόβαλε απειλητικά σε όλες τις ηλικιακές ομάδες. (Κατσανέβας 1986)

Επιπλέον, τη δεκαετία του 1990 η ανεργία άρχισε να αυξάνεται δραματικά και να ξεπερνάει τον ευρωπαϊκό μέσο όρο και δυστυχώς η ίδια κατάσταση υπάρχει μέχρι σήμερα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι η ανεργία στην Ελλάδα τον Μάιο του 2012 ανήλθε **στο 23,1%** σε σύγκριση με το **11,3% του** Ευρωπαϊκού μέσου όρου.

Ερευνώντας πιο αναλυτικά την ελληνική οικονομία καθώς και την αγορά εργασίας τα μεγάλα ποσοστά ανεργίας εντοπίζονται και παρουσιάζονται στα κάτωθι:

i. Έλλειψη των παραγωγικών πολιτικών απασχόλησης. Πολύ σημαντικός καταδεικνύεται ο ρόλος των πολιτικών απασχόλησης στην ύπαρξη μεγάλης ανεργίας καθώς όπως αποδεικνύεται

από την εφαρμογή τους υπάρχει ανεπαρκές ταίριασμα μεταξύ των διαθέσιμων θέσεων εργασίας και των ανέργων αλλά και γενικότερα τα προγράμματα κατάρτισης των ανέργων υστερούν και δεν δρουν εποικοδομητικά στην αναζήτηση εργασίας. Παράλληλα, οι κυβερνητικές δαπάνες για την ενίσχυση των παραγωγικών πολιτικών απασχόλησης είναι πολύ μικρές σε σύγκριση με άλλες χώρες της ευρωζώνης. Ο φορέας ο οποίος έχει την κύρια αρμοδιότητα για την πλήρωση των κενών θέσεων εργασίας αλλά και την υποστήριξη των ανέργων είναι ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) του οποίου όμως η αποδοτικότητα είναι περιορισμένη. Αυτό αποδεικνύεται και από μια έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2000 η οποία υποστηρίζει ότι οι δημόσιοι φορείς στην Ελλάδα είναι εγκλωβισμένοι σε ένα δαιδαλώδες γραφειοκρατικό σύστημα ενώ συγκριτικά με το παρελθόν υπάρχει μείωση και του κύρους και του ρόλου του δημόσιου λειτουργού. Μάλιστα μια άλλη έρευνα της INE-ΓΣΕΕ (2002) υποστηρίζει πως μόνο το 6% των νέων και μόλις το 14% από το συνολικό αριθμό ανέργων καταφέρνει να αποκτήσει μια θέση εργασίας μέσω του ΟΑΕΔ. Οι λόγοι που συμβαίνει αυτό είναι είτε λόγω της έλλειψης εμπιστοσύνης στις υπηρεσίες του ΟΑΕΔ για αναζήτηση εργασίας (Σαμπεθαϊ, 2000) είτε την αναζήτηση εργασίας μέσω των προσωπικών γνωριμιών (το 73% των νέων ανέργων μέσω από το οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον αναζητά εργασία) ενώ παράλληλα οι υπηρεσίες του ΟΑΕΔ παρουσιάζονται ως ανήμπορες να βοηθήσουν τους νέους ανθρώπους να βρουν μια θέση εργασίας. Βέβαια, δεν πρέπει να λησμονούμε τα σοβαρά προβλήματα που υπάρχουν στον οργανισμό όπως η έλλειψη προσωπικού σε σχέση με τον αριθμό των εξυπηρετούμενων σε καθημερινή βάση με αποτέλεσμα την μη ποιοτική παροχή βοήθειας στους ανέργους. Παρόλα αυτά σε χώρες του εξωτερικού σημαντική βοήθεια στην εύρεση εργασίας παίζει και η ιδιωτική πρωτοβουλία και οι υπηρεσίες απασχόλησης που αναζητά για τον εκάστοτε εξυπηρετούμενό της γεγονός που μπορεί να έχει θετικό αντίκτυπο και στις υπηρεσίες που προσφέρει ο δημόσιος τομέας. Βέβαια, ένα ακόμα αγκάθι για τις πολιτικές απασχόλησης στη χώρα μας είναι οι ελάχιστες δαπάνες για την καλύτερα ποιότητα υπηρεσιών απασχόλησης συγκριτικά με άλλες χώρες της ευρωζώνης οι οποίες έχουν μικρότερο ποσοστό ανεργίας από ότι η Ελλάδα. Όμως ακόμα και τα ελάχιστα εκπαιδευτικά προγράμματα που εφαρμόζονται για την απόκτηση εφοδίων από τους άνεργους δεν καλύπτουν ουσιαστικές ανάγκες απλά παρέχουν τις περισσότερες φορές γνώσεις και δεξιότητες που είτε δεν θα χρειαστούν είτε ήδη γνωρίζουν οι άνεργοι. Μάλιστα, χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ότι σύμφωνα με έρευνα της INE-ΓΣΕΕ (2002) μόνο ένα ποσοστό του 9% οι οποίοι παρακολουθούν

ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα καταφέρνει να βρει απασχόληση χάρις σε αυτό. (Κατσανέβας 2002)

ii. Μεγάλη ζήτηση για εργασία ατόμων με πολλές γνωστικές δεξιότητες. Πιο συγκεκριμένα, παρατηρείται το φαινόμενο να υπάρχει μικρή προσφορά εργασίας για άτομα τα οποία έχουν πέρα του βασικού τίτλου σπουδών και άλλα προσόντα (μεταπτυχιακά, διδακτορικά) αντίθετα η ζήτηση άτομα με βασική εκπαίδευση να είναι μεγαλύτερη. Μάλιστα, αυτή η διάσταση του προβλήματος της ανεργίας έχει επισημανθεί από διάφορους φορείς όπως η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (ΕΣΥ) (2003), ο ΟΑΕΔ (2002) και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2003). Όμως παρά τις επισημάνσεις το φαινόμενο δεν έχει εξαλειφθεί και όπως υποστηρίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της ευρωζώνης στην οποία κάθε χρόνο η ανεργία των πτυχιούχων αυξάνεται περί το 2% γεγονός που καταδεικνύει τη σοβαρότητα του προβλήματος. Παράλληλα, σε έρευνα της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας η ζήτηση αποφοίτων υποχρεωτικής εκπαίδευσης αναμένεται να αυξηθεί από ότι η αντίστοιχη ζήτηση για απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Πιο αναλυτικά, οι απόφοιτοι υποχρεωτικής εκπαίδευσης αναμένεται να μείνουν λιγότερο χρονικό διάστημα άνεργοι σε σχέση με τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ενώ ο μέσος όρος εύρεσης απασχόλησης καθορίζεται στα τέσσερα έτη. Στο φαινόμενο αυτό η ρίζα του κακού φαίνεται να πηγάζει πρωταρχικά από το εκπαιδευτικό σύστημα και την αδυναμία να προσαρμοστεί τις επιταγές της αγοράς εργασίας (Κατσανέβας 2002). Αυτό έχει ως συνέπεια την αύξηση της διαρθρωτικής ανεργίας καθώς η προσφορά των αποφοίτων τριτοβάθμιους εκπαίδευσης δεν συμβαδίζει με τη ζήτηση της αγοράς. Μάλιστα, η αύξηση της ανεργίας των νέων επιβαρύνει σε μεγάλο βαθμό τον λανθασμένο προσανατολισμό του εκπαιδευτικού συστήματος προς επαγγέλματα και ειδικότητες που απορροφούνται ως επί των πλείστων στο δημόσιο τομέα, την ίδια στιγμή που ο δημόσιος τομέας στην Ελλάδα συρρικνώνεται (λιγότερες προσλήψεις και περισσότερες συνταξιοδοτήσεις). Συνεπώς, το δημόσιο δεν μπορεί πλέον να αποτελέσει καταφύγιο των νέων πτυχιούχων με αποτέλεσμα τα ποσοστά ανεργίας να αυξάνονται δραματικά. (Παπαπέτρου,2003). Βέβαια παρότι είναι μεγάλη η ψαλίδα ανάμεσα στην προσφορά και στη ζήτηση εργασίας στους πτυχιούχους παρόλα αυτά όπως υποστηρίζουν οι Demekas και Kontolemis (1996) η αύξηση των θέσεων εργασίας στο δημόσιο τομέα τη δεκαετία του 1980 αύξησε και τις προσδοκίες των νέων ατόμων για εύρεση εργασίας στο δημόσιο τομέα λόγω των υψηλών απολαβών αλλά και της μονιμότητας της οποίας πρόσφερε. Άλλωστε και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε κάθε της πόρισμα για την πορεία της ελληνικής οικονομίας αναφέρεται εκτενώς

στην δυσλειτουργίες του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, αποτελεί η δήλωση του πρωθυπουργού της Ολλανδίας πως το εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας είναι εντελώς αποκομμένο από την πραγματικότητα και τις απαιτήσεις της ελληνικής αλλά της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας καθώς το μόνο που κάνει είναι να παράγει άνεργους πτυχιούχους όχι νέους ανθρώπους καταρτισμένους σε τομείς που να καλύπτονται από τις ανάγκες της αγοράς εργασίας . (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2003, βλ. επίσης Ευρωπαϊκή Επιτροπή 1996, ΟΟΣΑ 1997). Επιπρόσθετα ένας ακόμα σοβαρός λόγος για την αύξηση της ανεργίας στους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι η τάση της ελληνικής οικογένειας να ωθεί τους νέους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αδιαφορώντας για το αν θα καταφέρουν να βρουν εργασία πάνω στο αντικείμενο στο οποίο σπούδασαν. Σύμφωνα με τον Ψαχαρόπουλο (2003), η Ελλάδα εκτός από τους φοιτητές που σπουδάζουν στο εσωτερικό έχει ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά νέων που σπουδάζουν στο εξωτερικό γεγονός που καταδεικνύει την αγωνία αλλά και τη προσδοκία των νέων ανθρώπων πως μόνο μέσα από την εκπαίδευση μπορούν να οδηγηθούν σε μια θέση απασχόλησης η οποία θα ανταποκρίνεται στα όνειρά τους. Μάλιστα, ο Ψαχαρόπουλος (2003), τονίζει πως το πρόβλημα δεν έγκειται αποκλειστικά και μόνο στο εκπαιδευτικό σύστημα αλλά και στο γεγονός ότι η παιδεία είναι ακόμα δωρεάν και έχουν πρόσβαση σε αυτή όλα τα κοινωνικά στρώματα από τα πιο χαμηλά έως τα πιο υψηλά. Έτσι, μπαίνοντας οι νέοι στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και μάλιστα σε σχολές με υψηλό κύρος αυξάνονται ταυτόχρονα και οι προσδοκίες για τις οικονομικές τους απολαβές. Μάλιστα, ακόμα και όταν έρχονται αντιμέτωποι με την ανεργία δεν παύουν για μεγάλο χρονικό διάστημα να επιλέγουν τις θέσεις εργασίας που θα τους ενδιέφεραν με βάση τις οικονομικές απολαβές..

iii. Το φαινόμενο της υψηλής νομικής κάλυψης των εργαζομένων. Πιο συγκεκριμένα, απολαμβάνοντας ο εργαζόμενος μια υψηλής κλίμακα νομική κάλυψη ταυτόχρονα «δυσκολεύει» ένα νεοεισερχόμενο να βρει απασχόληση. Αυτό συμβαίνει σε μεγάλο βαθμό και στην Ελλάδα όπου για παράδειγμα οι απολύσεις είναι πολύπλοκες ενώ και οι προσλήψεις έχουν κόστος για την επιχείρηση. Μάλιστα, σε σύγκριση μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών η Ελλάδα καταλαμβάνει τη δεύτερη θέση με το πιο ασφαλές νομικό πλαίσιο για τον εργαζόμενο. Τέλος, παρατηρείται υψηλό ποσοστό ανεργίας στους νέους 18- 35 ετών λόγω του συνδυασμού του ιδιαίτερα υψηλού μη μισθολογικού κόστους εργασίας αλλά και το χαμηλό επίπεδο των μισθών. (Σαμπεθαϊ, 2000).

iv. Η ανελαστικότητα της αγοράς εργασίας. Η αγορά εργασίας στην Ελλάδα είναι ανελαστική παρά τις ισχυρές πιέσεις και από το εσωτερικό και από το εξωτερικό για πιο ελαστικές πρωτοβουλίες. Βέβαια, η ρύθμιση της αγοράς εργασίας δεν βοηθάει στην επιτάχυνση του ρυθμού της απασχόλησης. (Crouch et al. 1999). Όπως υποστηρίζει ο ΟΟΣΑ η Ελλάδα έχει από τα μικρότερα ποσοστά μερικής απασχόλησης στην ευρωζώνη (5% το 2003) και αυτό συμβαίνει επειδή αποφέρει χαμηλό περιστασιακό εισόδημα ενώ θεωρείται από την πλειοψηφία των εργαζομένων και ως κατώτερη μορφή απασχόλησης. Επιπρόσθετα η ίδια μελέτη του ΟΟΣΑ αποδεικνύει ότι παρότι υπάρχει μια στροφή των επιχειρήσεων προς πιο ανελαστικές μορφές εργασίας παρόλα αυτά μεγάλο ποσοστό υπαλλήλων στην Ελλάδα απασχολείται στο ίδιο εργασιακό περιβάλλον για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Μάλιστα σύμφωνα με εκτεταμένη έρευνα της INE-ΓΣΕΕ για το έτος 2003 παρατηρήθηκε ότι το 55% των συνολικών προσλήψεων αφορά ελαστικές μορφές εργασίας. Άλλα εξίσου σημαντικά στοιχεία της εν λόγω έρευνας είναι τα εξής: α) το 15% εργάζεται σε προσωρινή εργασία, β) η μερική απασχόληση είναι μόλις 4,7% ενώ γ) μέθοδοι όπως η τηλεργασία έχουν πολύ μικρό μερίδιο με μόλις 1%. Παράλληλα, στον δημόσιο τομέα μερική απασχόληση δεν υπήρχε μέχρι το 2004 όπου έγιναν οι πρώτες προσλήψεις με μη μόνιμο χαρακτήρα. Συμπερασματικά, υποστηρίζεται πιο ελαστικές μορφές εργασίας ενώ και η ελληνική πραγματικότητα προσπαθεί να προσαρμοστεί σε πιο ανελαστικές μορφές απασχόλησης (Σαμπεθάι,2000).

v. Το μεταναστευτικό ρεύμα. Παρατηρείται διχογνωμία όσο αφορά τη συμμετοχή μεταναστών στην ελληνική αγορά εργασίας καθώς κάποιοι υποστηρίζουν ότι η συμμετοχή μεταναστών στο εργατικό δυναμικό επιτείνει το πρόβλημα της ανεργίας από την άλλη πλευρά πολλοί υποστηρίζουν ότι βοηθάει τις τοπικές κοινωνίες (π.χ. σε μια αγροτική περιοχή βοηθούν σε αγροτικές εργασίες ενώ παράλληλα συμβιώνουν με τους μόνιμους κατοίκους). Στην Ελλάδα οι μετανάστες σε πολλές αγροτικές περιοχές εργάστηκαν με χαμηλά μεροκάματα σε χειρονακτικές εργασίες τις οποίες οι ντόπιοι δεν επιθυμούσαν να κάνουν καθώς ασχολούνταν κατά κύριο λόγο με την εμπορία των προϊόντων τους. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα οι θέσεις εργασίας να καλυφθούν από μετανάστες με αποτέλεσμα οι Έλληνες να ασχολούνται όλο και λιγότερο με τις χειρονακτικές εργασίες. Αυτό το γεγονός αν και μετά την οικονομική κρίση έχει αλλάξει παρόλα αυτά ακόμα επικρατεί η υποτίμηση της μη πνευματικής εργασίας. Έτσι πολλοί αγρότες υποστηρίζουν πως βασίζονται στην εργασία των μεταναστών ώστε να μπορέσουν να εξάγουν τα προϊόντα τους ενώ εκτιμούν θετικά την βοήθεια που προσφέρει το ξένο εργατικό

δυναμικό στην ελληνική οικονομία. Παράλληλα, το Ινστιτούτο Εργασίας έρχεται να τονίσει πως υπάρχει συνεχής ζήτηση για φθηνά εργατικά χέρια και πως οι συγκεκριμένες θέσεις απασχόλησης καλύπτονται κατά κύριο λόγο το ξένο εργατικό δυναμικό. Τέλος, αδιαμφισβήτητο είναι το γεγονός ότι οι μετανάστες έχουν πολλοί χαμηλότερες απολαβές από τους ντόπιους κάνοντας ακριβώς την ίδια εργασία με αποτέλεσμα να έχουν καταλάβει πολλές θέσεις εργασίας Ελλήνων εργαζομένων. (INE- ΓΣΕΕ, 2012)

3.2 ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΣΤΗΝ Ε.Ε

3.2.1. ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Παρότι πλέον όλες οι χώρες της ευρωζώνης βιώνουν την οικονομική κρίση και παρά τις πολιτικές και τα μέτρα λιτότητας που εφαρμόζονται στην ΕΕ η ανεργία καλπάζει και είναι το μόνιμο αγκάθι που πρέπει να αντιμετωπιστεί ώστε να υπάρξει ανάπτυξη με το πέρασμα των χρόνων αλλά και διατήρηση των κεκτημένων της ένωσης (ενιαίο νόμισμα). Επιπλέον, ανησυχητικά είναι και τα ποσοστά ανεργίας στους νέους στην ευρωζώνη τα οποία κατά μέσο όρο ξεπερνούν το 25% ενώ το ποσοστό ανεργίας σε νέους άνω των 25 ετών είναι διψήφιο στη πλειοψηφία των χωρών της ΕΕ γεγονός που επιφέρει έντονο προβληματισμό για τις πολιτικές λιτότητας και εξόδου από τη κρίση. Σε χώρες μάλιστα όπως η Ελλάδα η Ισπανία και η Πορτογαλία τα ποσοστά ανεργίας είναι πολύ υψηλά σε όλες τις ηλικιακές ομάδες αλλά και στους νέους άνω των 25 ετών. Για παράδειγμα στην Ισπανία και στη Ελλάδα παρατηρείται αύξηση στα ποσοστά των νέων ανέργων κατά 22 ποσοστιαίες μονάδες ενώ κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες έχει αυξηθεί το συνολικό ποσοστό της ανεργίας. Επιπλέον, σημαντικές διαφοροποιήσεις προς τα πάνω παρατηρούνται και στα ποσοστά ανεργίας των Ιρλανδία Λετονία και Λιθουανία. Μάλιστα, στις αρχές του 2012 η Ισπανία, η Ελλάδα, η Κροατία, η Βουλγαρία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Ιρλανδία, η Εσθονία, η Κύπρος και η Σλοβακία κατέχουν τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας ενώ και κράτη όπως η Γαλλία και η Πορτογαλία έχουν και εκείνα αρκετά μεγάλα ποσοστά. (INE- ΓΣΕΕ, 2012)

2012 Q1	ΣΥΝΟΛΟ	15 - 24	25 - 74	2012 Q1	ΣΥΝΟΛΟ	15 - 24	25 - 74
ΙΣΠΑΝΙΑ	23,8	50,8	21,5	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	12,3	31,8	10,7
ΕΛΛΑΔΑ	21,5	52,1	19,5	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	11,1	28,0	9,8
ΚΡΟΑΤΙΑ	15,6	37,9	13,2	ΕΥΡΩΖΩΝΗ	10,9	21,9	9,7
ΛΕΤΟΝΙΑ	15,2	28,1	13,8	ΕΣΘΟΝΙΑ	10,8	22,3	9,5
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	14,9	35,3	13,1	Ε.Ε.-27	10,1	22,4	8,8
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	14,5	30,1	12,9	ΓΑΛΛΙΑ	10,1	21,8	8,8
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	14,0	36,4	11,9	ΠΟΛΩΝΙΑ	9,9	26,3	8,3
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	13,6	30,8	12,1	ΚΥΠΡΟΣ	9,8	28,5	8,1

Πίνακας 1: Ποσοστό ανεργίας το Α' τρίμηνο του 2012 σε κράτη μέλη της ΕΕ-27

Πηγή: Eurostat, ΕΛΣΤΑΤ

3.2.2. ΑΝΕΡΓΟΙ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ

Παρότι το τελευταίο τρίμηνο του 2010 και το πρώτο εξάμηνο του 2011 παρουσιάστηκε μείωση του ρυθμού αύξησης των ανέργων παρόλα αυτά στη συνέχεια και πιο συγκεκριμένα το δεύτερο εξάμηνο του 2011 και το πρώτο εξάμηνο του 2012 αυξήθηκε σημαντικό το ποσοστό των ανέργων σε όλες τις ηλικιακές ομάδες. Αναλυτικότερα, καθόλη τη περίοδο της οικονομικής κρίσης κάθε τρίμηνο οι άνεργοι αυξάνονται κατά 6.390.000 άτομα ενώ η μεγαλύτερη αύξηση καταγράφεται το πρώτο τρίμηνο του 2008 με ποσοστό πάνω από 50% . Άξιο αναφοράς είναι πως η μοναδική χώρα της ΕΕ η οποία καταγράφει μείωση των ποσοστών της ανεργίας είναι η

Γερμανία (πρώτο εξάμηνο του 2010). Στο παρακάτω πίνακα εμφανίζονται οι χώρες της ΕΕ με τον μεγαλύτερο ρυθμό μεταβολής ανέργων και απασχολούμενων από το 2008 έως το 2012.

	ΑΝΕΡΓΟΙ		ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	
	ΑΡΙΘΜΗΤΙΚ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙ	ΑΡΙΘΜΗΤΙΚ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙ
	Η	Α	Η	Α
Ε.Ε. - 27*	8.295,0	51,4	-4.145,4	-1,9
ΕΥΡΩΖΩΝΗ *	5.745,0	50,3	-2.977,3	-2,1
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	150,0	227,3	-144,4	-9,6
ΕΣΘΟΝΙΑ	49,0	181,5	-42,2	-6,4
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	195,0	175,7	-347,1	-16,3
ΕΛΛΑΔΑ	672,0	173,6	-673,7	-14,9
ΙΣΠΑΝΙΑ	3.408,0	164,4	-2.969,1	-14,6
ΚΥΠΡΟΣ	23,0	143,8	7,0	1,9
ΔΑΝΙΑ	123,0	126,8	-133,2	-4,7
ΛΕΤΟΝΙΑ	81,0	106,6	-280,2	-24,6

Πίνακας 2:Μεταβολές ανέργων και απασχολούμενων 2008-2012 Α' τρίμηνο

Πηγή: Eurostat, *Σε Ε.Ε.-27 και Ευρωζώνη η μεταβολή της απασχόλησης είναι ο μέσος όρος των τριμήνων 2008-2011

Με βάση μελέτη της Eurostat κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης καταγράφεται σημαντική μείωση των απασχολούμενων σε όλα τα κράτη μέλη. Ενώ και η Κύπρο παρότι παρουσίαζε αύξηση στην απασχόληση εντούτοις μετά το 2010 άρχισε να καταγράφονται σημαντικές μειώσεις. Γενικότερα, οι απασχολούμενοι στα κράτη μέλη της ευρωζώνης μειώνονται σταδιακά καθ' όλη την περίοδο της οικονομικής κρίσης αν και παρουσιάζονται και κάποια μικρά χρονικά διαστήματα με αύξηση της απασχόλησης (πρώτο εξάμηνο του 2011). Αύξηση στην απασχόληση παρουσίασαν μόνο η Γερμανία, Πολωνία, Αυστρία, Σουηδία, Νορβηγία και Λουξεμβούργο. (INE- ΓΣΕΕ, 2012)

3.2.3. ΝΕΟΙ ΜΕΧΡΙ 24 ΕΤΩΝ

Οι νέοι μέχρι 25 ετών είναι ένα από τα πιο ευάλωτα κομμάτια του πληθυσμού όσο αφορά την ανεργία. Έτσι παρότι το πρώτο εξάμηνο του 2011 υπήρξε μικρή μείωση του ποσοστού της ανεργίας στους νέους παρόλα αυτά από το δεύτερο μισό του 2011 και μέχρι το πρώτο εξάμηνο του 2012 τα ποσοστά της ανεργίας στους νέους άρχισαν πάλι να αυξάνονται επικίνδυνα. Πιο αναλυτικά, οι νέοι άνεργοι έως 25 ετών αυξήθηκαν κατά μέσο όρο περίπου σε 1.000.000 άτομα ενώ από το 2008 έως το 2012 καταγράφηκε αύξηση της ανεργίας στους νέους της τάξεως του 35%. Ενώ μόνο στη Γερμανία παρατηρείται μέχρι και το πρώτο εξάμηνο του 2012. Επιπρόσθετα, στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι μεταβολές νέων ανέργων μέχρι 29 ετών από το 2008 έως το 2012 καθώς και των νέων απασχολούμενων κατά το ίδιο χρονικό διάστημα σε κράτη μέλη της ευρωζώνης.

	ΑΝΕΡΓΟΙ		ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	
	ΑΡΙΘΜΗΤΙΚ Η	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙ Α	ΑΡΙΘΜΗΤΙΚ Η	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙ Α
Ε.Ε. - 27*	1.423,0	35,2	-3.026,3	-13,5
ΕΥΡΩΖΩΝΗ*	793,0	31,2	-1.879,1	-13,4
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	25,0	178,6	-50,0	-36,0
ΕΣΘΟΝΙΑ	10,0	166,7	-17,8	-24,9
ΚΥΠΡΟΣ	6,0	150,0	-4,8	-13,6
ΔΑΝΙΑ	36,0	112,5	-22,0	-5,6
ΕΛΛΑΔΑ	83,0	106,4	-114,3	-43,3
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	41,0	100,0	-85,4	-34,3
ΙΣΠΑΝΙΑ	422,0	84,7	-999,5	-54,0
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	26,0	76,5	-164,4	-55,5

Πίνακας 3: Μεταβολές νέων ανέργων μέχρι 29 ετών 2008-2012 Α' τρίμηνο και νέων απασχολούμενων 2008-2012 σε κράτη μέλη της ΕΕ-27

Πηγή: Eurostat, *Σε Ε.Ε.-27 και Ευρωζώνη η μεταβολή της απασχόλησης είναι ο μέσος όρος των τριμήνων 2008-2011

Καθ' όλη την περίοδο της οικονομικής κρίσης όπως είναι λογικό και η απασχόληση των νέων έχει μειωθεί σημαντικά σε όλα τα κράτη της ΕΕ. Μερικές από τις σημαντικότερες διαπιστώσεις είναι οι εξής:

- ◆ Η Εσθονία αν και παρουσιάζεται αύξηση στον ρυθμό νέων απασχολούμενων μετά το 2011 άρχισαν τα σημάδια ανάκαμψης.
- ◆ Στη Γερμανία η απασχόληση των νέων αυξάνεται καθ' όλη τη διάρκεια του 2011.
- ◆ Στη Φιλανδία και Σουηδία καταγράφονται οριακές μειώσεις της απασχόλησης το 2012.
- ◆ Η Νορβηγία τα έτη 2011-2012 καταγράφει οριακή αύξηση της απασχόλησης των νέων.
- ◆ Η Λετονία, η Πορτογαλία και η Σλοβενία χώρες ανήκουν στις χώρες όπου η ανεργία στους νέους έως 25 ετών αυξήθηκε σημαντικά.
- ◆ Τέλος, και στην Αυστρία και την Ιρλανδία η απασχόληση κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2010 μειώθηκε δραματικά. (INE- ΓΣΕΕ, 2012)

3.2.4. ΑΝΕΡΓΟΙ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΑΝΩ ΤΩΝ 25 ΕΤΩΝ

Ένα γενικότερο συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι εν μέσω οικονομικής κρίσης η ανεργία αυξάνεται στους νέους και άνω των 25 ετών. Πιο συγκεκριμένα, μεγάλη αύξηση των νέων ανέργων άνω των 25 ετών παρουσιάζεται όλο το 2009 αλλά και με μικρές διαφοροποιήσεις και τα έτη 2010-2012. Μάλιστα, κατά μέσο όρο αυξάνονται κάθε εξάμηνο οι νέοι άνεργοι κατά 5.000.000 άτομα ενώ συγκριτικά με το 2008 η ανεργία των νέων άνω των 25 ετών το 2012 έχει αυξηθεί πάνω από 50% (6.800.000 άτομα). Ενώ και στους νέους άνω των 25 ετών εν μέσω οικονομικής λιτότητας μόνο η Γερμανία από τα 27 κράτη μέλη δεν εμφανίζει αύξηση της ανεργίας. Ενώ οι χώρες με τις μεγαλύτερες μεταβολές στον ρυθμό αύξησης των ανέργων όπως παρουσιάζεται και στον πίνακα είναι η Λιθουανία, η Ιρλανδία, η Πορτογαλία, η Ελλάδα, η Ισπανία, η Εσθονία, η Κύπρος, η Δανία, η Λετονία, η Σλοβενία και η Βουλγαρία.

	ΑΝΕΡΓΟΙ		ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	
	ΑΡΙΘΜΗΤΙΚ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙ	ΑΡΙΘΜΗΤΙΚ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙ
	Η	Α	Η	Α
Ε.Ε. - 27*	6.872,0	56,8	-1.119,1	-0,6
ΕΥΡΩΖΩΝΗ*	4.953,0	55,8	-1.098,3	-0,8
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	125,0	240,4	-94,5	-6,9
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	169,0	222,4	-182,6	-10,0
ΕΛΛΑΔΑ	589,0	190,6	-559,4	-13,2
ΙΣΠΑΝΙΑ	2.985,0	189,5	-1.969,6	-10,6
ΕΣΘΟΝΙΑ	38,0	181,0	-24,4	-4,2
ΚΥΠΡΟΣ	18,0	150,0	11,8	3,5
ΔΑΝΙΑ	87,0	133,8	-111,3	-4,6
ΛΕΤΟΝΙΑ	70,0	118,6	-208,1	-20,9
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	37,0	102,8	-19,6	-2,2
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	156,0	89,7	-347,3	-11,4
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	303,0	87,1	-370,3	-7,8

Πίνακας 4: Μεταβολές ανέργων άνω των 25 ετών και των απασχολούμενων άνω των 25 ετών 2008-2012 Α' τρίμηνο σε κράτη μέλη της ΕΕ-27

Πηγή: Eurostat, *Σε Ε.Ε.-27 και Ευρωζώνη η μεταβολή της απασχόλησης είναι ο μέσος όρος των τριμήνων 2008 – 2011

Μελετώντας κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης εκτός από την ανεργία, την απασχόληση των νέων άνω των 25 ετών σε όλα τα σχεδόν τα κράτη της ευρωζώνης παρατηρείται μείωση της απασχόλησης. Πιο αναλυτικά παρατηρούνται τα εξής:

- ◆ Μόνο στην Γερμανία και τη Μάλτα η απασχόληση νέων άνω των 25 ετών αυξάνεται από το 2008-2012.
- ◆ Στο Λουξεμβούργο αν και εκεί αυξάνεται η απασχόληση νέων άνω των 25 ετών παρόλα αυτά σταδιακά ο ρυθμός αύξησης αρχίζει να πέφτει.

- ◆ Στη Γαλλία, και στην Αγγλία η απασχόληση άρχισε να αυξάνεται για τους νέους μετά το δεύτερο εξάμηνο του 2011.
- ◆ Σταθερά αυξανόμενος ρυθμός της απασχόλησης 1% καταγράφεται για την Πολωνία και την Αυστρία.
- ◆ Στην Εσθονία και στην Νορβηγία ο ρυθμός αύξησης της απασχόλησης νέων άνω των 25 ετών παρουσιάζει αύξηση το πρώτο εξάμηνο του 2012. (INE- ΓΣΕΕ, 2012)

3.2.5. ΟΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΙΣ ΜΟΡΦΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε.-27

Με μια πρόχειρη ματιά παρατηρούμε πως η απασχόληση των ατόμων άνω των 25 ετών κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης και εν μέσω μέτρων και πολιτικών λιτότητας δεν κατατροπώθηκε όπως έγινε με την ηλικιακή ομάδα έως 25 ετών. Με άλλα λόγια οι «χαμένοι» της οικονομικής κρίσης στον τομέα της απασχόλησης και της εύρεσης μιας θέσης στην αγορά εργασίας είναι οι νέοι έως 25 ετών σε όλα τα κράτη της ΕΕ. Με βάση τα στοιχεία για την απασχόληση διακρίνονται τέσσερις μεγάλες ομάδες χωρών της ΕΕ. Όσο αφορά την αύξηση ή τη μείωση του ρυθμού της απασχόλησης. (INE- ΓΣΕΕ, 2012)

- ◆ Την πρώτη ομάδα απαρτίζουν χώρες που δεν επηρεάστηκε η απασχόληση από την ύφεση που προκάλεσε η οικονομική κρίση. Σε αυτές συγκαταλέγονται η Γερμανία, το Λουξεμβούργο η Πολωνία και η Μάλτα οι οποίες κατάφεραν να δημιουργήσουν νέες θέσεις απασχόλησης κυρίως στον ιδιωτικό τομέα.
- ◆ Την δεύτερη ομάδα απαρτίζουν χώρες όπως η Σουηδία, η Νορβηγία και η Λιθουανία οι οποίες αν και επηρεάστηκαν από την οικονομική κρίση το πρώτο ενάμιση χρόνο στη συνέχεια ανέκαμψαν και ενίσχυσαν την απασχόληση με νέες θέσεις εργασίας.
- ◆ Την τρίτη ομάδα απαρτίζουν χώρες οι οποίες κατάφεραν να αυξήσουν την απασχόληση με ευέλικτες μορφές εργασίας. Έτσι από το 2011 και μετά ενίσχυσαν την μόνιμη απασχόληση η Αυστρία, Γαλλία, Ιταλία, Ρουμανία, και το Βέλγιο ενώ την πλήρη απασχόληση ενίσχυσαν χώρες όπως η Τσεχία και η Σλοβακία.
- ◆ Στην τέταρτη ομάδα κατατάσσονται χώρες όπως η Ελλάδα, Ισπανία, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ολλανδία, Βουλγαρία και Σλοβενία, οι οποίες δεν κατάφεραν να αυξήσουν τα

ποσοστά της απασχόλησης κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης σε καμία ηλικιακή ομάδα και σε κανένα είδος απασχόλησης.

Αναλυτικότερα, όσο αφορά τα κράτη μέλη της ΕΕ και την απασχόληση προκύπτουν τα παρακάτω συμπεράσματα:

- ◆ Κράτη μέλη ΕΕ-27: Η οικονομική κρίση και στα 27 κράτη πλήττει κατά κύριο λόγο τους νέους. Πιο συγκεκριμένα, το δεύτερο εξάμηνο του 2010 αυξήθηκε η μερική απασχόληση στους άνεργους άνω των 25 ετών ενώ παράλληλα μειώθηκε η πλήρης και η μόνιμη εργασία.

- ◆ Χώρες της Ευρωζώνης: Η οικονομική κρίση εμφανίζει τα σημάδια της στους νέους και το μόνο θετικό είναι η αύξηση της μερικής απασχόλησης των νέων το 2012.

- ◆ Σουηδία: Η οικονομική κρίση δεν έκανε διακρίσεις και μέχρι το πρώτο εξάμηνο του 2010 χτύπησε όλες τις ηλικιακές ομάδες. Έκτοτε παρουσίασε αύξηση στην απασχόληση άνω των 25 ετών λόγω τις προσφοράς μόνιμων θέσεων εργασίας πλήρους απασχόλησης. Παράλληλα το δεύτερο εξάμηνο του 2010 καταγράφεται αύξηση της εργασίας των νέων λόγω της αύξησης της προσωρινής απασχόλησης.

- ◆ Αυστρία: Η οικονομική κρίση πλήττει κατά κύριο λόγο τους νέους. Αυξήθηκε όμως η μερική απασχόληση με αποτέλεσμα να αυξηθεί και η απασχόληση των άνω των 25 ετών.

- ◆ Γερμανία: Παρότι και στη Γερμανία η οικονομική κρίση επηρέασε τους νέους παρόλα αυτά μετά το πρώτο εξάμηνο του 2010 ακολουθήθηκαν πολιτικές οι οποίες βοήθησαν στην αύξηση της απασχόλησης. Ως αποτέλεσμα αυτών των πολιτικών ήταν η αύξηση της μόνιμης απασχόλησης των νέων κατ τη διάρκεια του δεύτερου εξάμηνου του 2010 και εξής.

- ◆ Λουξεμβούργο: Το 2010 ήταν η χρονιά η οποία κτύπησε η κρίση τους νέους της χώρας. Και αν και η κρίση συνεχίστηκε και το 2011 το Λουξεμβούργο κατόρθωσε να μην επηρεαστεί λόγω των νέων θέσεων απασχόλησης που δημιουργήθηκαν οι οποίες μάλιστα αφορούσαν πλήρη και μόνιμη απασχόληση.

- ◆ Μάλτα: Παρά την οικονομική κρίση η Μάλτα κατάφερε να κρατήσει σχεδόν αμετάβλητη την απασχόληση των νέων αλλά και των ανέργων άνω των 25 ετών ενισχύοντας ευέλικτες μορφές απασχόλησης.

- ◆ Λιθουανία: Αύξηση της απασχόλησης των νέων λόγω της δημιουργίας θέσεων εργασίας με μόνιμο χαρακτήρα.

- ◆ Ελλάδα: Η οικονομική κρίση επηρεάζει όλες τις ηλικιακές ομάδες είτε αφορά θέσεις μόνιμης απασχόλησης είτε αφορά περιστασιακή. Παράλληλα, ο ρυθμός μείωσης της

απασχόλησης στους νέους χρόνο με τον χρόνο αυξάνεται ενώ ταυτόχρονα μειώνονται οι σταθερές μορφές απασχόλησης.

- ◆ Πολωνία: Η οικονομική κρίση πλήττει κατά κύριο λόγο τους νέους. Ενώ η αύξηση της απασχόλησης στους νέους δικαιολογείται από τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης με μόνιμο χαρακτήρα.

- ◆ Εσθονία: Η κρίση επηρεάζει όλες τις ηλικιακές ομάδες σχεδόν και όλο το 2010. Έπειτα, από τις αρχές του 2011 παρατηρείται ανάκαμψη σε όλες τις κατηγορίες ανέργων καθώς σταδιακά άρχισε η ενίσχυση θέσεων εργασίας με πλήρη απασχόληση.

- ◆ Φιλανδία: Καταγράφεται αύξηση των θέσεων εργασίας στους άνεργους άνω των 25 ετών από το 2011 κυρίως με δημιουργία θέσεων μερικής απασχόλησης.

- ◆ Γαλλία: Η οικονομική κρίση αν και έχει πλήξει τους νέους το 2011 άρχισαν κάποια σημάδια βελτίωσης κυρίως λόγω της ενίσχυσης της απασχόλησης κυρίως για άνεργους άνω των 25 ετών.

- ◆ Αγγλία: Θετικά αποτελέσματα καταγράφονται με τα πρώτα εξάμηνο του 2011 με την εφαρμογή προγραμμάτων για ευέλικτη εργασία κυρίως για άνεργους άνω των 25 ετών.

- ◆ Βέλγιο: Και στο Βέλγιο η οικονομική κρίση επηρεάζει τους νέους. Παρόλα αυτά η απασχόληση αυξάνεται συνεχώς όλη την περίοδο της κρίσης κυρίως λόγω της δημιουργίας ελαστικών μορφών απασχόλησης. Έτσι το 2011 καταγράφηκε σημαντική αύξηση τη απασχόλησης των νέων.

- ◆ Νορβηγία: Η απασχόληση των νέων, οι οποίοι έχουν πληγεί περισσότερο από όλους από την οικονομική κρίση αυξήθηκε το δεύτερο εξάμηνο του 2011 με αύξηση των θέσεων μίσθωσης είτε μόνιμης είτε μερικής απασχόλησης. Τα μέτρα και οι πολιτικές που επιδίωξαν την αύξηση της απασχόλησης βοήθησαν οι νέες θέσεις εργασίας να καλυφτούν ως επί των πλείστων από νέους.

- ◆ Κύπρος: Παρότι το 2011 υπήρξε οριακή αύξηση της απασχόλησης παρόλα αυτά η αύξηση των θέσεων εργασίας πραγματοποιήθηκε με νέες θέσεις μόνιμης απασχόλησης.

- ◆ Ρουμανία: Και σε αυτή τη βαλκανική χώρα η οικονομική κρίση στοχεύει τους νέους παρόλα αυτά η μικρή αύξηση της απασχόλησης το 2010 αφορούσε θέσεις μερικής απασχόλησης ενώ το 2011 άρχισε να αφορούσε και μόνιμη απασχόληση.

- ◆ Ιταλία: Παρότι αντιμετωπίζει σοβαρά οικονομικά προβλήματα λόγω της κρίσης παρόλα αυτά το 2011 και το 2012 κατάφερε τουλάχιστον να ενισχυθούν οι θέσεις απασχόλησης άνω των 25 ετών.
- ◆ Ουγγαρία: Καταγράφηκε αύξηση των θέσεων εργασίας το δεύτερο εξάμηνο του 2010 κυρίως λόγω τις αύξησης των θέσεων μερικής αλλά και μόνιμης απασχόλησης.
- ◆ Τσεχία: Η οικονομική κρίση επιβαρύνει κατά κύριο λόγο τους νέους. Το διάστημα της ύφεσης κατορθώθηκε να ενισχυθεί η προσωρινή απασχόληση αλλά μετά το πέρας του 2010 αυξήθηκαν και οι θέσεις απασχόλησης με μόνιμο χαρακτήρα.
- ◆ Λετονία: Η Λετονία κατάφερε το 2009 να αυξήσει τις θέσεις μερικής απασχόλησης, το 2010 την προσωρινή απασχόληση ενώ το 2011 αυξήθηκαν και οι θέσεις εργασίας μόνιμης απασχόλησης άνω των 25 ετών.
- ◆ Σλοβακία: Η μερική απασχόληση αυξήθηκε την περίοδο της κρίσης ενώ μετά το 2011 αυξήθηκαν και οι θέσεις απασχόλησης μισθωτής εργασίας με μόνιμο χαρακτήρα.
- ◆ Ιρλανδία :Η οικονομική κρίση επιβαρύνει όλες ανεξαρτήτως τις ηλικιακές ομάδες και όπως είναι λογικό πλήττει την μόνιμη απασχόληση. Παράλληλα, αν και αυξήθηκε η προσωρινή εργασία δεν βοήθησε την απασχόληση άνω των 25 ετών.
- ◆ Ισπανία: Ο ρυθμός μείωσης της απασχόλησης στους νέους είναι πολύ μεγάλος είτε αφορά μόνιμη είτε αφορά προσωρινή εργασία. Ενώ είναι τόσο οριακή η αύξηση της απασχόλησης άνω των 25 ετών όπου δεν μπορούν να καταγραφεί ως θετική.
- ◆ Πορτογαλία: Η απασχόληση όλων των ηλικιακών ομάδων έχει πληγεί από την οικονομική κρίση. Παρόλα αυτά η απασχόληση των άνω των 25 ετών ενισχύθηκε λόγω των διάφορων μορφών προσωρινής απασχόλησης ενώ το 2011 αυξήθηκε η μερική απασχόληση των νέων.
- ◆ Δανία: Η οικονομική κρίση δεν έκανε διακρίσεις στις ηλικιακές ομάδες ούτε στην Δανία. Έτσι, η κρίση επηρέασε όλες ανεξαρτήτως τις ομάδες και κυρίως την μόνιμη απασχόληση.
- ◆ Ολλανδία: Η οικονομική κρίση επιβαρύνει όλες ανεξαρτήτως τις ηλικιακές ομάδες. Καταγράφηκε μείωση της μόνιμης απασχόλησης όλο το 2010 ενώ το 2011 αυξάνεται η απασχόληση των νέων σε θέσεις προσωρινής εργασίας.
- ◆ Βουλγαρία: Η οικονομική κρίση επιβαρύνει όλες τις ηλικιακές ομάδες. Η μείωση της απασχόλησης οφείλεται στην μείωση των θέσεων απασχόλησης της μόνιμης εργασίας.

- ◆ Σλοβενία: Ο ρυθμός μείωσης της απασχόλησης στους νέους είναι πολύ μεγάλος είτε αφορά μόνιμη είτε αφορά προσωρινή εργασία.
- ◆ Ισλανδία: Η οικονομική κρίση πλήττει κατά κύριο λόγο την ηλικιακή ομάδα άνω των 25 ετών. Ενώ καταγράφεται αύξηση της εργασίας των νέων το 2011 με θέσεις και μόνιμης και προσωρινής απασχόλησης.
- ◆ Κροατία: Η απασχόληση όλων των ηλικιακών ομάδων έχει πληγεί από την οικονομική κρίση. (INE- ΓΣΕΕ, 2012)

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Στο κεφάλαιο αυτό προσδιορίστηκε η ανεργία σαν φαινόμενο που πλήττει τους νέους της χώρας μας, οριοθετήθηκαν τα ποσοστά της ανεργίας στις νεαρές ηλικίες και εισήχθη η ανάλυση του φαινομένου στις χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης. Μέσα από τους πίνακες και τα στατιστικά στοιχεία που δόθηκαν, αναπτύχθηκε η φιλοσοφία της μετρήσιμης ανεργίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΑΔΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το κεφάλαιο αυτό παραθέτει την ανεργία στα πλαίσια του ελληνικού χώρου. Προσδιορίζει τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζεται η οικονομία μικρό και μακροοικονομικά ενώ ταυτόχρονα εισάγει την έννοια του ισοζυγίου σαν παράγοντα όξυνσης του φαινομένου.

4.1. ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται πως το ποσοστό ανεργίας που αφορά στους νέους αυξάνεται αναλογικά προς αυτό των μεγαλύτερων ηλικιών, με την διαφορά πως αυτό διαμορφώνεται τελικά σε υψηλότερο ποσοστό. Αυτό πηγάζει από το γεγονός πως οι παράγοντες που καθορίζουν την ανεργία σε μια ηλικιακή κατηγορία, είναι κατά βάση οι ίδιοι και για τις υπόλοιπες. Παρ' όλα αυτά είναι αναμφισβήτητο γεγονός πως σε όσες χώρες υπάρχουν δημοσιευμένα στοιχεία το ποσοστό της ανεργίας που αφορά στους νέους είναι σε όλες υψηλότερο από το συνολικό ποσοστό της ανεργίας. Το γεγονός αυτό από μόνο του δημιουργεί ένα επιπλέον ερωτηματικό. Αυτό συνίσταται στο αν υπάρχουν κάποιοι παράγοντες συγκεκριμένοι που αυξάνουν κατά τέτοιο βαθμό το ποσοστό ανεργίας των νέων. Το ερώτημα αυτό έχει απασχολήσει πολύ κόσμο που ασχολείται με την οικονομική επιστήμη και που έχουν κάνει προσπάθεια να εντοπίσουν και να ερευνήσουν το ρόλο αυτών των παραγόντων και το λόγο που υφίσταται αυτή η απόκλιση στα ποσοστά μεταξύ ανεργίας των νέων και ανεργίας των μεγαλύτερων ηλικιών. (Καραμεσίνη, 2011)

Ακολούθως θα γίνει μια προσπάθεια να ταξινομηθούν όλες οι ερμηνείες που έχουν γίνει σχετικά με το ζήτημα αυτό και θα παρατεθούν και τα ερωτήματα που επιχειρούνται να απαντηθούν μέσα από αυτές. Αυτά είναι:

- Για ποιο λόγο το ποσοστό ανεργίας των νέων είναι συνεχώς υψηλότερο από το ποσοστό ανεργίας των ενηλίκων;
- Για ποιο λόγο η αυξητική του τάση είναι υψηλότερη από αυτού των ενηλίκων;
- Αφού οι νέοι αποτελούν ηλικιακή ομάδα τι ρόλο παίζει στις μεταβολές αυτές η εκάστοτε δημογραφική μεταβολή;

Το ύψος αυτό της ανεργίας των νέων εγείρει ερωτηματικά για πολλές αντιλήψεις σχετικά με το τι ευθύνεται για την ανεργία στον χώρο της Ευρώπης. Πιο πολύ από τα υπόλοιπα αμφισβητείται η άποψη που θέλει να υφίστανται διακυμάνσεις στην αγορά εργασίας, καθώς και έλλειψη κινητικότητα. Είναι πλέον αποδεκτό από όλους πως η σύγχρονη αγορά εργασίας αλλά και το νομοθετικό πλαίσιο που πλέον τη διέπει έχουν αφαιρέσει πολύ από την ασφάλεια που είχαν σαν νέοι εργαζόμενοι μειώνοντας τον βαθμό προστασίας τους. (Καραμεσίνη, 2011)

4.2. ΥΨΗΛΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Το πρώτο από τα ερωτήματα που θα απαντηθούν μέσα από τις ερμηνείες για τις θεωρίες της ανεργίας έχει να κάνει με τους λόγους που η ανεργία των νέων είναι σταθερά υψηλότερη από την ανεργία των υπόλοιπων – μεγαλύτερων – ηλικιακά ομάδων.

Κάποιες από τις ερμηνείες που έχουν τεθεί ως απάντηση στο παραπάνω ερώτημα είναι:

α. Η ερμηνεία της φάσης μετάβασης. Οι νέοι, σαν ηλικιακή κατηγορία, βρίσκονται σε μια φάση μετάβασης, είτε από την μαθητική ζωή είτε από την φοιτητική, στην αγορά εργασίας. Αυτό το γεγονός είναι μια αιτία που το ποσοστό ανεργίας των νέων κυμαίνεται σε πολύ υψηλότερα επίπεδα από το ποσοστό ανεργίας των ηλικιακών ομάδων των ενήλικων.

β. Η ερμηνεία της χαμηλής παραγωγικότητας. Λόγω ότι εισέρχονται την δεδομένη στιγμή οι νέοι στην αγορά εργασίας, στερούνται κάποιες «ιδιότητες» που απολαμβάνουν οι άλλες ηλικιακές ομάδες όπως η εργασιακή εμπειρία ή κάποιες δεξιότητες που έχουν αποκτήσει οι παλαιότεροι στην εργασία. Τα παραπάνω, σε συνδυασμό με τον μισθό σε πολύ χαμηλά επίπεδα, όπως έχει θεσμοθετηθεί αλλά και με μειωμένες προνοιακές απολαβές, οδηγούν τους νέους να θεωρούνται λιγότερο παραγωγικοί από άλλους μεγαλύτερους τους που ανταγωνίζονται για κάποιες θέσεις εργασίας.

γ. Η ερμηνεία της ανεπάρκειας του εκπαιδευτικού συστήματος. Στην Ελλάδα, σε αντίθεση με άλλες χώρες του κόσμου, το εκπαιδευτικό σύστημα δεν είναι σε καμία βαθμίδα του συνδεδεμένο με την αγορά εργασίας. Για το λόγω αυτό οι νέοι οδηγούνται στην αγορά εργασίας σχεδόν με μηδενική γνώση του αντικειμένου με το οποίο θα ασχοληθούν.

δ. Η ερμηνεία των διαρθρωτικών μεταβολών. Οι διαρθρωτικές αλλαγές που τα τελευταία χρόνια υφίσταται η αγορά εργασίας είναι μια από τις αιτίες που προκαλούν την αυξημένη ανεργία των νέων. Οι μεταβολές αυτές προκαλούν μειωμένη ζήτηση εργατικού δυναμικού σε

τομείς οι οποίοι συνήθιζαν να απορροφούν νέους εργαζόμενους και να τους εντάσσουν στην αγορά εργασίας. (INE- ΓΣΕΕ, 2012)

4.3 Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ

Με βάση τις ερμηνείες που δίνονται για να οριστούν τα υψηλά επίπεδα ανεργίας των νέων, η συγκεκριμένη ηλικιακή κατηγορία ουσιαστικά αποτελεί μια μεταβατική κοινωνική κατηγορία. Αυτό εξηγείται από το γεγονός πως παρά το κοινό της ηλικίας, τους συνδέει επίσης το γεγονός της πρόσφατης εξόδου από την εκπαίδευση και της αναμονής εισόδου στην αγορά εργασίας. Παρόλο που η «νεότητα» δεν αποτελεί κοινό χαρακτηριστικό για όλους όσοι ανήκουν στην μεταβατικότητα αυτή, οι νέοι άνθρωποι αποτελούν ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των ατόμων που βρίσκονται στην κατηγορία αυτή και κάνουν προσπάθειες να αρχίσουν την επαγγελματική τους σταδιοδρομία. (Borgas, 2003)

Ένα από τα βασικά ερωτήματα το οποίο πρέπει να βρει την απάντηση του μέσα από την προσέγγιση αυτή αφορά στο τι προσδιορίζει την επιτυχία ή την αποτυχία της μετάβασης. Αυτό δηλαδή σημαίνει πως το να εξασφαλιστεί μια μόνιμη θέση εργασίας για κάποιο νέο ή για μια ομάδα νέων που να συγκαταλέγεται στο αντικείμενο των σπουδών του και με ικανοποιητικές απολαβές, θα πρέπει να εξεταστεί αν είναι τυχαίο γεγονός ή αποτελεί συνισταμένη πολλών παραγόντων. Και επιπλέον θα πρέπει να εξεταστεί ποιες είναι αυτές οι συνισταμένες. Κάποιες τέτοιες είναι τα χαρακτηριστικά στοιχεία των ατόμων ή τα εργασιακά τους χαρακτηριστικά, δεδομένα που χαρακτηρίζουν την περιοχή καταγωγής του ατόμου και την εκεί αγορά εργασίας. Ένα επιπλέον χαρακτηριστικό που επηρεάζει είναι και οι θεσμικοί παράγοντες αλλά και ο τρόπος με τον οποίο είναι οργανωμένη η προς αναφορά αγορά εργασίας. Αν κάποιος σταθεί στην σχετική βιβλιογραφία, θα κατανοήσει απόλυτα πως υπάρχει σημαντική διαφορά στον τρόπο που αντιλαμβάνεται η κοινωνιολογική θεώρηση την μεταβατική αυτή διαδικασία σε σχέση με την οικονομολογική θεώρηση. Οι κοινωνιολόγοι αποδίδουν το φαινόμενο στον τρόπο λειτουργίας και την απόδοση των κοινωνικών δομών. Αντίθετα οι οικονομολόγοι εστιάζουν στις ίδιες τις επιλογές των νέων αποδίδοντας σε αυτές την ευθύνη για τα ποσοστά ανεργίας της ηλικιακής αυτής ομάδας. (Μάραντος, 2000)

Παρόλα αυτά, σε πιο πρόσφατες σχετικά μελέτες και αναφορές, διαφαίνεται μια προσέγγιση των απόψεων των δυο τάσεων αφού η κάθε μια τείνει να θεωρεί πλέον πως και η άλλη άποψη παίζει σημαντικό ρόλο στην ανεργία των νέων. Έτσι οι οικονομολόγοι, τα τελευταία χρόνια, όλο και περισσότερο θεωρούν σημαντικό το ρόλο που παίζει ο θεσμικός παράγοντας και αντίστοιχα κοινωνιολόγοι αποδέχονται πως το άτομο και οι ίδιες οι δικές του αποφάσεις μπορεί να παίζουν καθοριστικό ρόλο στην όξυνση του φαινομένου. (Borgas, 2003)

Για το γεγονός πως οι απόψεις των δυο αυτών επιστημών αρχίζουν και συμπορεύονται υπάρχει και η αντίστοιχη ερμηνεία. Μέχρι τις αρχές τις δεκαετίας του 90, η επαγγελματική αποκατάσταση δεν αποτελούσε ιδιαίτερα δύσκολη υπόθεση για τους νέους. Με το τέλος της εκπαίδευσης ή των σπουδών ερχόταν μια μόνιμη θέση εργασίας στην οποία θα απασχολούταν ο νέος. Τα δύο ζητήματα που έπρεπε να διευθετηθούν ήταν ο τρόπος με τον οποίο γινόταν η «διανομή» των «καλών» αλλά και των «κατώτερων» θέσεων, αλλά και το χρονικό διάστημα που απαιτούνταν προκειμένου να ολοκληρωθεί η μετάβαση από την εκπαίδευση στην εργασία. (Μάραντος, 2000)

Η μαζική ανεργία που ακολούθησε τα επόμενα χρόνια, συνοδευόμενη από τις πολλαπλές προσπάθειες παρέμβασης στον τρόπο απορρόφησης των νέων στην αγορά εργασίας και τις αντίστοιχες μεταβολές που αυτές επέφεραν στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπιζόταν η εργασία, προκάλεσαν τρεις σημαντικές συνέπειες:

Η πρώτη έχει να κάνει με το χρόνο που χρειάζεται ο νέος προκειμένου να ολοκληρώσει τη μετάβαση του από την εκπαιδευτική διαδικασία στην εργασία και αυτός έχει αυξηθεί σημαντικά. Η δεύτερη έχει να κάνει με τις επιλογές που έχει ένας νέος μόλις ολοκληρώσει τον κύκλο εκπαίδευσης του. Στην αρχή υπήρχαν συγκεκριμένες επιλογές που ήταν μια εργασία σταθερή με κανονικό ωράριο, κατάσταση ανεργίας ή ολοκληρωτική απόσυρση από την αγορά εργασίας (δεν αφορά το σύνολο του ενεργού πληθυσμού). Από την δεκαετία του 80 και έπειτα οι επιλογές αυτές έχουν πολλαπλασιαστεί και αφορούν στην συνέχιση της εκπαίδευσης, την μερικής απασχόλησης εργασία του νέου μέχρι τη στιγμή που θα βρεθεί κάτι μόνιμο, μαθητεία ή προγράμματα τεχνικής και επαγγελματικής κατάρτισης προκειμένου για την καλύτερη εξειδίκευση του υποψήφιου για την αγορά εργασίας. Αυτές οι επιλογές έρχονται να καλύψουν το κενό που υφίσταται κατά την διαδικασία μετάβασης. Το κενό δηλαδή που δημιουργεί η ανεργία. Τρίτη συνέπεια είναι το γεγονός πως ο χρόνος που απαιτείται για την ολοκληρωτική μετάβαση παρατείνεται από κάποιες εβδομάδες έως και χρόνια καθώς σε συνάρτηση με την

αύξηση της ανασφάλειας στον χαρακτήρα της εργασίας ανατράπηκε ο στιγμιαίος χαρακτήρας που έως τότε είχε η διαδικασία της μετάβασης. (Borgas, 2003)

Από οικονομικής άποψης, οι συγκεκριμένη διαδικασία, αυτή της μετάβασης, δεν ξέφευγε από τα πλαίσια των οικονομικών θεωριών που ως τότε υπήρχαν. Η διαδικασία της μετάβασης από το χώρο της εκπαίδευσης σε αυτόν της εργασίας, οφειλόταν κυρίως σε επιλογές των ίδιων των ατόμων που έφεραν σε μέγιστο βαθμό μια υποκειμενική συνάρτηση χρησιμότητας με διαχρονική διάσταση: η θεωρία που αναλύει και αφορά στο ανθρώπινο κεφάλαιο είναι και αυτή που θα μελετήσει όλες τις διαδικασίες και παραμέτρους προκειμένου να ληφθεί η απόφαση για συνέχιση της εκπαίδευσης ενώ καθορίζει, θεωρώντας το μάλιστα αυτονόητο, τόσο το επίπεδο που θα έχει ο νέος κύκλος εκπαίδευσης, όσο και την επιλογή του επαγγέλματος που θα ακολουθηθεί στην συνέχεια. Η θεωρία που συνίσταται στην κινητικότητα των εργαζομένων θεωρεί πως οι συχνές αλλαγές στις θέσεις εργασίας είναι μια από τις παραμέτρους που οδηγεί στην αύξηση της ανεργίας. Σε υποστήριξη αυτών των θεωριών, έρχονται και θεωρίες που αφορούν στο μη μισθολογικό κόστος που επιβαρύνει την εργασία και μέσα από αυτές τις θεωρίες επιχειρείται να οι προθέσεις των εργοδοτών όσον αφορά την άρνηση, κυρίως ή το δισταγμό, να προσλάβουν προσωπικό χωρίς παρελθούσα εργασιακή εμπειρία, ή με ελλείψεις, από το βιογραφικό, εργασιακές δεξιότητες. (Μάραντος, 2000)

Στην αντίπερα όχθη, υπάρχουν και οι θεωρίες που μιλούν για δυαδικές ή και κατακερματισμένες αγορές εργασίας, αλλά και αυτές που κάνουν λόγο για τις διακρίσεις της, οι οποίες αντιμάχονταν τον ορθολογισμό των συστημάτων της νεοκλασικής θεωρίας. Παρόλα αυτά οι θεωρίες αυτές σε καμία περίπτωση δεν ακυρώνουν τον χαρακτήρα που έχει η διαδικασία μετάβασης. Στην περίπτωση, δηλαδή που οι νέοι είχαν αντιμετώπιση με αρνητική διάθεση στην αρχή της εργασιακής τους πορείας, δηλαδή χαμηλούς μισθούς σε συνδυασμό με αυξημένη ανεργία αλλά και συγκέντρωση του νεοεισερχόμενου εργατικού δυναμικού σε λίγους επαγγελματικούς κλάδους και επαγγέλματα, αυτή η κατάσταση θα αποτύπωνε μονάχα την πρώτη φάση της επαγγελματικής τους διαδρομής καθώς θα άλλαζε στην πορεία με την ηλικιακή τους ωρίμανση. Αυτοί που δεν θα κατάφερναν να επιτύχουν σε αυτή την διαδικασία ουσιαστικά θα συνέθεταν το πάζλ του μόνιμου εργατικού δυναμικού το οποίο όμως θα αφορούσε σε κλάδους και σε επιχειρήσεις οι οποίες έψαχναν φθηνά εργατικά χέρια παρέχοντάς τους χαμηλές αποδοχές και χωρίς ιδιαίτερες προοπτικές τόσο για σταθερότητα όσο και για αναβάθμιση. (Borgas, 2003)

4.4 Η ΕΛΛΕΙΨΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Όσο υψηλότερη είναι η τιμή των παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών σε μια χώρα και όσο χαμηλότερη είναι η ποιότητα τους σε σχέση με τα παραγόμενα αγαθά ή υπηρεσίες άλλων χωρών, τόσο λιγότερο ανταγωνιστική είναι η οικονομία της. Αυτό σημαίνει αδυναμία στη διάθεσή τους όχι μόνο στην εξωτερική, αλλά και την εσωτερική αγορά, με αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγής ή στην καλύτερη περίπτωση, τη σταθεροποίησή της, πράγμα που έχει αρνητικές συνέπειες στην απασχόληση του διαθέσιμου εργατικού δυναμικού. Για παράδειγμα, η άνοδος των τιμών κάνει τα ελληνικά προϊόντα σχετικά ακριβότερα από ορισμένα ξένα. Συνέπεια αυτού είναι να αυξάνονται οι εισαγωγές και να μειώνονται οι εξαγωγές της χώρας με αρνητικές επιδράσεις στην εγχώρια παραγωγή και επομένως αύξηση της ανεργίας. Το ίδιο θα είναι το αποτέλεσμα και στην περίπτωση που οι τιμές πώλησης των εγχώριων αγαθών είναι ανταγωνιστικές ως προς τις αντίστοιχες τιμές των εισαγομένων, αλλά η ποιότητά τους είναι συγκριτικά χαμηλότερη. (Borgas, 2003)

Παράγοντες που επηρεάζουν ευνοϊκά την τιμή και την ποιότητα των παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών, είναι ο περιορισμός των κερδών σε λογικά επίπεδα, η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας με παράλληλη βελτίωση της αμοιβής της, η χρησιμοποίηση της νέας τεχνολογίας στην παραγωγική διαδικασία, η βελτίωση της οργάνωσης, της διάθεσης των προϊόντων, ο έλεγχος της αγοράς. Στην έκταση που παραγόμενες ποσότητες μπορούν να διαθέτουν στην αγορά δεν δικαιολογείται η αποφυγή ανάληψης νέων παραγωγικών επενδύσεων, που πιθανότατα θα επιφέρει και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. (Borgas, 2003)

4.5 ΤΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Κάθε διακρατική συναλλαγή στην οποία προβαίνει μια χώρα, καταχωρείται σε μια «κατάσταση» που καλείται ισοζύγιο διεθνών πληρωμών. Κάθε μια συναλλαγή, από την οποία η χώρα αποκομίζει χρηματικό όφελος – συνάλλαγμα (τέτοιες είναι τόσο οι εξαγωγές προϊόντων που παράγονται στη χώρα όσο και οι πωλήσεις περιουσιακών στοιχείων σε άλλες χώρες), καταχωρείται με θετικό πρόσημο στο ισοζύγιο αυτό. Αντίθετα για τις συναλλαγές που

απαιτείται η καταβολή χρηματικού αντιτίμου – συναλλάγματος (εισαγωγές ξένων προϊόντων και απόκτηση περιουσιακών στοιχείων σε άλλες χώρες), προβλέπεται η καταχώρηση με αρνητικό πρόσημο. Το ισοζύγιο αυτό δεν είναι μια ενιαία κατάσταση αλλά αποτελείται από τρία επιμέρους ισοζύγια. Αυτά είναι το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, το ισοζύγιο κεφαλαιακών μεταβιβάσεων και το ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών. (Borgas, 2003)

Το πιο σημαντικό από τα τρία αυτά ισοζύγια είναι το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, ιδιαίτερα για εκείνους που ασχολούνται και με την άσκηση οικονομικής πολιτικής. Πιο συγκεκριμένα το κομμάτι με την μεγαλύτερη σημασία είναι αυτό που αφορά στο εμπορικό ισοζύγιο, δηλαδή στο κομμάτι εκείνο που εντάσσονται τόσο οι πωλήσεις όσο και οι αγορές προϊόντων και υπηρεσιών. Ο λόγος για τον οποίο το συγκεκριμένο κομμάτι του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών είναι και το πιο σημαντικό, ακολουθεί ένα παράδειγμα που αφορά σε διεθνής συναλλαγές. Θεωρούμε λοιπόν πως η χώρα μας εξάγει μόνο κρασί στο εξωτερικό και η αξία των εξαγωγών φτάνει στα 15 δις. ευρώ. Από την άλλη οι εισαγωγές της αφορούν μόνο σε αυτοκίνητα και το αντίστοιχο ποσό ανέρχεται σε 45 δις. ευρώ. Από αυτή την δραστηριότητα προκύπτει για την Ελλάδα ελλειμματικό ισοζύγιο κατά 30 δις ευρώ. Μπορεί να θεωρηθεί όμως σωστή πρακτική να λαμβάνει η Ελλάδα αγαθά και υπηρεσίες μεγαλύτερης αξίας από αυτά που η ίδια παρέχει σε άλλα κράτη; Θα μπορούσε αν ευσταθεί μια τέτοια υπόθεση εάν θεωρήσουμε πως η διαφορά παρέχεται υπό την μορφή εξωτερικής βοήθειας. Αυτό συνεπάγεται εισροή για την Ελλάδα ύψους 30 δις ευρώ που θα έχει σαν αποτέλεσμα την ισοσκελίση του ισοζυγίου. (Borgas, 2003)

Στην πραγματικότητα όμως, παρόλο που υπάρχουν διαφορές στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, η διαφορά δεν καλύπτονται με την μορφή βοήθειας αλλά με την χορήγηση δανείων προς την χώρα μας ούτως ώστε να μπορεί να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις της. Το ξένο κεφάλαιο, με τους μηχανισμούς που διαθέτει για πολύπλευρη εξάρτηση της χώρας, καθιστά πολύ εύαλωτη την οικονομία μας στους διεθνείς οργανισμούς, με σοβαρές επιπτώσεις στην όξυνση της ανεργίας. Οι βασικοί τρόποι με τους οποίους η εξάρτηση επιδρά στην αύξηση της ανεργίας είναι οι εξής: Η εμπορική εξάρτηση που εκδηλώνεται στη σφαίρα του εξωτερικού εμπορίου, λόγω της δυσμενούς θέσης της χώρας μας στον διεθνή καπιταλιστικό καταμερισμό εργασίας, μεταφέρει μάζα υπεραξίας που παράγεται στη χώρα μας και τεράστιους οικονομικούς πόρους, που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για νέες παραγωγικές επενδύσεις κατ' ευθείαν στα κέντρα του ιμπεριαλισμού. Η στρεβλή, όμως, δομή της οικονομίας της χώρας μας,

αναπαράγει και διευρύνει την εμπορική της εξάρτηση. Οι παραδοσιακές εξαγωγές μας περιλαμβάνουν πρώτες ύλες, αγροτικά προϊόντα και είδη ελαφριάς βιομηχανίας και βιοτεχνίας, ενώ οι εισαγωγές μας περιλαμβάνουν κυρίως βιομηχανικά προϊόντα, καταναλωτικά αγαθά ή μέσα παραγωγής. (Μάραντος, 2000)

Με την μαζική εισβολή ξένων εμπορευμάτων εκτοπίζονται τα ντόπια, περιορίζεται η ντόπια παραγωγή, χάνονται θέσεις εργασίας και οξύνεται η ανεργία. Εάν τώρα λάβουμε υπόψη και τα τεράστια ποσά που χάνονται κάθε χρόνο από την πολιτική των υπερτιμολογήσεων, που αναπτύσσεται πάνω στη βάση αυτών των ανισότιμων ανταλλαγών, μπορούμε να σχηματίσουμε σαφή εικόνα για την έκταση της καταλήστευσης της χώρας μας από το ξένο κεφάλαιο και την αστική τάξη. Έτσι χάνονται πόροι που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την χρηματοδότηση των επενδύσεων και των απαραίτητων αναδιαρθρώσεων για την παραγωγική ανασυγκρότηση της οικονομίας μας, για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και για την αντιμετώπιση της μαζικής ανεργίας. Έχει λεχθεί ότι καταναλίσκουμε περισσότερα από όσα είμαστε σε θέση να παράγουμε, ενώ ένα πολύ μεγάλο μέρος της κατανάλωσής μας αφορά ξένα προϊόντα. Οι περισσότερες από τις αναλογίες μας καλύπτονται με εισαγόμενα κι όχι εγχώρια προϊόντα. Αντίθετα, ένα μικρό μέρος των εισαγωγών αφορά επενδυτικά αγαθά, που δεν μπορούν να παραχθούν στη χώρα μας για τη βελτίωση και αύξηση της παραγωγής. Το αποτέλεσμα που προκύπτει από το γεγονός ότι εισάγουμε περισσότερα αγαθά απ' όσα εξάγουμε, είναι η δημιουργία σημαντικού ελλείμματος, σε ξένο συνάλλαγμα, στο εμπορικό ισοζύγιο. Η τακτοποίηση αυτού του ελλείμματος επιβαρύνει την εθνική οικονομία και επιδρά αρνητικά στην έξοδό μας από την οικονομική κρίση. Η κατανάλωση εισαγόμενων προϊόντων αντικαθιστά σε μεγάλη έκταση την εγχώρια παραγωγή, που σημαίνει ότι δίνουμε εργασία σε ξένα και όχι σε ελληνικά χέρια. (Μάραντος, 2000)

4.6 ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

Ένα άλλο αίτιο της αύξησης της ανεργίας είναι και ο πληθωρισμός. Σαν πληθωρισμό ορίζουμε την συνεχή άνοδο του γενικού επιπέδου των τιμών. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται σταδιακή μείωση του πληθωρισμού με αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας. Επακόλουθο των παραπάνω μέσα στην οικονομία είναι η μείωση της ζήτησης των προϊόντων λόγω μειωμένης κατανάλωσης με παράλληλη ελάττωση στην εργασία των βιομηχανικών και άλλων μονάδων έτσι ώστε οι

απολύσεις των εργατών να φτάνουν στο «κατακόρυφο». Ο πληθωρισμός και η ανεργία είναι τα δύο κύρια θέματα της μακροοικονομικής θεωρίας και πολιτικής. Είναι ανάμεσα στα βασικά ενδιαφέροντα των σχεδιαστών της πολιτικής. Οι περισσότεροι οικονομολόγοι πιστεύουν ότι ο μέσος όρος του ρυθμού του πληθυσμού, στις περισσότερες χώρες στη μεταπολεμική περίοδο, ήταν υψηλότερες από τον κοινωνικά επιθυμητό. (Κορλίρας, 1999)

Σύμφωνα με τη θεωρία, η ανεργία οφείλεται κατά ένα μέρος στην έλλειψη ενεργού ζήτησεως και αποκαλείται κυκλική και κατά ένα άλλο μέρος στη δομή και τις ιδιομορφίες της αγοράς εργασίας και αποκαλείται διαρθρωτική ανεργία είτε ανεργία τριβής, που είναι σοβαρότερης μορφής αφού η εξάλειψη των αιτιών που την προκαλούν απαιτούν θεσμικές αλλαγές μακροχρόνιας διάρκειας. Η ανεργία διαφέρει ανάλογα με την χώρα και τον χρόνο. Στη Γερμανία και την Ιαπωνία, για παράδειγμα, το επίπεδο των τιμών αυξήθηκε κατά μέσο όρο, με μικρό ποσοστό ανά έτος κατά την διάρκεια των περασμένων δεκαετιών, όταν στην Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο αυξήθηκε, κατά μέσο όρο 10% ανά έτος. Στις ΗΠΑ κατά την διάρκεια αυτής της περιόδου ο ετήσιος πληθωρισμός αυξήθηκε αργά και ακανόνιστα γύρω στο 12% στο τέλος της δεκαετίας του 1950, έπειτα όμως έπεσε απότομα σε λιγότερο από 5% και από τότε βρίσκεται μεταξύ 2% και 5%. Πέρα από την υψηλή ανεργία των νέων και των γυναικών που είναι ίσως ακόμη υψηλότερη από τις ανεπτυγμένες χώρες, ένα φαινόμενο που προκαλεί ανησυχία και το οποίο παρουσιάζεται και στην Ελλάδα, είναι ότι συνεχώς περιορίζεται η εναλλαγή των άνεργων, έτσι ώστε να παραμείνουν άνεργα τα ίδια άτομα για μακρό χρονικό διάστημα. (Σαμπεθαϊ, 2000)

Η ανεργία δεν είναι πρωτογενές μέγεθος, αλλά το αποτέλεσμα συσχετισμού μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας, τα αίτια της ανεργίας πρέπει να αναζητηθούν στους προσδιοριστικούς παράγοντες των δύο αυτών μεταβλητών. Τα ποσοστά ανεργίας έχουν αυξηθεί κατά την τελευταία τριακονταετία τόσο στο σύνολο των χωρών του ΟΟΣΑ όσο και σε κάθε μια από τις μεγάλες βιομηχανικές χώρες. Το αυξημένο ενδιαφέρον των Ευρωπαϊκών κυβερνήσεων οφείλεται αναμφίβολα στην άνοδο του ποσοστού των άνεργων στο σύνολο του εργατικού δυναμικού της Ευρωπαϊκής Ένωσης από 8,3 το 1990 σε 10,9 το 1994. Αποτέλεσμα αυτής της ανοδικής τάσεως ήταν οι άνεργοι στις χώρες του ΟΟΣΑ να φθάσουν το 1994 σε 35 εκατομμύρια άτομα, ενώ εκτιμάται ότι 15 εκατομμύρια ακόμη είτε έχουν παραιτηθεί από την προσπάθεια αναζήτησης εργασίας, είτε οδηγήθηκαν στη μερική απασχόληση. Ανάλογη εξέλιξη παρατηρείται και στην ελληνική οικονομία, όπου μετά από δύο δεκαετίες που η ανεργία ήταν μικρότερη από τον κοινοτικό μέσο όρο άρχισε προοδευτικά να τον προσεγγίζει φθάνοντας το

έτος 1994 το 9,6%. Το κόστος από την ύπαρξη της ανεργίας είναι οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό, ενώ τα μακροχρόνια ποσοστά ανεργία οδηγούν συχνά σε ανεξέλεγκτες καταστάσεις με σοβαρές συνέπειες για το κοινωνικό σύνολο. (Κορλίρας, 1999)

Στη σημερινή εποχή, πάντως, παρατηρείται έντονη προτίμηση στην εναλλαγή μεταξύ της ανεργίας και του πληθωρισμού. Όσο η ανεργία θεωρούνταν κίνδυνος, η πλήρης απασχόληση ήταν το κριτήριο της επιτυχημένης οικονομικής επίδοσης και έτσι αντιμετωπίζεται ακόμα από πολλές αξιολογικές οικονομικές «σχολές». Αλλά η σημερινή πραγματικότητα είναι ότι το τμήμα του κατεστημένου με τη μεγαλύτερη επιρροή θεωρεί τον πληθωρισμό ως τη σημαντικότερη απειλή για την καλά οικονομική απόδοση και έτσι ο κύριος στόχος είναι η σταθερότητα των τιμών. Κάτω από αυτό το πρίσμα, η ανεργία έχει γίνει όργανο σταθεροποίησης των τιμών. Αυτό προβάλλει μια νέα πραγματικότητα που ναι μεν δεν περιγράφεται συχνά τόσο απερίφραστα, αλλά είναι εμφανής ή και ενοχλητικά παρούσα. (Σαμπεθαί, 2000)

Ο καθοριστικός παράγοντας για τη σύγχρονη οικονομία είναι ότι αυτοί που έχουν πολιτικό λόγο και επιρροή ζημιώνονται περισσότερο από τον πληθωρισμό παρά από την ανεργία. Από την ανεργία υποφέρουν οι άνεργοι και οι οικογένειές τους, ο πόνος τους είναι ανεκτός από όσους δεν έχουν την εμπειρία της ανεργίας. Η ανεργία έχει στην πραγματικότητα μερικά, από κοινωνική και οικονομική άποψη, «ελκυστικά» αποτελέσματα: οι υπηρεσίες στελεχώνονται από πολίτες πρόθυμους για εργασία, που δέχτηκαν αυτές τις θέσεις λόγω έλλειψης άλλων ευκαιριών απασχόλησης, οι απασχολούμενοι εργάτες, όπως και οι ενώσεις τους, φοβούμενοι την ανεργία, μπορεί να είναι πιο συνεργάσιμοι, ακόμα και πειθήνιοι. Και, ακόμα πιο σημαντικό, για τους περισσότερους πολίτες, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που επηρεάζουν τα πολιτικά πράγματα, οι άνεργοι δεν αποτελούν απειλή. (Κορλίρας, 1999)

Ο πληθωρισμός, αντιθέτως, απλώνει τα δίχτυα του στην οικονομία σε μεγάλη έκταση. Πολλοί που ζουν με ένα σταθερό εισόδημα από διάφορες καταθέσεις τον φοβούνται πολύ περισσότερο από την ανεργία. Ακόμα και αν το σταθερό εισόδημα είναι τιμαριθμικό αναπροσαρμοζόμενο, οι υψηλότερες τιμές δημιουργούν μια αίσθηση ανασφάλειας. Οι αυξήσεις των τιμών φαίνονται καθημερινά, οι τιμαριθμικές αναπροσαρμογές γίνονται μόνο κατά μεγάλα χρονικά διαστήματα, καμιά φορά μόνο μια φορά το χρόνο. Γενικά, η σταθερότητα των τιμών εκλαμβάνεται ως δείγμα καλύτερης οικονομικής κατάστασης. Η καλή και εφικτή κοινωνία δεν μπορεί να ελπίζει ότι θα κατορθώσει να συνυπάρχει η πλήρης απασχόληση με την πλήρη σταθερότητα τιμών. Μπορεί, όμως, να κάνει κάτι για να μειώσει τη σύγκρουση μεταξύ των δύο. Ακόμα και σε έναν κόσμο με

φθίνουσα συνδικαλιστική ισχύ μπορεί να αναγνωρίζεται και να συγκρατείται η σπειροειδής τροχιά που διαγράφουν οι αυξομειώσεις του πληθωρισμού και των αριθμών. Διευθέτηση στο θέμα των αμοιβών μπορεί να γίνει στο πλαίσιο των ρυθμίσεων που ισχύουν για τις τιμές. Αυτό ήταν πάντα ένα αποδεκτό στοιχείο στις συλλογικές συμβάσεις εργασίας των ευρωπαϊκών συνδικάτων, δεν είναι τυχαίο ότι έγινε γνωστό ως το «ευρωπαϊκό μοντέλο». Από τη μεριά τους οι διαχειριστές της οικονομίας πρέπει να δείξουν ευαισθησία διατηρώντας τις τιμές σταθερές. (Σαμπεθαϊ, 2000)

Παλαιότερα οι κυβερνήσεις τόσο των συντηρητικών, όσο και των φιλελεύθερων αποκλίσεων, συμπεριλαμβανομένων και των κυβερνήσεων των Ηνωμένων Πολιτειών, κατά περιόδους είχαν επιδιώξει συγκράτηση των τιμών και των εισοδημάτων επιβάλλοντας τη με ελέγχους στις τιμές και στις αμοιβές. Αυτό όμως έρχεται σε σύγκρουση με το βασικό χαρακτηριστικό του συστήματος της αγοράς και με τις επικρατούσες θέσεις και πεποιθήσεις για την οικονομία. Το περισσότερο που μπορεί τώρα να επιδιωχτεί είναι ένα πνεύμα υπευθυνότητας στις διαπραγματεύσεις τιμών-εισοδημάτων που να αντανάκλα το ευρύτερο κοινωνικό συμφέρον. Η επιλογή ανάμεσα στην ανεργία και τον πληθωρισμό δεν μπορεί να αποφευχθεί, πρέπει να αντιμετωπιστεί. Η καλή κοινωνία δεν μπορεί να εξαναγκάσει μέρος του πληθυσμού στην απραξία, τη στέρηση και την κοινωνική περιθωριοποίηση ώστε να επιτύχει σταθερότητα τιμών. (Σαμπεθαϊ, 2000)

Ως το λιγότερο κακό της αύξησης των τιμών πρέπει να γίνει αποδεκτό, γιατί έτσι ποτέ δε θα υπάρχει κίνδυνος μεγάλου πληθωρισμού- μεγάλη υποβάθμιση της αγοραστικής δύναμης του χρήματος- αλλά η προοδευτική οικονομική ανάπτυξη, που οδηγεί τους περισσότερους πολίτες στον κόσμο της απασχόλησης, αναπόφευκτα θα σημάνει κάποια ανοδική πορεία που στο παρελθόν δεν είχε ζημιογόνα αποτελέσματα, ούτε φυσικά και στο μέλλον. Αυτό κοινωνικά είναι καλύτερο παρά η σταθερότητα από την επιβεβλημένη αδράνεια μεγάλου αριθμού εργαζομένων,

Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι δεν μπορεί να υπάρξει πλήρης απασχόληση παράλληλα με σταθερότητα τιμών. Ως εκ τούτου η καλή κοινωνία οφείλει να κινηθεί για να αντισταθμίσει ή να μειώσει τα δυσάρεστα αποτελέσματα και των δύο. Το επίδομα ανεργίας πρέπει να είναι γενναιόδωρο. Για επουσιώδεις καταχρήσεις το κράτος δεν πρέπει να αρνείται τα επιδόματα. Επίσης, είναι απολύτως αναγκαίο να γίνει κατανοητό ότι τα επιδόματα δε σημαίνουν κοινωνική υποβάθμιση. Είναι κι αυτά ένα ουσιαστικό και σημαντικό μέρος του συστήματος. (Κορλίρας, 1999)

4.7 ΠΟΛΥΘΕΣΙΑ

Λέγοντας πολυθεσία εννοούμε την ταυτόχρονη κατοχή πολλών θέσεων από το ίδιο άτομο. Η ύπαρξη της πολυθεσίας σαν αιτία αύξησης της ανεργίας είναι αποτέλεσμα της έλλειψης σωστού προγραμματισμού στον τομέα της απασχόλησης. Αλλά και η έλλειψη σωστού επαγγελματικού προσανατολισμού συνεπάγεται κορεσμό ορισμένων επαγγελματικών χώρων όπως π.χ. στα επιστημονικά επαγγέλματα. (Σαμπεθαϊ, 2000)

4.8 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Είναι γνωστό ότι οι νέοι αποτελούν τα μεγαλύτερα θύματα της ύφεσης της ανεργίας. Τα τελευταία χρόνια σε όλες τις χώρες πυκνώνουν τα σύννεφα στον ήδη βεβαρημένο ορίζοντα της ανεργίας των νέων. Παρόλα τα ανησυχητικά συμπεράσματα μελετών και επίσημων εκθέσεων διεθνών φορέων, τις συσκέψεις και διαβουλεύσεις αρμοδίων και αναρμόδιων για το ίδιο θέμα, τις δηλώσεις πολιτικών, τις εκκλήσεις και διαμαρτυρίες οργανώσεων, το πρόβλημα επιδεινώνεται καθημερινά. Ανεξάρτητα από τα επιμέρους αίτια και ειδικότερα τη γενόμενη τεχνολογική επανάσταση, μεγάλο μέρος της ευθύνης για τις εκρηκτικές διαστάσεις που παίρνει το πρόβλημα, έχει η υφεσιακή και αντιλαϊκή πολιτική που ακολουθείται σήμερα κάτω από τις επιταγές φορέων, όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Στην Ελλάδα, οι νέοι αντιπροσωπεύουν αρκετά μεγάλο ποσοστό ανεργίας σε σχέση με άλλες κατηγορίες. Βασική διαπίστωση είναι το γεγονός ότι η αύξηση της ανεργίας των τελευταίων ετών, κατά ένα μεγάλο μέρος, ίσως πρέπει να αποδοθεί και στην αύξηση της συμμετοχής των νέων και ιδιαίτερα νέων γυναικών στο εργατικό δυναμικό της χώρας. (INE/ΓΣΕΕ, 2012)

Το γεγονός αυτό εξηγείται αφενός μεν από την επέκταση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης από έξι σε εννιά χρόνια, και αφετέρου από την ίδρυση και λειτουργία των Τ.Ε.Ι., αλλά και τόσων άλλων ιδιωτικών σχολών, που βγάζουν εκατοντάδες ανέργους λογιστές, νοσηλευτές, στελέχη επιχειρήσεων κ.λ.π. Η καθυστέρηση εισόδου στην αγορά εργασίας επί 5 περίπου χρόνια ενός σημαντικού αριθμού νέων αποτέλεσε την αιτία διόγκωσης του εργατικού δυναμικού τα τελευταία χρόνια. Η ζωή απέδειξε πως με «ζωηρές ανησυχίες» και «επίσημες Δεσμεύσεις» δεν λύνονται τα προβλήματα της ανεργίας. Τα μέχρι τώρα μέτρα της ΕΕ φάνηκαν

αναποτελεσματικά και η ανεργία συνεχίζει την ανοδική της πορεία, ιδιαίτερα στους νέους και τις γυναίκες. (ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, 2012)

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Μέσα από μία βραχυσκελή ανάλυση το κεφάλαιο αυτό παραθέτει την ανεργία στα πλαίσια του ελληνικού χώρου. Ταυτόχρονα προσδιορίζει τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζεται η οικονομία μικρό και μακροοικονομικά ενώ ταυτόχρονα εισάγει την έννοια του ισοζυγίου σαν παράγοντα όξυνσης του φαινομένου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ 18-35 ΕΤΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το κεφάλαιο αυτό πραγματεύεται τις επιπτώσεις της ανεργίας στην ηλικιακή κλάση μεταξύ 18-35 ετών. Παραθέτει τον τρόπο επιρροής της ηλικιακής αυτής ομάδας από την ανεργία σαν απόρροια του γενικού φαινομένου της οικονομικής κρίσης που επηρεάζει την τοπική και διεθνή οικονομία.

5.1. ΜΙΑ ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ

Οι τελευταίες δεκαετίες του 20ου αιώνα σηματοδεύτηκαν από μια ανησυχητικά αύξηση της μαζικής ανεργίας και υποαπασχόλησης του εργατικού δυναμικού. Οι συνέπειες αυτής της αύξησης είναι αρκετά ορατές, πολλές και ποικίλες. Ο ακριβής προσδιορισμός τους είναι δύσκολος, απαιτεί ειδικές έρευνες, μελέτες και δειγματοληπτικές εργασίες.

Στη χώρα μας εκατοντάδες χιλιάδες, άνδρες και γυναίκες, ικανοί για εργασία είναι καταδικασμένοι σήμερα σε αναγκαστική αργία και άλλες εκατοντάδες χιλιάδες υποαπασχολούνται. Από έλλειψη απασχόλησης απειλούνται ολόκληρες μελλοντικές νέες γενιές να μείνουν έξω από την οικονομική δραστηριότητα. Το στρες της ανεργίας και έλλειψης απασχόλησης, η αβεβαιότητα για το αύριο, κατακλύζει ανέργους και απασχολούμενους. Η δουλειά έχει γίνει σήμερα για πολλούς άπιαστο όνειρο. (Κατσορίδας, 1997)

Η επικίνδυνη διόγκωση της μαζικής ανεργίας στη χώρα μας αποτελεί εκδήλωση της βαθιάς κρίσης του εξαρτημένου μοντέλου ανάπτυξης του ελληνικού καπιταλισμού στη μεταπολεμική περίοδο και υποδηλώνει την ανικανότητά του να δώσει διέξοδο στην παραπέρα αναπτυξιακή πορεία του τόπου και συνεπώς να εκτονώσει την ανεργία και να εξασφαλίσει εργασία. Στις μέρες μας οι απολύσεις έχουν πάρει πρωτοφανείς διαστάσεις. Ο αριθμός τους είναι ασυμβίβαστος με τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό της χώρας μας. Και δεν είναι μόνο η ποσοτική πλευρά του προβλήματος, όπου σχεδόν το 10% του εργατικού δυναμικού της χώρας έχει αποκλειστεί από την παραγωγική διαδικασία και τις υπηρεσίες, αλλά το πιο κρίσιμο σημείο είναι η ποιοτική του πλευρά. Το ποσοστό των νέων ανέργων, κάτω της ηλικίας των 30 χρόνων,

ξεπερνά το 60% όλων των ανέργων του τόπου. Οι γυναίκες είναι οι πρώτες στις απολύσεις και οι τελευταίες στις προσλήψεις. Με αυτά που έχουν λεχθεί ως τώρα, εξάγεται το συμπέρασμα πως από την στιγμή που η κατηγορία των νέων αντιμετωπίζει την δύσκολη διαδικασία της μετάβασης, η (μακρά ενίοτε) περίοδος ανεργίας που βιώνει έρχεται ως φυσικό συνεπακόλουθο αυτής της διαδικασίας. (Κατσορίδας, 1997)

5.2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Στην εποχή της τεχνολογίας, της πληροφορικής και της αυτοματοποίησης του εκμηδενισμού των αποστάσεων, ο άνθρωπος δεν μπορεί να λύσει βασικά προβλήματά του, ακόμα και της εξασφάλισης των βασικότερων μέσων ύπαρξης. Η άνοδος της ανεργίας πάνω από ένα κρίσιμο κατώφλι προκαλεί μια σημαντική αύξηση της μακροχρόνιας ανεργίας. Αυτή η παρατεταμένη παραμονή στην ανεργία θέτει σε κίνηση μια διαδικασία φθοράς της εργασιακής δύναμης: απαξιώνει τις ικανότητες, τις γνώσεις, τις δεξιότητες και την πείρα του εργατικού δυναμικού. Αυτή ακριβώς η απαξίωση τείνει να περιθωριοποιήσει τον άνεργο, γιατί όσο μεγαλύτερο είναι το διάστημα κατά το οποίο ένα άτομο παραμένει στην ανεργία τόσο λιγότερες πιθανότητες έχει να ενδιαφερθεί γι' αυτό ένας πιθανός εργοδότης ακριβώς επειδή έχουν μειωθεί οι εργασιακές του ικανότητες. Επιπλέον, τα άτομα τα οποία έχουν μειωθεί επί μακρό χρόνο άνεργα έχουν μια ποικιλία ιδιόμορφων αναγκών. Εννοείται ότι η μεγαλύτερη ανάγκη είναι η εξασφάλιση της εργασίας. (Κατσορίδας, 1997)

Όμως, συνδεδεμένες μ' αυτή την πρωταρχική ανάγκη είναι και ορισμένες άλλες ανάγκες. Ενδεχόμενο είναι λοιπόν να παρουσιάζονται μια σειρά από κοινωνικά προβλήματα. Μερικά από αυτά είναι τα εξής:

- Κακή σωματική υγεία.
- Παθολογικά προβλήματα, ψυχολογικές παθήσεις, κατάθλιψη, αύξηση των διανοητικών παθήσεων.

Έρευνες εμφανίζουν το ποσοστό κατάθλιψης κατά 4-5% αυξημένο στις γυναίκες από ότι στους άνδρες. Άλλες εκτιμήσεις εμφανίζουν ότι 1% αύξηση της ανεργίας των μισθωτών σε μια χώρα, οδηγεί σε 3,4% αύξηση των διανοητικών παθήσεων.

- Αύξηση του αριθμού των θανάτων.
- Αυτοκτονίες, αλκοολισμός, ναρκωτικά.

Ο Michael Parente σε μια εργασία του αναφέρει ότι οι αυτοκτονίες είναι η Τρίτη κατά σειρά αιτία θανάτου των νέων. Πολλοί είναι αυτοί που δεν μπορούν να αντέξουν το πρόβλημα ανεργίας και οδηγούνται από την απελπισία τους στην αυτοκτονία. Έρευνες εμφανίζουν μεγάλο ποσοστό ανηλίκων με προβλήματα αλκοολισμού αλλά και ναρκωτικών. Οι νέοι αυτοί υποφέρουν σε μεγάλο βαθμό από φτώχεια και οικονομική ανασφάλεια δηλαδή αποτελέσματα της ανεργίας.

- Αύξηση βίας και εγκληματικότητας

Έχει γίνει παραδεκτό ότι η αύξηση της βίας και της εγκληματικότητας σε όλες τις καπιταλιστικές χώρες συνδέεται και με την μακροχρόνια ανεργία. Σε αυτά τα κοινωνικά προβλήματα συμπεριλαμβάνονται και όλα τα άλλα οικογενειακά και στεγαστικά προβλήματα καθώς η κοινωνική απομόνωση και τα χαμηλά επίπεδα μορφωτικής επίδοσης.

Όλες οι παραπάνω συνθήκες της ζωής των ανέργων συγκροτούν μια διαδικασία φθοράς και περιθωριοποίησης του εργατικού δυναμικού την οποία το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για την βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας αποκαλεί ελικοειδή πτωτική πορεία παρακμής. (Κατσορίδας, 1997)

5.2.1. ΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΒΙΟΤΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

Η μαζική ανεργία επιδρά άμεσα στη γενική χειροτέρευση της οικονομικής κατάστασης της εργατικής τάξης. Με την ανεργία μειώνεται το ποσοστό συμμετοχής των εργατών στην κατανομή του εθνικού εισοδήματος. Σήμερα χιλιάδες άνεργοι, ανεξάρτητα από τη διάρκεια που μένουν χωρίς δουλειά, δεν απολαμβάνουν αμοιβές. Αυτοί αποτελούν μια μεγάλη μερίδα της μισθωτής εργασίας στην Ελλάδα, περίπου το 1/6 όλων των μισθωτών. Ενώ προβάλλεται το επιχείρημα της επιδότησης των ανέργων, τα κονδύλια που χορηγούνται για τους ανέργους όλο και περικόπτονται. Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης συνιστά: Οι βιομηχανικές χώρες της Δύσης πρέπει να βάλουν χαλινάρι στις δαπάνες για κοινωνικά προγράμματα. (Κατσορίδας, 1997)

Στην Ελλάδα η προστασία των ανέργων είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Η διαδικασία απόκτησης του δικαιώματος επιδότησης, είναι πραγματικός Γολγοθάς και το ύψος του επιδόματος πολύ χαμηλό. Από επίσημα στοιχεία έρευνας της ΕΣΥΕ του εργατικού δυναμικού, οι επιδοτούμενοι άνεργοι για παράδειγμα το Σεπτέμβριο του 2012 ήταν μόλις 185.870 σε σύνολο 1.260.000

περίπου ανέργων. Η μαζική ανεργία όχι μόνο αφαιρεί άμεσα μισθούς και μεροκάματα από ένα σημαντικό τμήμα της εργατικής τάξης, μα και συμπιέζει προς τα κάτω τις πραγματικές αμοιβές των απασχολούμενων. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας (Εθνικοί λογ/σμοί) το μερίδιο των μισθών σαν ποσοστό του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ) μειώθηκε από 41% το 1982 σε 33,98% το 1987. Στην ίδια περίοδο κατά την εφαρμογή του λεγόμενου σταθεροποιητικού προγράμματος μειώθηκαν οι μισθοί κατά 18,4%. Οι βιομήχανοι όμως από την πλευρά τους απαιτούν μια πολιτική που θα χτυπούσε τα εργατικά εισοδήματα για να αυξήσουν τα κέρδη τους. Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι η Ελληνική Βιομηχανία στα χρόνια 1983-1986 τα μισά κέρδη των εταιρειών σχεδόν διπλασιάστηκαν, ενώ η απασχόληση μειώθηκε κατά 20.334 άτομα (ΕΣΥΕ, 2012).

5.2.2. ΕΝΤΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Οι καπιταλιστές αναγκάζουν τους εργαζόμενους να δουλεύουν πιο εντατικά, να καταναλώνουν περισσότερη μυϊκή και πνευματική δύναμη, στη μονάδα του χρόνου. Η εργοδοσία χτυπά κεκτημένα δικαιώματα των εργαζομένων και παραβιάζει την αστική νομοθεσία. Αυτό το παραδέχονται και οι επιθεωρήσεις εργασίας στις εκθέσεις τους για την καταπάτηση του ωραρίου, της ανάπαυσης της νυχτερινής εργασίας, της παράνομης εργασίας ανήλικων παιδιών, των αδειών κ.λπ. Υπάρχουν μαρτυρίες από συνεντεύξεις εργατών και εργατριών που αφορούν την εντατικοποίηση της εργασίας. Η εργαζόμενη νεολαία είναι μια πηγή κερδών για την εργοδοσία. Οι νέοι που δουλεύουν στα κλωστοϋφαντουργία μέχρι τα 18 τους χρόνια για 9 μήνες, δουλεύουν σαν ανειδίκευτοι εργάτες σε ειδικευμένη εργασία, προσφέροντας το νεανικό τους μόχθο στα υπερκέρδη των βιομηχάνων. Ένας ειδικός εργατολόγος αναφέρει: «ο εργαζόμενος - λέει - για να εξασφαλίσει τη μονιμότητά του και να δείξει καλή διαγωγή στο «αφεντικό» εντείνει στο έπακρο το ρυθμό της δουλειάς του, με αποτέλεσμα ο ίδιος να εξοντώνεται, και το αφεντικό του να καρπώνεται τον ιδρώτα του. Από την άλλη πλευρά ο εργαζόμενος... υποχρεώνεται πολλές φορές να δουλεύει υπερωριακά. Κυριακές και αργίες... αφού σε κάθε στιγμή κινδυνεύει να βρεθεί χωρίς δουλειά. (Καραμεσίνη, 2002)

Τελειώνοντας το σημείο αυτό, αναφέρουμε ότι την περίοδο 1979- 1985, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, σημειώθηκαν στην Ελλάδα 295.068 εργατικά ατυχήματα. Οι παραπάνω αριθμοί μαρτυρούν ότι σε κάθε εργάσιμη ημέρα είχαμε πάνω από 150 εργατικά ατυχήματα.

Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω η ανεργία, γιατί πάντοτε είναι η μάστιγα όχι μόνο αυτών που δεν έχουν εργασία, αλλά και των ίδιων των εργαζόμενων. (Καραμεσίνη, 2002)

5.2.3. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ

Ο αποκλεισμός του εργαζόμενου από την παραγωγική διαδικασία, οι δυσκολίες να ξαναπιάσει δουλειά ο άνεργος, στις σύγχρονες συνθήκες της ραγδαίας τεχνολογικής προόδου, των μεγάλων απαιτήσεων, της ειδίκευσης και των γνώσεων αποδεκατίζουν επαγγελματικά πολλούς εργάτες, υποβαθμίζουν την ειδίκευση και την εμπειρία στην παραγωγική δραστηριότητα. Το πρόβλημα αυτό απαιτεί επανειδίκευση σε πολλούς κλάδους της οικονομίας. Η Μόνιμη Επιτροπή Απασχόλησης της ΕΕ παραδέχτηκε ότι: «η μακρά απουσία από τακτική εργασία είχε επίσης αρνητική επίπτωση στην προσωπική παραγωγικότητα», τα προσόντα χάνονται, λόγω της μη χρησιμοποίησής τους, στην περίπτωση των νέων, τα αποκτηθέντα προσόντα είναι δυνατόν να χαθούν πριν ακόμα χρησιμοποιηθούν. (Κοσμίδου-Hardy, & Γαλανουδάκη-Ράπτη, 1998)

Οι γυναίκες και οι νέοι γίνονται συχνότερα θύματα επαγγελματικής υποβάθμισης. Μένουν άνεργοι για ένα χρονικό διάστημα και αναγκάζονται να αναζητήσουν κάποια άλλη απασχόληση. Για τις γυναίκες αυτό σημαίνει επιστροφή στο ρόλο της «νοικοκυράς του σπιτιού» ενώ για τους νέους απόφοιτους κοινωνική αποξένωση και ανασφάλεια. Γιατί η επαγγελματική υποβάθμιση δεν αφορά μόνο τους ανέργους αλλά αποτελεί μόνιμο πρόβλημα και των απασχολούμενων στην εποχή της επιστημονικοτεχνικής επανάστασης, της μικροηλεκτρονικής και της εισαγωγής όλο και σύνθετων μεθόδων παραγωγής και υπηρεσιών. (Κουνενάκη-Χατζηνικολάου, 1999)

Αρκετοί από τους επιστήμονες που ασχολούνται με τα οικονομολογικά θέματα θεωρούν πως η έλλειψη απασχόλησης (στην ουσία η ανεργία) την στιγμή που οι νέοι βρίσκονται στην διαδικασία ένταξης στην αγορά εργασίας είναι δυνατό να δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα στην μετέπειτα επαγγελματική σταδιοδρομία του ατόμου. Αυτά τα προβλήματα θα αφορούν τόσο την προοπτική που θα έχουν για εργασία στο μέλλον (συχνότητα και διάρκεια περιόδων ανεργίας), όσο και στον τρόπο με τον οποίο θα αμείβονται για την εργασία που κάποια στιγμή θα προσφέρουν. Το γεγονός αυτό προέρχεται από την ύπαρξη δυο ξεχωριστών επιδράσεων οι οποίες συσχετίζονται μεταξύ τους και στην διεθνή βιβλιογραφία αναφέρονται με τον όρο

duration dependence (εξάρτηση από τη διάρκεια της ανεργίας) η μια και με τον όρο state dependence (εξάρτηση από εμφάνιση της ανεργίας). (Κουνενάκη-Χατζηνικολάου, 1999)

Η πρώτη επίδραση, η duration dependence (εξάρτηση από τη διάρκεια της ανεργίας), δημιουργείται από το γεγονός πως όσο περισσότερο βρεθεί ένα άτομο σε κατάσταση ανεργίας τόσο περισσότερο μειώνονται και οι πιθανότητες να ξεφύγει από την κατάσταση αυτή. Υπάρχουν πολλοί λόγοι που συντελούν στο γεγονός αυτό. Η μακρά περίοδος αποχής από την εργασία προκαλεί και την απαξίωση των δεξιοτήτων του ατόμου, εργασιακών και κοινωνικών, είναι ένας από τους παράγοντες που συντελούν στην επιβεβαίωση της πιο πάνω θεωρίας συνακολουθούμενη και από την απροθυμία των εργοδοτών να παράσχουν εργασία σε άτομα τα οποία είχαν μακρά αποχή από την παραγωγική διαδικασία και τον τομέα στον οποίο επιθυμούν να εργαστούν.

Η δεύτερη επίδραση είναι η state dependence (εξάρτηση από εμφάνιση της ανεργίας). Το φαινόμενο του state dependence δεν είναι πλήρως θεμελιωμένο. Η εξάρτηση ενός ατόμου από την ανεργία είναι δυνατόν να παρουσιαστεί όταν αυτό το άτομο που βίωσε κατά το παρελθόν μια σημαντική κατάσταση ανεργίας παρουσιάζει πολύ μεγάλες πιθανότητες να βρεθεί και στο μέλλον σε μια αντίστοιχη κατάσταση. Η πολύ συχνή αλλαγή εργασιακού περιβάλλοντος και γενικότερα εργασίας στις οποίες ενδιάμεσα επικρατεί ένα στάδιο ανεργίας, η μη σταθερή παρουσία κάποιου εργοδότη και η ουσιαστικά έλλειψη εξειδίκευσης πάνω σε κάποιο αντικείμενο είναι κάποιοι από τους λόγους που συνιστούν την εμφάνιση του φαινομένου. Από την άλλη πλευρά, αυτή των εργοδοτών, ένα σημαντικό επιχείρημα αποτελεί το γεγονός πως η μακρά περίοδος ανεργίας κατά το παρελθόν δηλώνει πως πρόκειται για άτομο μη επαρκώς παραγωγικό, που δεν διαθέτει τις απαιτούμενες εργασιακές δεξιότητες ενώ σημαντική θεωρείται και η πιθανότητα μιας όχι τόσο καλής στάσης έναντι της εργασίας. (Κοσμίδου-Hardy, & Γαλανουδάκη-Ράπτη, 1998)

5.2.4. ΤΑΞΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Πολιτικά κόμματα και φιλόδοξα πρόσωπα επιρροής εκμεταλλεύονται τις καταστάσεις δυσαρέσκειας προς όφελος δικών τους συμφερόντων, που δεν είναι αναγκαστικά συμφέρον της πλειοψηφίας των εργαζομένων. Στον ταξικό, τον άμεσα εργατικό χώρο, ο εργαζόμενος δεν γνωρίζει μόνο την εκμετάλλευση αλλά γίνεται και αντικείμενο της ταξικής αντιπαράθεσης.

Είναι μέλος στο συνδικάτο, στο σωματείο του και με την απόλυσή του απομακρύνεται από το χώρο της ταξικής πάλης, με όλες τις επακόλουθες αρνητικές κοινωνικοψυχολογικές επιπτώσεις. (Σαμπεθαϊ, 2000)

Οι πολιτικοί εκπρόσωποι της άρχουσας τάξης προσπαθούν με κάθε μέσο να αξιοποιήσουν τους ανέργους στην υπηρεσία των συνολικών συμφερόντων του συστήματος και χωριστά των κομμάτων, που εναλλάσσονται στην διακυβέρνηση. Είναι γνωστό, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε όλες τις χώρες του κεφαλαίου και ιδιαίτερα στη Δυτική Ευρώπη, ότι η ανεργία μετατράπηκε σε αντικείμενο πρωτοφανέρωτης πολιτικής και δημαγωγικής εκμετάλλευσης. Οι δυνάμεις αυτές με την πολιτική τους δεν στοχεύουν στην άμβλυση της μαζικής ανεργίας, αντίθετα θα τη διατηρήσουν σε υψηλά επίπεδα. (Σαμπεθαϊ, 2000)

5.3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Το πρόβλημα της ανεργίας είναι πλέον ορατό και επιδεινώνεται συστηματικά. Όπως επιδεινώνονται και οι επιπτώσεις της και ειδικότερα οι οικονομικές,. Συγκεκριμένα η πρακτική πολιτικής συμπίεσης των εργατικών αποδοχών δεν οδήγησε σε αύξηση των επενδύσεων. Είναι γνωστό ότι η μείωση της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων, συμπιέζει τη λαϊκή κατανάλωση και αυτή με τη σειρά της την εγχώρια παραγωγή γιατί στα χαμηλότερα εισοδήματα η τάση για κατανάλωση εγχώριων προϊόντων είναι όλο και μικρότερη με αποτέλεσμα ενίσχυση της τάσης για διόγκωση της ανεργίας. Το φάσμα του οικονομικού κόστους από την ανεργία είναι πολύ ευρύ. Μια καθαρά ποσοτική προσέγγιση από οικονομική σκοπιά δείχνει ότι εάν εξασφαλίζουν απασχόληση στο εργατικό δυναμικό τότε αυτό θα μπορούσε να συμβάλει αντίστοιχα στην αύξηση του εθνικού εισοδήματος, ενώ τώρα συμβαίνει το αντίθετο. (Κορλίρας, 1999)

Λόγω της ανεργίας στην Ελλάδα, το ξένο κεφάλαιο διαθέτει μια πολύπλευρη εξάρτηση της χώρας μας από τις άλλες χώρες. Με την εισβολή ξένων εμπορευμάτων εκτοπίζονται τα εγχώρια και η χώρα μας βρίσκεται σε δυσμενή θέση. Γιατί όσο αυξάνεται η ανεργία τόσο αυξάνεται η εργατική ανασφάλεια και η ανασφάλεια αυτή εκφράζεται και σε ανασφάλεια εισοδήματος.

Αύξηση της ανεργίας σημαίνει αύξηση των φόρων στο προσωπικό εισόδημα, και επομένως μειώνονται και τα κίνητρα για απασχόληση των ατόμων σε χαμηλά εισοδήματα. Ακόμη αυξάνονται τα επιδόματα ανεργίας και είναι μεγάλη η διάρκεια που οι άνεργοι δικαιούνται να τα

λαμβάνουν. Το ποσοστό της ανεργίας επηρεάζει την εξέλιξη των τιμών, των μισθών και γενικά του πληθωρισμού. Εμπειρική παρατήρηση αυτών (τιμών, μισθών και ανεργίας) είχε ωθήσει πολλούς οικονομολόγους στην πεποίθηση ότι υπάρχει συστηματική σχέση μεταξύ τους. Η πρώτη απόπειρα ποσοτικής έκφρασης της υποτιθέμενης σχέσης μεταξύ μεταβολών στους μισθούς και στο ποσοστό της ανεργίας ήταν αυτή του οικονομολόγου A.W. Phillips. Οι βασικές οικονομικές συνέπειες της ανεργίας είναι τρεις και είναι οι ακόλουθες: Αρχικά και με βάση την θεωρία της οικονομικής επιστήμης, η ανεργία αποτελεί απώλεια των παραγωγικών δυνατοτήτων μιας χώρας. Αυτό συμβαίνει γιατί γίνεται μείωση του εργατικού δυναμικού. Ωστόσο, μια τέτοια κατάσταση είναι απόρροια της οικονομικής κρίσης και της αδυναμίας των επιχειρήσεων να καλύψουν τα λειτουργικά τους έξοδα, με αποτέλεσμα να παύουν την λειτουργία τους. (Κατσανέβας, 2007)

Στην συνέχεια, η ανεργία και ο άνεργος πληθυσμός, επιβαρύνουν την κατάρτιση του ετήσιου κρατικού προϋπολογισμού, για το γεγονός ότι το κράτος παρέχει ορισμένα δικαιώματα - επιδόματα στους μη έχοντες εργασία. Τελευταία και ενδεχομένως σημαντικότερη επίπτωση της ανεργίας, είναι η μείωση του εισοδήματος των ανέργων. Το εισόδημα των ανέργων χαρακτηρίζεται πολύ περιορισμένο και σε συνδυασμό με τις υψηλότερες απαιτήσεις του κράτους για εισφορές, σημαίνει μεγάλη δυσκολία των ανέργων για διαβίωση και παροχών των βασικών αναγκών στις οικογένειες τους. Αυτή η συνέπεια, αποτελεί και την απαρχή μιας σειράς κοινωνικών επιπτώσεων, οι οποίες αναφέρονται στην συνέχεια. (Κορλίρας, 1999)

5.4 ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Σύμφωνα με όσα υποστηρίζει η κοινή γνώμη, ένα από τα αποτελέσματα της ανεργίας των νέων συνίσταται στην παραβατικότητα. Το παραπάνω μάλιστα γεγονός επιβεβαιώνεται από μια σειρά από εμπειρικές μελέτες. Μέσα από αυτές καθίσταται σαφές πως οι περισσότερες από τις συλλήψεις που αφορούν σε νέους, γίνονται σε άνεργους παραβάτες παρά σε εργαζόμενους. Επιπλέον, οι περισσότερες συλλήψεις αφορούν και σε περιοχές ή συνοικίες που συναντάται αυξημένη ανεργία καθώς εκεί παρουσιάζεται εγκληματικότητα σε μεγάλο βαθμό. Υπάρχει βέβαια και η άποψη των εγκληματολόγων, πως δεν υπάρχει άμεση σύνδεση του ενός γεγονότος (ανεργία) με το άλλο (παραβατική συμπεριφορά). Παρόλα αυτά, οι οικονομολόγοι δεν την απορρίπτουν χωρίς συζήτηση, αντίθετα εμφανίζονται πρόθυμοι να την αποδεχθούν. Για να

μπορέσει να υπάρξει η συσχέτιση της ανεργίας με την παραβατικότητα, οι μελετητές εστιάζουν στα κίνητρα που «παρέχονται» στα άτομα και τα ωθούν να εκτελούν παραβατικές δραστηριότητες. Ένα από τα κίνητρα που εντοπίζεται αφορά στην ένταση με την οποία παρουσιάζεται μια στέρηση που προέρχεται από διάφορες ανισότητες που επικρατούν, κυρίως οικονομικές και κοινωνικές, αλλά και ψυχολογικές μιας και το άγχος που καταβάλλει τον άνεργο είναι τεράστιο και η πίεση που αισθάνεται επίσης. Όταν οι νέοι, κυρίως, δεν είναι δυνατόν είτε να βρουν, είτε να εξασφαλίσουν μια ήδη υπάρχουσα θέση εργασίας ενώ παράλληλα θέλουν να παραμείνει το βιοτικό τους επίπεδο στα ίδια επίπεδα ή ακόμα και να βελτιωθεί, τότε με δεδομένα τα οικονομικά προβλήματα και την αυξημένη ανεργία, αυξάνονται και τα κίνητρα που έχει κάποιος να επιδείξει παραβατική συμπεριφορά και παράλληλα αυξάνονται και οι δείκτες εγκληματικότητας που παρουσιάζει η κοινωνία. (Κατσορίδας, 1997)

Μια άλλη θεώρηση της εμφάνισης των κινήτρων της παραβατικής συμπεριφοράς παρουσιάζει η θεωρία της ορθολογικής επιλογής του ατόμου. Η θεωρία αυτή προέρχεται από τον Becker (1968), ο οποίος για άλλη μια φορά έρχεται να μελετήσει τα πλαίσια στα οποία εφαρμόζεται η οικονομική επιστήμη και να την μετατρέψει σε πραξεολογία. Η σκέψη του Becker βασίζεται στα εξής:

Ο καθένας έχει την δυνατότητα κάποια δεδομένη στιγμή να επιλέξει αν θα ασκήσει κάποια νόμιμη επαγγελματική δραστηριότητα ή θα καταφύγει στην παραεργασία. Σε αυτή την περίπτωση το άτομο έχει να συγκρίνει τα δεδομένα που απορρέουν από την νόμιμη εργασία (μισθός και ασφάλεια) με τα δεδομένα που θα προκύψουν από μια παράνομη δραστηριότητα (όχι παραβατική) και τα οποία αφορούν στις απολαβές που θα έχει αφού αφαιρεθεί το κόστος μιας πιθανής σύλληψης του και ακολουθήσει και η καταδίκη του. Με μαθηματικά αυτή η συνθήκη, η σύγκριση δηλαδή αυτών που απολαμβάνει κάποιος εργαζόμενος νόμιμα με τα αντίστοιχα της παράνομης εργασίας., παρουσιάζεται με την εξής εξίσωση:

$$U(W) < (1-p)U(W_c) - pU(S)$$

Όπου

W: η αμοιβή που λαμβάνει κάποιος από μια νόμιμη εργασία

P: η πιθανότητα του κινδύνου που διατρέχει να συλληφθεί και να καταδικαστεί

Wc: η αμοιβή που λαμβάνει κάποιος από την παράνομη δραστηριότητα που ασκεί

S: η διάρκεια της ποινής που θα κληθεί να καταβάλλει εφόσον καταδικαστεί.

Για την παραπάνω εξίσωση πρέπει να δοθούν κάποιες διευκρινήσεις. Η πρώτη αφορά στην υπόθεση πως η ικανοποίηση που λαμβάνει κάποιος είναι στα ίδια επίπεδα είτε πρόκειται για κάποια νόμιμη δραστηριότητα είτε για κάποια παράνομη. Αυτό σημαίνει πως η συνάρτηση αυτή δεν εξαρτάται από το που προέρχεται το εισόδημα που αποκτά το άτομο. Θεωρούμε μηδενική την πιθανότητα που υπάρχει ώστε να αντιμετωπίσει την δικαιοσύνη το άτομο που αποκτά παράνομο εισόδημα καθώς και πως τα εισοδήματα είναι ίδια σε μέγεθος και καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως το άτομο είναι αδιάφορο για την νομιμότητα ή όχι της προέλευσης των εισοδημάτων του. Αντίθετα αν υποθέσουμε πως υπάρχει πιθανότητα σύλληψης για παράνομη δραστηριότητα τότε το μέγεθος της αμοιβής από αυτήν την παράνομη δραστηριότητα θα πρέπει να είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο της νόμιμης αμοιβής. Η διαφορά αυτή μεταξύ των δυο εισοδημάτων θα πρέπει να αυξάνει και όσο αυξάνει και η πιθανότητα σύλληψης αλλά και ανάλογα με το ύψος της ποινής που θα κληθεί να αντιμετωπίσει. (Ψαχαρόπουλος, 2003)

Η δεύτερη αφορά σε άτομα που αρέσκονται να παίρνουν ρίσκο και να αδιαφορούν για τον κίνδυνο. Τότε η συνάρτηση θα διαφοροποιηθεί ούτως ώστε να εμφανίζει και την προτίμηση που έχει το άτομο στον κίνδυνο. Η Τρίτη διευκρίνιση πραγματεύεται το γεγονός πως το συγκεκριμένο υπόδειγμα μπορεί να τροποποιηθεί και να επεκταθεί προσκολλώντας σε αυτό στοιχεία που αφορούν στις συνέπειες που μπορεί να έχει η αρχική επιλογή για το καθεστώς εργασιακής δραστηριότητας σε οποιεσδήποτε μελλοντικές επαγγελματικές επιλογές.

Ένα από α βασικότερα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει το συγκεκριμένο στατιστικό υπόδειγμα είναι αυτό που θέλει τις διαφορετικές εργασίες (νόμιμη και παράνομη) να μην είναι αποκλειστικά αντίρροπες μεταξύ τους αλλά να αντιμετωπίζει ως υπαρκτή την πιθανότητα να είναι και συμπληρωματικές. Αυτό σημαίνει πως μπορεί ένα άτομο να χρησιμοποιήσει και τις δυο αυτές μορφές προκειμένου να επιτύχει την μεγιστοποίηση της χρησιμότητάς του.

Συνοψίζοντας το παραπάνω υπόδειγμα υπάρχει η δυνατότητα να γίνει μελέτη στο κατά πόσο επιδρά η ανεργία στην δημιουργία παραβατικής συμπεριφοράς. Η ύπαρξη ενός ατόμου σε κατάσταση ανεργία σημαίνει πως οι οικονομικές του απολαβές ισούνται με μηδέν, τουλάχιστον από νόμιμη εργασία, ενώ ακόμα πιο γενικά τα επίπεδα των μισθών που υπάρχουν στην αγορά σε περιόδους με υψηλά ποσοστά ανεργίας είναι αρκετά χαμηλά. Αυτό, οικονομολογικά, έχει σαν αποτέλεσμα την μείωση του κόστους ευκαιρίας για τις παραβατικές δραστηριότητες και οδηγεί ένα μεγάλο μέρος των ανέργων να επιλέξει την παρανομία. (Ψαχαρόπουλος, 2003)

Το πιο πάνω επιχείρημα βρίσκει εφαρμογή στην περίπτωση της ανεργίας των νέων. Οι νέοι είναι και αυτοί που αντιμετωπίζουν τα περισσότερα προβλήματα να εισέλθουν στην αγορά εργασίας, κάτι που μαρτυράται και από τα υψηλά ποσοστά ανεργίας που διέπουν την ηλικιακή αυτή κατηγορία, ενώ και οι απολαβές που λαμβάνουν είναι αρκετά χαμηλότερες σε σχέση με μεγαλύτερους σε ηλικία εργαζόμενους που απασχολούνται σε νόμιμες δραστηριότητες. Αυτός είναι ένας λόγος που στην ουσία ωθεί τους νέους στην παραβατική δραστηριότητα σε περιόδους που υπάρχει υψηλή ανεργία και χαμηλά επίπεδα μισθών. (Becker, 1968)

Βέβαια σε όλο αυτό υπάρχει και ο αντίλογος καθώς μια ομάδα ερευνητών υποστηρίζει πως στην όλη κατάσταση μπορεί να εμφανιστεί και μια αντισταθμιστική επίδραση. Σε περιόδους που αυξάνει η ύφεση στην οικονομία, ένα πολύ μεγάλο μέρος του πληθυσμού θα οδηγηθεί δεδομένα στην μείωση κάποιων από τις δαπάνες που αφορούν αγαθά πολυτελείας. Ένα από αυτά είναι και οι συχνές έξοδοι από το σπίτι με σκοπό την διασκέδαση. Με την παραμονή στο σπίτι για περισσότερο χρόνο, μειώνεται η δυνατότητα για πραγματοποίηση κάποιας διάρρηξης με κίνητρο την κλοπή, γεγονός που έρχεται με την σειρά του να μειώσει το αυξημένο, λόγω καταστάσεων κίνητρο για παραβατική δραστηριότητα και πρόκληση εγκλημάτων κατά περιουσίας. (Κατσορίδας, 1997)

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύθηκαν οι επιπτώσεις της ανεργίας στην ηλικιακή κλάση μεταξύ 18-35 ετών. Παρατέθηκαν οι τρόποι επιρροής της ηλικιακής αυτής ομάδας από την ανεργία σαν απόρροια του γενικού φαινομένου της οικονομικής κρίσης που επηρεάζει την τοπική και διεθνή οικονομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το κεφάλαιο αυτό αναλύει τη σχετική νομοθεσία που απορρέει από την ανεργία στη χώρα μας καθώς και την κρατική παρέμβαση μέσα από τη λειτουργία των προγραμμάτων του οργανισμού απασχόλησης του εργατικού δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.).

6.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Ο ουσιαστικότερος νόμος που θεσπίστηκε ποτέ για την αντιμετώπιση αυτού του σοβαρού προβλήματος που απασχολεί μέχρι και σήμερα την Ελλάδα, ήταν ο 1545/65: «Εθνικό σύστημα προστασίας από την ανεργία και άλλες συναφείς διατάξεις». Ο νόμος αυτός δημοσιεύτηκε στην «Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας» τον Μάιο του 1985 στο φύλλο 91 στο πρώτο τεύχος.

6.2. ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Ο νόμος αυτός (1545/65) αρχίζει να ισχύει από την δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν διαφορετικά ορίζεται στις επιμέρους διατάξεις.

Με το νόμο αυτό γίνεται μια προσπάθεια για την καταπολέμηση της ανεργίας.

Ο ΟΑΕΔ προσπαθεί να λύσει αυτό το πρόβλημα με διάφορες επιχορηγήσεις. Δυστυχώς όμως η ανεργία είναι ένα τεράστιο πρόβλημα και έτσι όλα αυτά τα μέτρα που πάρθηκαν δεν βοήθησαν στην οριστική αντιμετώπισή της. Ίσως γιατί τα μέτρα αυτά δεν βοηθούν τόσο τους εργαζόμενους, όσο τους εργοδότες. Και αυτό γιατί τα προγράμματα του ΟΑΕΔ δεν δεσμεύουν τους εργοδότες να κρατήσουν τους εργαζόμενους πέρα από τη σύμβασης εργασίας που είναι ένας χρόνος και αφού βέβαια να επιδοτηθούν με μόνη υποχρέωση να του καταβάλλουν μισθούς δύο μηνών μετά το πέρασμα του χρόνου. Άλλωστε, τα ταμεία προσπαθούν να εξασφαλίσουν μια πρόχειρη δουλειά για να κοπεί η επιδότηση παρά για να προσφέρουν κάποια οριστική λύση στο πρόβλημά τους. (Χατζηπαναγιώτου, 2002)

6.3. ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ ΟΑΕΔ

Ο ΟΑΕΔ καταβάλλει επίδομα σε ανέργους:

- Που έχουν συμπληρώσει το 20ο έτος της ηλικίας τους και οι άνδρες που έχουν εκπληρώσει τις στρατιωτικές τους θητείες.

- Έχουν εγγραφεί στα ειδικά μητρώα ανέργων νέων μέσα σε τρεις μήνες από την συμπλήρωση του 20ου έτους ηλικίας τους ή από την απόλυσή τους από το στρατό ή την ανταλλαγή τους από τις στρατιωτικές υποχρεώσεις.

- Έχουν παραμείνει άνεργοι για χρονικό διάστημα τουλάχιστον ενός χρόνου από την ημέρα εγγραφής τους στα ειδικά μητρώα.

Η διάρκεια λήψης του επιδόματος αυτού είναι πέντε (5) μήνες, το μέγιστο όριο, και ξεκινά από την ημέρα που θεμελιώνεται το δικαίωμα λήψης του επιδόματος. Το ύψος του ποσού που λαμβάνει ο επιδοτούμενος κυμαίνεται μεταξύ οκτώ (8) και είκοσι (20) ημερήσιων επιδομάτων κατά μήνα. Τα επιδόματα αυτά απαλλάσσονται από κάθε φόρο, τέλος χαρτοσήμου και γενικά από κρατήσεις για το δημόσιο και τρίτους, δεν εκχωρούνται δεν κατάσχονται.

Δεν δικαιούνται το επίδομα:

- Όσοι, αφού εγράφησαν στα μητρώα ανέργων του ΟΑΕΔ, στην συνέχεια πραγματοποίησαν 80 ημέρες εργασίας, είτε συνεχόμενες είτε μη συνεχείς, ή ασκούν οποιοδήποτε ελεύθερο ή άλλο επάγγελμα.

- Οι σύζυγοι ή τα παιδιά που ασχολούνται σε επιχείρησή του ή της συζύγου, του πατέρα ή της μητέρας.

- Όσοι συνταξιοδοτούνται και έχουν σύζυγο που εργάζεται ή συνταξιοδοτείται ή λαμβάνει το παραπάνω ειδικό επίδομα.

- Όσοι έχουν επιδοτηθεί για ανεργία.

- Όσοι απασχολούνται σε γεωργικές, δασικές ή κτηνοτροφικές εργασίες. (www.oaed.gr)

6.3.1. ΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Άνεργος θεωρείται εκείνος ο οποίος, αφού η σύμβαση εργασίας με την οποία απασχολείται λήξει ή λυθεί, θα εξακολουθήσει να αναζητά εργασία και κατ' επέκταση θα αποδεχθεί όποια εργασία του προσφερθεί από τις υπηρεσίες εύρεσης εργασίας του ΟΑΕΔ, είτε γενικότερα στον κλάδο του, είτε σε σεμινάρια κατάρτισης, είτε σε σεμινάρια μετεκπαίδευσης.

Δεν θεωρούνται άνεργοι:

1. Όσοι αυτοαπασχολούνται, ασκούν δηλαδή κάποιο ελεύθερο επάγγελμα ή διατηρούν κάποια επιχείρηση ή ασχολούνται με, κατ' επάγγελμα, γεωργικές εργασίες, ή με δασικές ή κτηνοτροφικές εργασίες. Εξαιρούνται όσοι υπάγονται στην ασφάλιση του ΙΚΑ
2. Οι σύζυγοι ή τα παιδιά που ασχολούνται σε επιχείρηση ή εκμετάλλευση του ή της συζύγου, του πατέρα ή της μητέρας.
3. Όσοι φοιτούν σε επαγγελματικές σχολές ή ασκούν πρακτική εξάσκηση από κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα χωρίς όμως να υφίσταται εργασιακή σχέση.
4. Οι συνταξιοδοτούμενοι από τον φορέα δημόσιας ασφάλισης ή κάποιον άλλο ασφαλιστικό φορέα και το ποσό που λαμβάνουν είναι ίσο ή μεγαλύτερο από το χαμηλότερο όριο συντάξιμου ποσού που καταβάλλει το ΙΚΑ.
5. Όσοι υπηρετούν τις ένοπλες δυνάμεις.
6. Όσοι στους οποίους έχει επιβληθεί ποινή στέρησης της ελευθερίας τους, όσοι τελούν υπό την προστασία των αρχών για οποιονδήποτε λόγο, είτε εκτίουν ποινή κάθειρξης σε σωφρονιστικά ή θεραπευτικά καταστήματα. (www.oaed.gr)

6.3.2. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗΣ

Για να δικαιούται επίδομα ο άνεργος πρέπει να έχει πραγματοποιήσει 125 ημέρες εργασίας στην ασφάλιση κλάδου ανεργίας του ΟΑΕΔ. Τα ημερομίσθια αυτά πρέπει να έχουν πραγματοποιηθεί μέσα στους τελευταίους 14 μήνες πριν από τη λύση της εργασιακής σχέσης. Δεν λαμβάνονται υπόψη τα ημερομίσθια του τελευταίου διμήνου. (www.oaed.gr)

6.3.3. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗΣ

1. Ο ασφαλισμένος άνεργος, για να δικαιούται την επιδότηση, θα πρέπει στα αμέσως προηγούμενα από την επιδότηση δυο έτη να μπορεί να αποδείξει 80 ημέρες εργασίας. Δεν ισχύει για έφεδρους που απολύονται από τις ένοπλες δυνάμεις.

2. Ο ασφαλισμένος άνεργος που δεν επιδοτείται για πρώτη φορά δικαιούται επίδομα και στη περίπτωση που έχει πραγματοποιήσει μέσα στα τελευταία 2 έτη πριν τη λύση της εργασιακής του σχέσης 200 τουλάχιστον ημέρες εργασίας, από τις οποίες 80 τουλάχιστον κατ' έτος. Τα ημερομίσθια των 2 τελευταίων ετών δεν υπολογίζονται. (www.oaed.gr)

6.3.4. ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Στις δυνατότητες του ΟΑΕΔ είναι και η χρηματοδότηση και επιδότηση νέων θέσεων εργασίας σε επιχειρήσεις τοπικής αυτοδιοίκησης σύμφωνα με το άρθρο 29 του Ν. 1262/1982.

2. Επιπλέον, ο ΟΑΕΔ μπορεί να επιδοτεί ξενοδοχειακές επιχειρήσεις που απασχολούνται μόνο εποχιακά, εφόσον διατηρηθεί η απασχόληση των υπαλλήλων και κατά την περίοδο που δεν λειτουργεί η μονάδα. Και έπειτα κρίνεται αν πρέπει να επιδοτηθούν ανάλογα με την περιοχή λειτουργίας τους, τον αριθμό προσωπικού που απασχολούν, την κατηγορία στην οποία υπάγονται και άλλα συναφή κριτήρια. Όλα αυτά γίνονται μετά από σχετική αίτηση που υποβάλλουν οι επιχειρήσεις στον ΟΑΕΔ. Το ποιες επιχειρήσεις θα επιδοτηθούν ή με ποιους όρους, αποφασίζει το Υπουργείο Εργασίας, μετά από γνώμη του διοικητικού συμβουλίου του ΟΑΕΔ. (www.oaed.gr)

6.3.5. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Ο ΟΑΕΔ μπορεί να ενισχύσει οικονομικά Έλληνες που ήσαν πρόσφυγες και επέστρεψαν για μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα. Ο τρόπος που καταβάλλεται αυτή η ενίσχυση και το ύψος της καθορίζονται από απόφαση του Υπουργείου απασχόλησης λαμβάνοντας υπόψη προτάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου του ΟΑΕΔ. Στους όρους μπορεί να περιλαμβάνεται και ο κατάλογος της οικονομικής ενίσχυσης με μελλοντικές παροχές του ΟΑΕΔ προς του δικαιούχους. Το Νί των ποσών που καταβάλλονται από τον ΟΑΕΔ αποδίδονται στον οργανισμό

και στο Δημόσιο μέσα στο επόμενο έτος από την πραγματοποίηση της σχετικής δαπάνης από ειδική πίστωση που εγγράφεται στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εργασίας. (www.oaed.gr)

6.3.6. ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

Ο ΟΑΕΔ καταβάλλει σε μαθητές που φοιτούν σε εκπαιδευτικές μονάδες μαθητείας, επίδομα μέχρι 50% του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη που ισχύει κάθε φορά. Το επίδομα αυτό χορηγείται για κάθε μέρα εκπαίδευσης στη μονάδα πρακτικής εξάσκησης του μαθητή σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού ή δημοσίου τομέα, όπως αυτό ορίζεται στην παράγραφο 6 του άρθρου 1 του Ν. 1262/1982 (ΦΕΚ 46).

Με αποφάσεις του Υπουργού Εργασίας που εκδίδονται μετά από γνώμη του διοικητικού συμβουλίου του ΟΑΕΔ καθορίζονται από το ύψος του επιδόματος γενικά ή κατά κατηγορία εκπαιδευτικών μονάδων, η ειδικότητα, οι όροι, οι προϋποθέσεις καταβολής του, τα τυχόν απαιτούμενα δικαιολογητικά και κάθε άλλη λεπτομέρεια για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου αυτού. Το ύψος του επιδόματος καθορίζεται σε συνάρτηση με το ημερομίσθιο που καταβάλλεται στους μαθητές, την ημερήσια διάρκεια των προγραμμάτων μαθητείας ή πρακτικής εξάσκησης και άλλα συναφή κριτήρια.

Τα επιδόματα που καταβάλλονται σύμφωνα με τις διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων απαλλάσσονται από κάθε φόρο, τέλη χαρτοσήμου ή γενικά κρατήσεις για το δημόσιο ή για τρίτους. (www.oaed.gr)

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύθηκε η σχετική νομοθεσία που απορρέει από την ανεργία στη χώρα μας καθώς και η κρατική παρέμβαση μέσα από τη λειτουργία των προγραμμάτων του οργανισμού απασχόλησης του εργατικού δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ 18-35 ΕΤΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται οι τρόποι αντιμετώπισης της ανεργίας στην ηλικιακή ομάδα 18-35.

7.1 ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ο ΟΑΕΔ (Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού) είναι υπεύθυνος για την εφαρμογή και ορθή λειτουργία του ΕΣΠΑ (Εθνικό Σύστημα Προστασίας από την Ανεργία) το οποίο έχει σκοπό την προστασία των εργαζομένων από τις συνέπειες που δημιουργεί η ανεργία και την απότιση κρατικού χρέους σύμφωνα με τις επόμενες διατάξεις.

Μάλιστα, ο ΟΑΕΔ δίνει ειδικό βοήθημα σε άνεργους ηλικίας μέχρι 29 ετών με βάση τις κάτωθι προϋποθέσεις:

- ◆ Να έχουν συμπληρώσει το 20ό έτος της ηλικίας τους και οι άνδρες έχουν εκπληρώσει τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις.
- ◆ Να είναι εγγεγραμμένοι στα μητρώα άνεργων νέων που τηρεί του ΟΑΕΔ.
- ◆ Να είναι άνεργοι για χρονικό διάστημα τουλάχιστο 12 μηνών από την ημέρα εγγραφής τους στα ειδικά μητρώα του ΟΑΕΔ.

Το συγκεκριμένο επίδομα δίδεται για χρονικό διάστημα 5 μηνών κατά ανώτατο όριο ξεκινώντας από την ημέρα κατά την οποία θεμελιώνεται το δικαίωμα για επιδότηση. Το ποσό που αφορά η επιδότηση δεν μπορεί ούτε να είναι μεγαλύτερο από 20 ημερήσια βασικά επιδόματα ανεργίας το μήνα αλλά ούτε και μικρότερο από 8.

Δεν δικαιούνται το επίδομα:

- ◆ Άτομα που απασχολούνται σε οικογενειακή επιχείρηση (στην επιχείρηση του/της συζύγου όσον αφορά τα ζευγάρια και στην επιχείρηση του πατέρα όσον αφορά τα τέκνα)
- ◆ Όσοι λαμβάνουν σύνταξη από τον ασφαλιστικό τους φορέα ή ο/η σύζυγός τους εργάζεται ή λαμβάνει και αυτός σύνταξη, ή λαμβάνει ο/η σύζυγος το επίδομα αυτό
- ◆ Όσοι έχουν λάβει το βασικό επίδομα ανεργίας
- ◆ Όσοι έχουν εργαστεί για τουλάχιστον 80 ημέρες μετά την εγγραφή τους στα μητρώα είτε

η εργασία αφορά συνεχόμενη είτε όχι διάρκεια ή ακόμα αν ασκού ελεύθερο επάγγελμα.

- ♦ όσοι απασχολούνται σε γεωργικές, δασικές ή κτηνοτροφικές εργασίες.

Επιπλέον, στην περίπτωση που υπάρχουν άνεργοι στους οποίους έχει προταθεί απασχόληση μέσω προγραμμάτων κατάρτισης του ΟΑΕΔ ή άλλων φορέων με τους οποίους συνεργάζεται ο οργανισμός, ή απασχόληση σε κοινωφελή προγράμματα του δημοσίου και των ΟΤΑ τότε αυτομάτως στερείται την δυνατότητα και το δικαίωμα να λάβει επιδότηση.

Ύστερα από απόφαση που λαμβάνει το Υπουργείο Εργασίας, έπειτα από εισήγηση που κατατίθεται από το Δ.Σ. του ΟΑΕΔ καθορίζονται τα εξής:

α) το ύψος του επιδόματος που καταβάλλεται κάθε φορά σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παρ.2, καθώς και η διάρκεια καταβολής του. Το επίδομα αυτό μπορεί να ορίζεται γενικά για όλους ή για ορισμένες κατηγορίες δικαιούχων ανάλογα με την ηλικία τους, την οικογενειακή ή οικονομική τους κατάσταση ή κατά περιοχές της Χώρας,

β) η διαδικασία και τα κατά περίπτωση δικαιολογητικά που απαιτούνται για την καταβολή του επιδόματος,

γ) ο έλεγχος ανεργίας, αναστολής ή διακοπής της επιδότησης και ο χρόνος παραγραφής του δικαιώματος για την είσπραξη του επιδόματος,

δ) κάθε άλλη λεπτομέρεια αναγκαία για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος.

Τα επιδόματα που καταβάλλονται σύμφωνα με τις διατάξεις αυτού του άρθρου απαλλάσσονται από κάθε φόρο, τέλη χαρτοσήμου και γενικά από κρατήσεις για το δημόσιο και τρίτους, δεν εκχωρούνται και δεν κατάσχονται. (www.docman.gr/Download/2686.aspx)

7.2 ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

7.2.1 Ο.Α.Ε.Δ - ΚΑΡΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Ο Ο.Α.Ε.Δ. είναι το κύριο όργανο εφαρμογής τους Κυβερνητικής πολιτικής για την Απασχόληση και στοχεύει στην εξασφάλιση των προϋποθέσεων για τη γρήγορη προσαρμογή της προσφοράς εργασίας στις απαιτήσεις της ζήτησης. Ουσιαστικά, ο Ο.Α.Ε.Δ. στοχεύει στους ακόλουθους κύριους τομείς δραστηριότητας:

- Τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό του εργατικού δυναμικού.

• Την γεωγραφική και επαγγελματική κινητικότητα του εργατικού δυναμικού

• Τη χορήγηση παροχών σε χρήμα.

Πιο αναλυτικά, η προσπάθεια για ανάπτυξη των υπηρεσιών του Ο.Α.Ε.Δ. έχει ως κύριους άξονες τους ακόλουθους:

• Εκσυγχρονισμό των υπηρεσιών που παρέχει.

• Εκπαίδευση προσωπικού ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στα νέα δεδομένα στον τομέα της απασχόλησης.

• Προώθηση νέων μέτρων και πολιτικών.

• Βελτίωση των υπηρεσιών κατάρτισης και συμβουλευτικής που παρέχει.

• Η Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχει ουσιαστική στήριξη στο έργο του ΟΑΕΔ μέσα από τα αναπτυξιακά προγράμματα και τη βοήθεια που του προσφέρει.

Ένα από τα πρώτα βήματα που κάνει ο Ο.Α.Ε.Δ. ως εθνικός φορέας απασχόλησης είναι να εκδίδει την κάρτα απασχόλησης μέσω της οποίας :

• Ο άνεργος επιλέγει την συμμετοχή του σε προγράμματα απασχόλησης κατάρτισης ή λαμβάνει επίδομα ανεργίας.

• Καταπολεμείται ως ένα βαθμό η παράνομη απασχόληση.

• Απλουστεύεται η συναλλαγή με δημόσιους φορείς αλλά και υποψήφιους εργοδότες.

• Απεικονίζεται η μισθωτή εργασία ενώ παράλληλα διακινούνται πιο εύκολα οι υποψήφιοι εργαζόμενοι στα κράτη μέλη της Ε.Ε.

Κάτοχοι της κάρτας απασχόλησης μπορούν να είναι όλοι οι εργαζόμενοι με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου, όλοι οι άνεργοι που επιθυμούν να απασχοληθούν με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου αλλά και άνεργοι ή εργαζόμενοι οι οποίοι παρακολουθούν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης επιχορηγούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τον ΟΑΕΔ.

Σύμφωνα με τον ΟΑΕΔ η χρήση της κάρτας απασχόλησης μπορεί να προκαλέσει τα εξής θετικά αποτελέσματα:

• Εξυγίανση των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης λόγω του ότι αποτελεί για τη συμμετοχή του ανέργου σε αυτά.

• Συμμετοχή του ανέργου σε ειδικά προγράμματα του ΟΑΕΔ ώστε το επίδομα ανεργίας να μετατραπεί σε επίδομα κατάρτισης.

Û Μέσω της κάρτας απασχόλησης ο άνεργος μπορεί να συμμετέχει σε εξειδικεύσεις στην εργασία αλλά και στη διακίνηση του στις χώρες μέλη της Ε.Ε.

7.2.2 ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ (Λ.Α.Ε.Κ)

Ο Λογαριασμός για την απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση (Λ.Α.Ε.Κ) συστάθηκε με το άρθρο 1 του Ν.2434/96 και αποτελεί κλάδο του ΟΑΕΔ. Στον Λ.Α.Ε.Κ κατατίθεται η εργοδοτική εισφορά 0,45%9 (άρθρο 10 του Ν.2336/95) η οποία καταβάλλεται από όλους τους εργοδότες (Δημόσιου τομέα, Ν.Π.Δ.Δ. , Ο.Τ.Α) για τους ασφαλισμένους που υπάγονται σε ένα κλάδο ασφάλισης του ΟΑΕΔ. Επιπρόσθετα οι επιχειρήσεις δεν επιβαρύνονται φορολογικά με την καταβολή της εργοδοτικής εισφοράς.

7.3 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

7.3.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ EURES (EUROPEAN EMPLOYMENT SERVICES)

Το EURES είναι ένα ευρωπαϊκό δίκτυο συνεργασίας το οποίο δημιουργήθηκε το 1993 και έχει στόχο να πληροφορεί και να συμβουλεύει εργαζόμενους αλλά και υποψήφιους εργαζόμενους να αναζητήσουν εργασία σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα αλλά και να βοηθήσει εργοδότες να καλύψουν τις επιχειρήσεις τους με το καλύτερο για εκείνους εργατικό δυναμικό. Μάλιστα, οι αναζητούντες εργασία έχουν τη δυνατότητα να καταχωρήσουν το βιογραφικό τους σημείωμα σε πάνω από εικοσιπέντε γλώσσες ώστε να είναι προσβάσιμο σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό εργοδοτών.

Μέσω του δικτύου EURES παρέχονται οι εξής υπηρεσίες:

- Û Κατοχύρωση βιογραφικού σημειώματος
- Û Εντοπισμός θέσεων εργασίας σε όλη την Ευρώπη.
- Û Πληροφορίες για την γλώσσα, την ποιότητα ζωής και την αγορά εργασίας για κάθε ευρωπαϊκή χώρα.

Û Πληροφορίες και στοιχεία επικοινωνίας με όλους τους συμβούλους εργασίας κάθε ευρωπαϊκής χώρας.

Û Δυνατότητα δημιουργίας προσωπικής σύνδεσης στο δίκτυο σε όλες τις Ευρωπαϊκές γλώσσες .

Στην Ελλάδα τα τελευταία πέντε χρόνια το ευρωπαϊκό δίκτυο υπηρεσιών EURES γνωρίζει μεγάλη άνθηση. Ήδη υπάρχουν τριάντα εννιά σταθμοί πληροφόρησης που λειτουργούν σε όλη την Ελλάδα ενώ στελεχώνονται από ειδικούς συμβούλους οι οποίοι έχουν εξειδικευτεί στην αναζήτηση θέσεων εργασίας στη Ευρώπη.

(<http://www.oaed.gr>)

7.3.2 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ – ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ (ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ) ΚΑΙ ΓΙΑ ΑΝΕΡΓΟΥΣ / ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ (ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ)

Την τελευταία τριετία τρέχουν πολλά προγράμματα απασχόλησης μέσω του ΟΑΕΔ που σκοπό έχουν την εύρεση θέσεων εργασίας σε ανέργους με βάση κάθε φορά διαφορετικά κριτήρια. Μερικά από τα σημαντικότερα είναι τα κάτωθι:

Û «Ειδικό διετές Πρόγραμμα προώθησης της απασχόλησης με επιχορήγηση των ασφαλιστικών εισφορών, για την πρόσληψη 25.000 ανέργων».

Στόχος του προγράμματος είναι η δημιουργία θέσεων εργασίας πλήρους ή μερικής απασχόλησης.

Û Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων και γενικά εργοδοτών για την απασχόληση και κατάρτιση 10.000 δικαιούχων «επιταγής επανένταξης στην αγορά εργασίας»

Στόχος του προγράμματος είναι η κατάρτιση των δικαιούχων-ανέργων και στη συνέχεια η ένταξή τους στην αγορά εργασίας σε αντικείμενο σχετικό με τις σπουδές και την κατάρτισή τους.

Û Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού (Δήμων και Περιφερειών), για την απασχόληση 5.000 ανέργων ηλικίας 55–64 ετών

Στόχος του προγράμματος είναι η απασχόληση πρώην εργαζομένων ηλικίας καθώς και μακροχρόνια ανέργων ηλικίας 55–64 ετών.

Û Πρόγραμμα Επιχορήγησης 800 νέων ελευθέρων επαγγελματιών Ατόμων με Αναπηρίες (Α.με.Α), Απεξαρτημένων από εξαρτησιογόνες ουσίες και Αποφυλακισμένων ηλικίας 18-64 ετών και Πρόγραμμα Επιχορήγησης 50 θέσεων Εργονομικής Διευθέτησης του χώρου εργασίας για Άτομα με Αναπηρίες (Α.με.Α)

Στόχος του προγράμματος είναι η δημιουργία θέσεων απασχόλησης για ευπαθής κοινωνικά ομάδες καθώς και η προσπάθεια για κοινωνική ενσωμάτωση των νε λόγω ομάδων.

Û Επιχορήγηση Ανέργων με Επιταγές Κατάρτισης (training voucher) για τη λήψη υπηρεσιών κατάρτισης και πιστοποίησης σε Βασικές Δεξιότητες Χρήσης ΤΠΕ που θα πραγματοποιηθεί από πιστοποιημένα κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης.

Στόχος του προγράμματος είναι η κατάρτιση και πιστοποίηση των ανέργων σε βασικές δεξιότητες χρήσης νέων τεχνολογιών.

(<http://voucher.gov.gr>)

7.4 ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στα πλαίσια ενός Εθνικού Επιχειρησιακού Σχεδίου που εκπονεί το Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας προκειμένου να στηρίξει και να τονώσει την αγορά εργασίας πρόκειται να υλοποιηθούν και τα ακόλουθα. Πρόκειται για τα ακόλουθα:

1. Κοινωνική εργασία
  2. Τοπικά Ολοκληρωμένα Προγράμματα Στήριξης της Απασχόλησης (ΤΟΠΣΑ) σε 13 Περιφέρειες
  3. Νέα Προγράμματα ΟΑΕΔ (Δημιουργία – Διατήρηση Θέσεων Εργασίας)
- (<http://government.gov.gr>)

1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Το πρόγραμμα με την ονομασία «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ» έχει σαν στόχο την τοποθέτηση 55.000 ανέργων σε εργασία που θα αποσκοπεί στην υλοποίηση δράσεων κοινωφελούς χαρακτήρα, όπως:

- Συντήρηση ή κατασκευή (σε μικρό επίπεδο) έργων που αφορούν σε δημόσιες ή αθλητικές υποδομές

- Έργα αποκατάστασης οικοσυστημάτων και προστασίας, διαχείρισης και ανάδειξης της βιοποικιλότητας
    - Ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς
    - Αποκατάσταση και βελτίωση αστικού και περιαστικού περιβάλλοντος
    - Αποκατάσταση Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων
    - Διαχείριση και προστασία υδάτινων πόρων και δασών
    - Προσωπικές κοινωνικές υπηρεσίες όπως κατ' οίκον φροντίδα ηλικιωμένων, ΑμεΑ κλπ.
    - Κοινωνικές δράσεις όπως κοινωνικά παντοπωλεία, διάθεση χρησιμοποιούμενου ρουχισμού
      - Εξωσχολικά προγράμματα για μαθητές
      - Οδική ασφάλεια μαθητών
      - Σίτιση σε ολόημερα σχολεία φτωχών περιοχών
      - Έκτακτες ανάγκες πολιτικής προστασίας κλπ.
- (<http://www.idimon.gr>)

Σαν προϋπολογισμός για το συγκεκριμένο πρόγραμμα έχει εγκριθεί κονδύλι ύψους 280.000.000€ και τα οποία προέρχονται από το επιχειρησιακό πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», από το ΕΠ Αποθεματικού Απροβλέπτων καθώς και από τον Αλληλόχρεο Λογαριασμό ΙΚΑ – ΟΕΑΔ και ως περιοχές προτεραιότητας ορίζονται 25 περιοχές με έμφαση στα αστικά κέντρα που πλήττονται από υψηλά επίπεδα ανεργίας (βάσει ανάλυσης ΕΛΣΤΑΤ – ΠΑΕΠ).

(<http://www.idimon.gr/site/xPage.asp?sid=11544&LangId=1>)

Σαν βασική προϋπόθεση της συγκεκριμένης απασχόλησης είναι η καταβολή ενός επιδόματος που έχει διάρκεια έως και πέντε (5) μήνες και παράλληλα ασφάλιση με κάλυψη των ασφαλιστικών εισφορών.

Στην κατηγορία των δικαιούχων του συγκεκριμένου προγράμματος ανήκουν, σε πρώτο στάδιο, Περιφερειακοί Φορείς Μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, έως ότου προχωρήσει η διαδικασία ίδρυσης ενός φορέα που θα αποτελέσει τον Εθνικό Φορέα Απασχόλησης και ο οποίος θα προέλθει από την σύμπραξη όλων των κοινωνικών εταίρων.

Συμπράττοντες φορείς θα είναι:

- Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης

- Επιμελητήρια
- Εργατικά Κέντρα
- Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
- Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
- Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου
- Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου

Κατηγορίες και Διαδικασία Επιλογής Ωφελουμένων:

- Άνεργοι καταγεγραμμένοι στον ΟΑΕΔ (μακροχρόνια και βραχυχρόνια άνεργοι, έμποροι και λοιποί επαγγελματίες που διέκοψαν την δραστηριότητά τους τα τελευταία δύο έτη)
  - Υποαπασχολούμενοι ελεύθεροι επαγγελματίες – επιστήμονες (δικηγόροι, μηχανικοί, ιατροί, κοκ.) βάσει εισοδηματικών κριτηρίων
  - Άνεργοι νέοι έως 30 ετών που αναζητούν εργασία

(<http://www.idimon.gr>)

Οι προαναφερόμενοι δικαιούχοι κατάρτισης τοποθετούνται από τους συμμετέχοντες φορείς μέσα από συγκεκριμένα μνημόνια που υπογράφονται με τους δικαιούχους φορείς απασχόλησης. Η συγκεκριμένη τοποθέτηση γίνεται αφού καταρχήν προηγηθεί επιλογή που γίνεται με βάση ένα αντικειμενικό σύστημα μοριοδότησης σύμφωνα με το Ν. 3250/2004 και στην συνέχεια και στην συνέχεια με την ανάρτηση, υποχρεωτικά, όλων των δικαιούχων στο διαδίκτυο.

2. ΤΟΠΙΚΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ (ΤΟΠΣΑ) ΣΕ 13 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

Το πρόγραμμα αυτό στοχεύει στο να δημιουργηθούν νέες θέσεις απασχόλησης που θα αφορούν σε Τοπικό έως Περιφερειακό επίπεδο και θα προέλθει μέσα από την κινητοποίηση των Τοπικών φορέων που θα έχουν σαν σκοπό να προετοιμάσουν τους άνεργους και ωφελούμενους του προγράμματος για την ένταξή τους έπειτα στην αγορά εργασίας. Αυτή η διαδικασία θα πραγματοποιηθεί μέσα από τις παρακάτω δράσεις:

- Κατάρτιση, επιμόρφωση και συμβουλευτική
- Συμβουλευτική υποστήριξη σε θέματα επιχειρηματικότητας (λογιστικά, φορολογικά, marketing, κλπ)
- Απόκτηση εργασιακής και επαγγελματικής εμπειρίας (πρακτική άσκηση)
- Συμμετοχή σε προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (e- learning)

- Απόκτηση εργασιακής εξειδίκευσης σε επιχειρήσεις
- Δικτύωση επιχειρήσεων και δημιουργία αναπτυξιακών συμπράξεων
- Ενίσχυση κοινωνικής υποστήριξης ωφελούμενων ανέργων
- Προετοιμασία και σχεδιασμός νέων ανταγωνιστικών προγραμμάτων με έμφαση στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της αυτοαπασχόλησης
  - Προετοιμασία και στήριξη δομών Κοινωνικής Οικονομίας και Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας
  - Κατάρτιση αναπτυξιακών στελεχών
  - Ένταξη στην αγορά εργασίας και άρση κοινωνικού αποκλεισμού , ΑμέΑ & ευάλωτων ομάδων (<http://government.gov.gr>)

Για την περάτωση του προγράμματος αυτού έχει ορισθεί σαν προϋπολογισθέν ποσό που θα απαιτηθεί το ποσό των 190.000.000€ενώ η περιοχές που θα μπορεί να λάβει χώρα ορίζονται το σύνολο του νομού υποσύνολο αυτού με δυνατότητα οριοθέτησης σε 2 ή περισσότερους όμορους δήμους/ επαρχίες διαφορετικών νομών, αλλά ίδιας διοικητικής περιφέρειας.

Το πρόγραμμα θα εφαρμοστεί με εκχώρηση των πόρων και της διαχείρισής του από τις Ενδιάμεσες Διαχειριστικές Αρχές των Περιφερειών και η καταβολή της χρηματοδότησης θα είναι ανάλογη του αριθμού των θέσεων εργασίας που θα εξασφαλίσουν για τους ανέργους – ωφελούμενους (προσέγγιση βάσει αποτελεσμάτων).

Ωφελούμενοι (37.000): άνεργοι εγγεγραμμένοι στα μητρώα ανεργίας του ΟΑΕΔ, ευάλωτες ομάδες, άνεργοι νέοι επιστήμονες, νέοι αγρότες κλπ.

Φορείς Υλοποίησης: Αναπτυξιακές συμπράξεις με συμμετοχή Δημοσίων και Ιδιωτικών Φορέων των Τοπικών Κοινωνιών (π.χ. ΟΤΑ, Επιμελητήρια, ΜΚΟ, συνδικαλιστικές/εργοδοτικές οργανώσεις κοκ) μετά από υποβολή επιχειρησιακού σχεδίου.

(<http://www.idimon.gr>)

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάστηκαν οι τρόποι αντιμετώπισης της ανεργίας στην ηλικιακή ομάδα 18-35.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΝΕΡΓΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο κεφάλαιο αυτό προσδιορίζεται ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στην υποστήριξη των ανέργων. Ταυτόχρονα παρουσιάζεται η βιβλιογραφική ανασκόπηση των στοιχείων που συντελούν στην ύπαρξη μίας ολοκληρωμένης και επιστημονικής προσέγγισης των καθηκόντων του κοινωνικού λειτουργού που συντελούν στην μείωση του φαινομένου της ανεργίας.

8.1 ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το κοινωνικό φαινόμενο της ανεργίας είναι πολύπλοκο και για την αντιμετώπισή του απαιτούνται εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες. Ορισμένα από τα σημαντικότερα γνωρίσματα των ανέργων είναι τα ακόλουθα:

- ◆ Λανθασμένες γνώσεις και δεξιότητες αναζήτησης θέσεων απασχόλησης.
- ◆ Μη ορθοί τρόποι αποτελεσματικής αναζήτησης εργασίας.
- ◆ Ελλιπής γνώσεις για τις εξελίξεις και τις προοπτικές της αγοράς εργασίας.
- ◆ Αισθήματα αποτυχίας, απογοήτευσης και ανασφάλειας.

Οι παρεμβάσεις που αφορούν άτομα τα οποία είναι άνεργα θα πρέπει να μελετούνται προσεκτικά και να εφαρμόζονται λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά όσων βιώνουν την ανεργία. Βέβαια, αν οι παρεμβάσεις γίνονται βεβιασμένα και μη στοχευμένα στις ιδιαιτερότητες του κάθε ανέργου(ψυχολογικές, κοινωνικές) σίγουρα τα αποτελέσματα θα είναι πενιχρά. Η Συμβουλευτική για την βοήθεια αναζήτησης εργασίας από τους ανέργους με καλύτερες προοπτικές μπορεί να διευκολύνει έναν άνεργο, να τον οργανώσει και να τον κάνει να κατανοήσει καλύτερα τι ακριβώς αναζητά. (Κοσμίδου-Hardy, & Γαλανουδάκη-Ράπτη, 1998)

Η Συμβουλευτική Αναζήτησης Εργασίας ασχολείται με όλο το φάσμα του ενεργού πληθυσμού το οποίο αναζητά απασχόληση και σκοπός της είναι να τους τροφοδοτήσει με όλα εκείνα τα απαραίτητα εφόδια/τεχνικές ώστε να έχουν την δυνατότητα να αναζητούν θέσεις οι ίδιοι με

ορθό τρόπο θέσεις απασχόλησης ενώ παράλληλα να τους ωθήσει να ενεργοποιηθούν για την εύρεση της κατάλληλης θέσεις στον κατάλληλο χρόνο. (Δημητρόπουλος, 2003)

8.2. ΚΑΙΝΟΤΟΜΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Παρότι πολλές θέσεις εργασίας γίνονται ευρέως γνωστές υπάρχει και ένας μεγάλος αριθμός θέσεων απασχόλησης οι οποίες δεν δημοσιοποιούνται στο ευρύ κοινό. Αυτές τις θέσεις εργασίας οι λεγόμενες «κρυφές θέσεις απασχόλησης» έχει σαν στόχο να εντοπίσει η Συμβουλευτική Αναζήτησης Εργασίας.

Ως καινοτόμα στοιχεία στην διαδικασία της συμβουλευτικής αναζήτησης θέσεων απασχόλησης μπορούν να θεωρηθούν τα εξής:

- i. Αλλαγή των λανθασμένων συμπεριφορών/ στάσεων οι οποίες δεν διευκολύνουν τον άνεργο στην αναζήτηση εργασίας και προσπάθεια για συνειδητοποίηση και πραγματοποίηση ουσιαστικών αλλαγών στον τρόπο διεκδίκησης μιας θέσης εργασίας.
- ii. Προσπάθεια εκμάθησης τεχνικών για την αναζήτηση «κρυφών θέσεων απασχόλησης», θέσεων οι οποίες διοχετεύονται μέσα από άτυπα δίκτυα και δεν έρχονται ποτέ στη δημοσιότητα.

Κατά κύριο λόγο η Συμβουλευτική Αναζήτησης Εργασίας πρέπει να εφαρμόζεται μέσα από ένα οργανωμένο πρόγραμμα δραστηριοτήτων σε ομαδικό επίπεδο για την πιο ουσιαστική αναζήτηση θέσεων απασχόλησης. Η ομαδική Συμβουλευτική για την ανάληψη θέσεων απασχόλησης πραγματοποιείται μέσα συγκεκριμένα στάδια. Μάλιστα, τα στάδια είναι διαδοχικά και το ένα βασίζεται στο προηγούμενο με κύριο σκοπό η ομάδα να εισέρχεται από στάδιο σε στάδιο με εποικοδομητικό τρόπο. Τα στάδια της Συμβουλευτικής Αναζήτησης Εργασίας σε ομαδικό επίπεδο είναι τα ακόλουθα:

- i. Στάδιο Σχεδιασμού.
- ii. Στάδιο Εκμάθησης Τεχνικών Αναζήτησης Εργασίας.
- iii. Στάδιο Έρευνας και Εντοπισμού Ευκαιριών Απασχόλησης

Στο στάδιο του σχεδιασμού, το οποίο είναι το αρχικό και πολύ σημαντικό για τη πορεία της ομάδας συμβαίνουν οι ακόλουθες διεργασίες:

- ◆ Εντοπισμός του σκοπού και των στόχων της ομάδας.

- ◆ Εντοπισμός και καθορισμός κριτηρίων συγκρότησης της ομάδας στόχου.
- ◆ Καθορισμός χρόνου, μέσων και υλικών.
- ◆ Ενημέρωση όλων των εμπλεκομένων για υποστήριξη και συνεργασία (πχ προϊστάμενων, συναδέλφων κλπ). (Δημητρόπουλος, 2003)

Το δεύτερο στάδιο (Στάδιο Εκμάθησης Τεχνικών Αναζήτησης Εργασίας) αποτελεί το προπαρασκευαστικό στάδιο στο οποίο πραγματοποιούνται στοχευμένες δραστηριότητες όπως οι ακόλουθες:

- ◆ Δημιουργία καλού κλίματος ώστε να μπορέσουν τα μέλη της ομάδας να αισθάνονται οικεία.

- ◆ Καθορισμός στόχων
- ◆ Δημιουργία δικτύου επαφών.
- ◆ Εντοπισμός πηγών πληροφόρησης θέσεων εργασίας
- ◆ Διερευνητικά τηλεφωνήματα.
- ◆ Αξιολόγηση αποτελεσματικών τρόπων αναζήτησης εργασίας.
- ◆ Δημιουργία βιογραφικού σημειώματος επικεντρωμένου στον επαγγελματικό στόχο του ανέργου.

- ◆ Συνέντευξη πληροφόρησης και επιλογής- πρόσληψης.

- ◆ Καθορισμός τελικού σχεδίου δράσης. (Δημητρόπουλος, 2003)

Στο τρίτο στάδιο (Στάδιο Έρευνας και Εντοπισμού Ευκαιριών Απασχόλησης) συμβαίνουν οι ακόλουθες διεργασίες:

- ◆ Αναζήτηση εργασίας.
- ◆ Εντοπισμός θέσεων εργασίας σε πραγματικό περιβάλλον.
- ◆ Παρακολούθηση από τον σύμβουλο εργασίας του τρόπου αναζήτησης εργασίας.
- ◆ Αξιολόγηση

Τα σημαντικότερα γνωρίσματα τα οποία πρέπει να υπάρχουν σε όλα τα στάδια της ομαδικής συμβουλευτικής για την εύρεση θέσεων εργασίας είναι τα εξής:

- ◆ Θερμό κλίμα ανάμεσα στα μέλη της ομάδας
- ◆ Ενεργός συμμετοχή όλων των μελών της ομάδας.
- ◆ Ανάπτυξη στρατηγικών και δεξιοτήτων
- ◆ Υποστήριξη και μη ύπαρξη ανταγωνιστικού πνεύματος. (Δημητρόπουλος, 2003)

8.3 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η συμβουλευτική διεργασία βασίζεται στη συμβουλευτική σχέση η οποία είναι δομημένη και οργανωμένη. Για να επιτευχθούν οι στόχοι της συμβουλευτικής χρειάζεται από τη πλευρά του σύμβουλου εργασίας υπομονή, μεθοδικότητα και τέλειο προγραμματισμό. Ο προγραμματισμός της συμβουλευτικής παρέμβασης περιλαμβάνει τους σκοπούς, τους στόχους, το χρονικό περιθώριο, τη μέθοδο, τις τεχνικές και τα μέσα για την επιτυχία της. (Δημητρόπουλος , 1993).

Μερικά από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της συμβουλευτικής σχέσης σύμφωνα με τους Hackney και Nye (1973) είναι τα ακόλουθα:

- ◆ Η σχέση μεταξύ συμβούλου και εξυπηρετούμενων είναι μοναδική και καθορίζεται από κανόνες και παραμέτρους.
- ◆ Η συμβουλευτική σχέση είναι παράλληλα και αντικειμενική και υποκειμενική. Αντικειμενική καθώς στηρίζεται σε επιστημονική γνώση και εξειδικευμένες δεξιότητες αλλά και υποκειμενική καθώς δεν παύει να αποτελεί συναισθηματική και ψυχολογική αλληλεπίδραση.
- ◆ Πρέπει να υπάρχει ισορροπία ανάμεσα στα γνωστικά και στα ψυχολογικά στοιχεία της επικοινωνίας που υφίσταται στη συμβουλευτική σχέση.
- ◆ Ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά τα οποία πρέπει να έχει ο σύμβουλος είναι η υπευθυνότητα αλλά και ο επαγγελματισμός ώστε να μπορεί να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των εξυπηρετούμενων.
- ◆ Η συμβουλευτική σχέση είναι μια δυναμική σχέση αλληλεπίδρασης η οποία συνεχώς μεταβάλλεται και διαφοροποιείται στα διάφορα στάδια ανάπτυξης της ομάδας.

Επιπρόσθετα, μερικές από τις βασικότερες λειτουργίες της συμβουλευτικής σχέσης είναι οι εξής:

- i. Θεραπευτική η οποία ξεκινάει όταν χτιστεί η σχέση εμπιστοσύνης συμβούλου-θεραπευτή με τα μέλη της ομάδας και αρχίζει η διαδικασία επίλυσης του προβλήματος.
- ii. Ψυχολογική στήριξη των μελών τα οποία έρχονται για να βοηθούν από την ομάδα.

Επιπρόσθετα, όταν το άτομο βιώνει μια αρμονική σχέση η οποία του παρέχει ασφάλεια, κυρίως μη έχοντας το ίδιο την απαραίτητη αυτοεκτίμηση το βοηθάει να λειτουργήσει σε ανεξάρτητη μονάδα μέσα στη κοινωνία.

Παράλληλα, για να διαμορφωθεί οποιαδήποτε σχέση εφαρμόζονται οι αρχές τις επικοινωνίας οι οποίες φυσικά είναι απαραίτητες και στη συμβουλευτική σχέση. Οι κυριότεροι τρόποι επικοινωνίας είναι είτε μόνο με λεκτικά μηνύματα ,είτε μόνο με μη λεκτικά μηνύματα είτε με συνδυασμό λεκτικών και μη λεκτικών μηνυμάτων. (Δημητρόπουλος, 2003)

Σύμφωνα με τους Hackney και Nye (1973) τρία είναι τα πρότυπα λανθασμένης επικοινωνίας τα οποία παρατηρούνται στη συμβουλευτική διεργασία:

- ◆ Υποσυμμετοχή: Όταν ο σύμβουλος δεν συμμετέχει πολύ, είναι υποτονικός και απρόθυμος να συμμετάσχει σοβαρά στη συμβουλευτική διαδικασία. Εκτός από τον σύμβουλο υποσυμμετοχή μπορεί να παρατηρηθεί και από τη πλευρά των συμβουλευόμενων.

- ◆ Υπερσυμμετοχή: Όταν ο σύμβουλος ή τα μέλη της συμβουλευτικής ομάδας υπερσυμμετέχουν και συνήθως υπερκαλύπτουν άλλα μέλη.

- ◆ Αποστρακιστική συμμετοχή: Όταν ο σύμβουλος ή τα μέλη της συμβουλευτικής ομάδας αδυνατούν να εστιάσουν στη συμβουλευτική παρέμβαση και γενικότερα τα μηνύματα που εκπέμπουν είναι εκτός κλίματος.

Συνεπώς, η ορθή συμβουλευτική σχέση αποτελεί μια διαπροσωπική σχέση στην οποία λειτουργούν σωστά οι βασικές αρχές επικοινωνίας μεταξύ των μελών. (Δημητρόπουλος, 1993).

8.4 ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΑΝΕΡΓΩΝ

Η σύγχρονη πραγματικότητα χαρακτηρίζεται από την οικονομική κρίση, από τις χαμένες θέσεις εργασίας και την περιθωριοποίηση νέων ανθρώπων. Συνεπώς και ο ρόλος του συμβούλου έχει διαφοροποιηθεί. Έτσι σε ένα περιβάλλον με κυρίαρχα στοιχεία την αβεβαιότητα και την αστάθεια η συμβουλευτική διεργασία θα πρέπει να στοχεύει στην εγρήγορση και στην ενεργοποίηση του ατόμου για την επίτευξη στόχων στο επαγγελματικό στίβο. (Κοσμίδου-Hardy, & Γαλανουδάκη-Ράπτη, 1998)

Μάλιστα, ο ρόλος του συμβούλου εργασίας είναι καταλυτικός σε όλα στα στάδια της συμβουλευτικής. Πιο συγκεκριμένα όσον αφορά στη διαδικασία του «απολογισμού προσόντων» ο ρόλος του εργασιακού συμβούλου είναι η βοήθεια που παρέχει για:

♦ Κατανόηση των στοιχείων της προσωπικότητάς τα οποία δεν βοηθούν στην εύρεση εργασίας.

♦ Κατανόηση των θετικών στοιχείων της προσωπικότητάς τους τα οποία πρέπει να υπερτονιστούν.

♦ Ανάλυση και αξιολόγηση της επαγγελματικής τους διαδρομής.

♦ Παρατήρηση, κατανόηση και αξιολόγηση του περιβάλλοντος και των παρεχόμενων ευκαιριών και περιορισμών.

♦ Εντοπισμός ελλείψεων σε απαραίτητες δεξιότητες σε σχέση με τη θέση εργασίας που αναζητούν.

Γενικότερα ο σύμβουλος αναζήτησης εργασίας έχει καθήκον να παρέχει στο συμβουλευόμενο βοήθεια για :

♦ Ανάπτυξη της κριτικής σκέψης.

♦ Απόκτηση επαγγελματικής συνείδησης.

♦ Κατανόηση επαγγελματικών δεξιοτήτων για επιτυχή εργασιακό βίο.

♦ Κατανόηση εαυτού και στοιχείων συμπεριφοράς.

Μάλιστα, η ανάλυση της «προσωπικότητας» του συμβουλευόμενου η οποία είναι μια εσωτερική διεργασία βοηθάει τα μέγιστα στην κινητοποίηση και στην εγρήγορση του ατόμου ώστε να αλλάξει τις παθητικές στάσεις του ατόμου σε ενεργητικές και εποικοδομητικές ως προς την εύρεση εργασίας. (Κοσμίδου-Hardy, & Γαλανουδάκη-Ράπτη, 1998)

Παράλληλα, ο σύμβουλος για να βοηθήσει τον συμβουλευόμενο πρέπει να αρνηθεί την έννοια του καθορισμού δηλαδή να αρνηθεί την όποια κατεύθυνση. Κύριο έργο του συμβούλου είναι η παροχή βοήθειας για τη συνειδητοποίηση κοινωνικών περιορισμών οι περιορίζουν και τις επαγγελματικές ευκαιρίες. Κοινωνικοί περιορισμοί αποτελούν μια πραγματικότητα η οποία αποτελεί εμπόδιο για τις επαγγελματικές και προσωπικών επιλογών των ατόμων. Σύμφωνα με τον υπαρξισμό, όλοι είμαστε ελεύθεροι και ανοιχτοί σε αλλαγές και μπορούν να υπερβούν τις κοινωνικές νόρμες για να αναπτύξουν την προσωπικότητά τους. Οι ποικίλες δυνατότητες του ατόμου μπορούν να βοηθήσουν να παρθούν οι σωστές επιλογές. Μάλιστα, κατά τη διαδικασία του «απολογισμού προσόντων» ο σύμβουλος εργασίας δεν είναι κατευθυντικός παρά μόνο σε ότι αφορά την δομή της συμβουλευτικής διαδικασίας αλλά και την προώθηση της ενεργητικής ακρόασης αλλά και της ενεργητικής συμμετοχής. Επιπρόσθετα, δεν παρεμβαίνει όσο αφορά το περιεχόμενο των συνεδριών αφήνει ελεύθερους τους συμβουλευόμενους να αποφασίσουν για

την πορεία της συζήτησης αλλά και τα αντικείμενα με τα οποία επιθυμούν να καταπιαστούν. (Δημητρόπουλος, 2000)

Βεβαία, ο ρόλος του συμβούλου είναι καθοριστικός καθώς ασκεί μεγάλη επίδραση στο κλίμα και στην πορεία της συμβουλευτικής διεργασίας ενώ πρέπει να διαθέτει απαραίτητα δεξιότητες οι οποίες να προωθούν την συμβουλευτική διαδικασία. Μερικές από αυτές τις δεξιότητες και τις συμπεριφορές είναι οι ακόλουθες:

- ◆ Ο σύμβουλος πρέπει να εμπνέει αισθήματα εμπιστοσύνης και ασφάλειας στους συμβουλευόμενους. Ένα ευχάριστο κλίμα βοηθάει τον συμβουλευόμενο να εκφράσει ελεύθερα τα συναισθήματά του, τις σκέψεις του και τους προβληματισμούς του.

- ◆ Ο σύμβουλος πρέπει να μια θετική και αισιόδοξη οπτική για τη ζωή. Με την εν γέννη του συμπεριφορά ο σύμβουλος επηρεάζει είτε συνειδητά είτε ασυνείδητα τον συμβουλευόμενο. Αν δηλαδή έχει μια θετική στάση ζωής βοηθάει τον συμβουλευόμενο να βρει εύκολα εναλλακτικές λύσεις αλλά και να αντιμετωπίσει τις όποιες δυσκολίες δημιουργώντας μια θετική εικόνα για τον εαυτό αλλά και ενισχύοντας την αυτοεκτίμησή του. Επιπρόσθετα, η θετική στάση ζωής ενισχύει και τη διαμόρφωση μιας αρμονικής και λειτουργικής σχέσης συμβούλου-συμβουλευόμενου.

- ◆ Ο σύμβουλος πρέπει να εκδηλώνει μια θετική και ειλικρινής στάση απέναντι στον συμβουλευόμενο. Το ειλικρινές ενδιαφέρον από την πλευρά του συμβούλου χτίζεται σε κάθε συνεδρία αλλά είναι πολύ σημαντικό για την αποτελεσματική συνεργασία των δύο μερών.

- ◆ Ο σύμβουλος πρέπει να διακατέχεται από υψηλό επίπεδο αυτοαντίληψης. Ίσως από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά του συμβούλου είναι να έχει «δουλέψει» με τον εαυτό του. Θα πρέπει να γνωρίζει τα θετικά αλλά και τα αρνητικά στοιχεία της προσωπικότητάς του αλλά και όλων εκείνων των στοιχείων τα οποία συνθέτουν το προφίλ της αυτοαντίληψης του σχετικά με την επαγγελματική του πορεία.

Μάλιστα, ο σύμβουλος ο οποίος διαθέτει ένα υψηλό επίπεδο αυτοαντίληψης κάνει πιο ουσιαστική τη συμβουλευτική σχέση καθώς:

- Καταφέρνει να αποφύγει τη συναισθηματική εμπλοκή του σε καταστάσεις και γεγονότα που αφορούν τον συμβουλευόμενο του.

- Καταφέρνει να αποδεχτεί τη συμπεριφορά του συμβουλευόμενου του και τον ωθεί να αξιολογήσει θετικά τον εαυτό του αλλά και γενικότερα τον τρόπο ζωής του.

- Καταφέρνει να αντιληφτεί τη σημαντικότητα της αυτοαντίληψης για τη συμβουλευτική διαδικασία.

◆ Ο σύμβουλος πρέπει να παρακολουθεί προσεκτικά τον συμβουλευόμενο. Πιο συγκεκριμένα, η ενεργητική ακρόαση και γενικότερα η προσεκτική παρακολούθηση των λεκτικών και μη λεκτικών μηνυμάτων βοηθάει τον συμβουλευόμενο να «ανοιχτεί», να νιώσει οικεία και να εκφράσει όσα τον απασχολούν. (Κοσμίδου-Hardy, & Γαλανουδάκη-Ράπτη, 1998)

Η ενεργητική ακρόαση αφορά ουσιαστικά την μελέτη της μη λεκτικής συμπεριφοράς του συμβουλευόμενου δηλαδή τη γλώσσα του σώματος αλλά και την ακρόαση των λεκτικών μηνυμάτων. Ο σύμβουλος όντας καλός ακροατής και παρατηρητής καταφέρνει να κατανοήσει εις βάθος το περιεχόμενο της ζωής του συμβουλευόμενου αλλά και να αποφύγει κούραση και προκαταλήψεις τη στιγμή της συμβουλευτικής διεργασίας. Επιπρόσθετα, ο σύμβουλος πρέπει να έχει ενσυναίσθηση δηλαδή να μπορεί να κατανοεί όσα συμβαίνουν στον συμβουλευόμενο χωρίς όμως να ταυτίζεται με αυτά. Άλλωστε μόνο μέσω της ενσυναίσθησης μπορεί ο σύμβουλος να αγγίξει με ευαισθησία τον συναισθηματικό κόσμο του συμβουλευόμενου. Η ενσυναίσθηση εναντιώνεται στην ταύτιση ενώ δεν αφορά αποκλειστικά και μόνο συναισθήματα αλλά πλήρη κατανόηση σκέψεων, αντιλήψεων, βιωμάτων, ιδεολογιών και συναισθημάτων. (Δημητρόπουλος, 2000)

Σύμφωνα με τον Rogers, η ενσυναίσθηση περιλαμβάνει την «ιδιωτικοποίηση» του συναισθηματικού κόσμου του άλλου μέσω λεπτών χειρισμών και ευαισθησίας.

◆ Ο σύμβουλος πρέπει να αποδέχεται τον συμβουλευόμενο. Πιο αναλυτικά, στάση αποδοχής σημαίνει ότι ο σύμβουλος πρέπει να αποδέχεται όπως είναι τον συμβουλευόμενο χωρίς ίχνος διακρίσεων. Σύμφωνα με τον Rogers, η έννοια της αποδοχής σημαίνει άνευ όρων αποδοχή της προσωπικότητας του συμβουλευόμενου. Μάλιστα, αποδοχή και ενσυναίσθηση είναι δυο έννοιες αλληλένδετες.

◆ Ο σύμβουλος πρέπει να αποδέχεται το διαφορετικό. Με άλλα λόγια ο σύμβουλος πρέπει να είναι ανοικτός σε νέες ιδέες, να επεξεργάζεται νέες πληροφορίες και να τις χρησιμοποιεί προς όφελος της συμβουλευτικής σχέσης. Άλλωστε όντας ανοικτός σε νέες ιδέες αποφεύγει τον δογματισμό και αποκτά μια πιο πλουραλιστική αντίληψη για το έργο του συμβούλου. Ενώ ζώντας σε ένα κόσμο που υφίσταται τεράστιες αλλαγές το καινούργιο και το διαφορετικό αποτελεί δείγμα εξέλιξης και πρέπει πάντα να προσμετράτε στα θετικά μιας προσωπικότητας. (Γαλανουδάκη-Ράπτη, 1996)

8.5 ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

Το γνωστικό πεδίο ενός συμβούλου εστιάζεται στο περιβάλλον της εφαρμογής της συμβουλευτικής. Όσον αφορά την επαγγελματική συμβουλευτική σίγουρα χρειάζονται πολύ ιδιαίτερες τεχνικές και μέθοδοι για την ορθή χρήση της. Τεχνικές και γνώσεις η οποίες σχετίζονται με την ενσυναίσθηση, την ενεργητική ακρόαση, την αυτοαντίληψη, τη λήψη αποφάσεων και τη συνεχή επαγγελματική ενημέρωση. Δύο από τις σημαντικότερες δεξιότητες οι οποίες χρησιμοποιούνται και γενικότερα στη συμβουλευτική αλλά και ειδικότερα στην επαγγελματική συμβουλευτική είναι οι ακόλουθες:

- ◆ Ικανότητα του συμβούλου να είναι καλός ακροατής.

Για να είναι καλός ακροατής ένας σύμβουλος θα πρέπει να έχει ένα καλό επίπεδο αυτογνωσίας και να μπορεί να αφουγκραστεί τα μηνύματα του συμβουλευόμενου τα οποία πρέπει να επεξεργαστεί και στη συνέχεια να ανταποκριθεί σε αυτά. Είναι σημαντικό να διευκρινιστεί πως η ακρόαση στη συμβουλευτική είναι διαφορετική από μια καθημερινή συζήτηση στην οποία δύο ή περισσότεροι συνομιλητές ικανοποιούν μέσω της επικοινωνίας προσωπικές ψυχολογικές ανάγκες.

Η ουσιαστική ακρόαση βοηθάει τον συμβουλευόμενο να κατανοήσει τον εαυτό του, να έρθει σε επαφή και να εμπιστευτεί τα δικά του θέλω και τις δικά του συναισθήματα. Μέσα δηλαδή από την ενεργητικά ακρόαση ο συμβουλευόμενος ακούει τα μηνύματα του εαυτού του, εκφράζεται ενώ παράλληλα ο σύμβουλος κατανοεί και γνωρίζει καλύτερα τον χαρακτήρα του ώστε να μπορεί να τον βοηθήσει μέσα από τη θεραπευτική σχέση στην οποία συμμετέχουν. Άλλωστε βασικός σκοπός της συμβουλευτικής είναι η καλύτερη γνωριμία του συμβουλευόμενου με τον αυτό του αλλά και η ενθάρρυνση για την έκφραση συναισθημάτων, απόψεων και βιωμάτων.

- ◆ Κατανόηση των σκέψεων και των συναισθημάτων του συμβουλευόμενου.

Η κατανόηση των σκέψεων και των συναισθημάτων του συμβουλευόμενου από τον σύμβουλο απαιτεί την κατανόηση όσον εκφράζονται και στη συνέχεια την κοινοποίησή τους σε νέα βάση στον συμβουλευόμενο. Η πορεία του ακολουθείται για την κατανόηση όσον αναφέρει ο συμβουλευόμενος είναι η ακόλουθη:

- i. Προσπάθεια «εισβολής» στον προσωπικό χώρο του συμβουλευόμενου και οικειοποίησή του.

- ii. Ενσυναίσθηση και παρακολούθηση όλων των αλλαγών που συμβαίνουν στον συμβουλευόμενο.
- iii. Κατανόηση νοημάτων τα οποία δεν έχει αντιληφθεί ο συμβουλευόμενος.
- iv. Έλεγχος της κατανόησης του συμβουλευόμενου. (Γαλανουδάκη-Ράπτη, 1996)

8.6 ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ

Πρωταρχικός ρόλος της επαγγελματικής συμβουλευτικής είναι να ωθήσει τα άτομα να οδηγηθούν σε ορθές επιλογές σχετικά με το επαγγελματικό τους μέλλον και την μετέπειτα πορεία ζωής που θα χαράξουν. Βέβαια, επειδή ο επαγγελματικός σχεδιασμός είναι πολύ σημαντικός για την πορεία και την εξέλιξη του ατόμου οι επαγγελματικοί σύμβουλοι θα πρέπει να είναι καταρτισμένοι και να ενημερώνονται συνεχώς για τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας.

Συνεπώς, εκτός από την ατομική εξέλιξη του συμβούλου σημαντικό ρόλο παίζουν και η εκμάθηση δεξιοτήτων και πρακτικών αλλά και γνώσεων σχετικά με την επικοινωνία και γενικότερα τη συμβουλευτική ώστε να βοηθηθεί ο εκάστοτε συμβουλευόμενος.

Οι πιο βασικές γνώσεις που είναι απαραίτητες ώστε να εκτελέσει αποτελεσματικά το έργο του ένας σύμβουλος εργασίας είναι οι ακόλουθες:

- ◆ Γνώσεις σχετικά με την επικοινωνία, την δημιουργία ευχάριστου κλίματος και αποδοχής.
- ◆ Γνώσεις θεωρητικών μοντέλων εξελικτικών θεωριών σχετικά με τον τρόπο μάθησης (π.χ. θεωρίες κοινωνικής μάθησης)
- ◆ Γνώσεις μοντέλων συμβουλευτικής
- ◆ Δεξιότητες διαπίστωσης των εμποδίων σχετικά με την επαγγελματική ανάπτυξη του συμβουλευόμενου.
- ◆ Γνώσεις μοντέλων σχετικά με την αλλαγή επαγγελματικής πορείας.
- ◆ Γνώσεις σχετικά με την διαδικασία λήψης αποφάσεων
- ◆ Γνώσεις σχετικά με την διαχείριση κρίσεων
- ◆ Δεξιότητες χειρισμού νέων μορφών επικοινωνίας και γενικότερα ορθής χρήσης των νέων τεχνολογιών
- ◆ Γνώση του κώδικα δεοντολογίας και τήρησή του.

- ◆ Δεξιότητες διαπίστωσης, αξιολόγησης και αναζήτησης λύσεων των δυσκολιών του συμβουλευόμενου.

- ◆ Γνώσεις ανάλυσης των προσωπικών χαρακτηριστικών και του επαγγελματικού προφίλ των ανέργων.

- ◆ Δεξιότητες μετάδοσης των πληροφοριών σχετικά με τις κενές θέσεις απασχόλησης.

- ◆ Δεξιότητες κατανόησης των στερεοτύπων του συμβουλευόμενου. (Γαλανουδάκη-Ράπτη, 1996)

Επιπλέον, ο σύμβουλος ο οποίος ασχολείται με την επαγγελματική συμβουλευτική θα πρέπει να είναι καταρτισμένος στα παρακάτω επαγγελματικά αντικείμενα:

- ◆ Γνώσεις και δεξιότητες σχετικά με την επαγγελματική ανάπτυξη.

- ◆ Αγορά εργασίας, τρόποι αναζήτησης θέσεων εργασίας, προοπτικές επαγγελμάτων, επαγγελματικά δικαιώματα.

- ◆ Λήψη αποφάσεων, διαχείριση κρίσεων.

- ◆ Τεχνικές για ειδικές πληθυσμιακές ομάδες

- ◆ Διαφορές μεταξύ των ρόλων ανδρών και γυναικών.

- ◆ Τεχνικές αξιολόγησης του έργου του.

- ◆ Γνώσεις σχετικά με τη βελτίωση του εργασιακού περιβάλλοντος και των εργασιακών σχέσεων. (Γαλανουδάκη-Ράπτη, 1996)

8.7 ΓΝΩΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το κοινωνικό φαινόμενο της ανεργίας επηρεάζει ψυχολογικά, κοινωνικά και οικονομικά τους ανέργους. Για να μπορέσει ο σύμβουλος να συμβάλλει αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση της ανεργίας θα πρέπει να κατέχει απαραίτητες γνώσεις, δεξιότητες και τεχνικές οι οποίες σχετίζονται με τη Συμβουλευτική Αναζήτησης Εργασίας όπως:

- ◆ Βοήθεια στους συμβουλευόμενους να εντοπίσουν και να επιτύχουν επαγγελματικούς τους στόχους.

- ◆ Βοήθεια στους συμβουλευόμενους να εντοπίζουν θέσεις εργασίας και να τις αξιοποιούν.

- ◆ Ικανότητα εφαρμογής ποιοτικών χαρακτηριστικών συμβουλευτικής αναζήτησης εργασίας.

- ◆ Εκμάθηση στους ανέργους τεχνικές δικτύωσης.

- ◆ Εκμάθηση στους ανέργους προετοιμασίας βιογραφικού σημειώματος και συνέντευξης για την αναζήτηση θέσεων εργασίας. (Γαλανουδάκη-Ράπτη, 1996)

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Στο κεφάλαιο αυτό προσδιορίστηκε ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στην υποστήριξη των ανέργων. Ταυτόχρονα παρουσιάστηκε η βιβλιογραφική ανασκόπηση των στοιχείων που συντέλεσαν στην ύπαρξη μίας ολοκληρωμένης και επιστημονικής προσέγγισης των καθηκόντων του

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσα από τη μελέτη αυτής της πτυχιακής εργασίας, διαπιστώνεται η σπουδαιότητα του φαινομένου που καλείται ανεργία. Από τις παλαιότερες κοινωνίες είχε διαπιστωθεί η ύπαρξη του προβλήματος, τα τελευταία όμως χρόνια έχει αρχίσει να γίνεται όλο και πιο έντονο.

Η ανεργία αποτελεί ένα φαινόμενο που πλήττει όλες σχεδόν τις χώρες. Στην Ελλάδα, τα επίπεδα της ανεργίας είναι ιδιαίτερα ψηλά και οι προβλέψεις για το μέλλον είναι δυσοίωνες. Άνεργος θεωρείται ο πολίτης ο οποίος ανήκει στην κατηγορία του οικονομικά ενεργού πληθυσμού μιας χώρας, αλλά δεν απασχολείται, ενώ αναζητά εργασία και δεν μπορεί να βρει.

Η ανεργία, αποτελεί ένα φαινόμενο το οποίο επιφέρει τα αντίθετα αποτελέσματα. Πέρα από τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις που αυτή επιφέρει, οι ψυχολογικές επιπτώσεις αποτελούν ίσως τον σημαντικότερο παράγοντα για την επιβίωση του ανθρώπου. Ο άνεργος πληθυσμός αντιμετωπίζει προβλήματα άγχους και φόβου, ενώ η αυτοεκτίμηση του και η αποδοχή του μέσα στο κοινωνικό σύνολο είναι μειωμένη.

Παρακολουθώντας την πορεία της ανεργίας την τελευταία εικοσαετία τόσο στην Ελλάδα όσο και στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρατηρούμε μια συνεχή αύξηση του ποσοστού της στις περισσότερες χώρες. Μια αύξηση η οποία μπορεί να υποχωρήσει μόνο με τη λήψη αποτελεσματικών μέτρων. Μέτρων που θα είναι ικανά να αντιμετωπίσουν τον άνεργο, όχι σαν έναν προβληματικό άνθρωπο, αλλά σαν μια οντότητα που ζητάει μέσα από την εργασία να αποδείξει τις πραγματικές του ικανότητες. Θα πρέπει λοιπόν τα όποια μέτρα να σχεδιάζονται και να υλοποιούνται έχοντας σαν κεντρικό γνώμονα τον άνθρωπο.

Κατά συνέπεια τα μέτρα που θα υλοποιούνται κάθε φορά, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους και τη δημιουργική ικανότητα του ανθρώπου μέσα από την εργασία του, δημιουργώντας έτσι στον εργαζόμενο το αίσθημα ότι ανήκει σε μια κοινωνική ομάδα όπου μπορεί να εκφράσει τη γνώμη του και να ασκήσει κριτική. Με τον τρόπο αυτό αποκτά αυτοπεποίθηση για τον εαυτό του και γίνεται πιο αποδοτικός στην εργασία του.

Πολλές φορές η ανεργία ευθύνεται για την αύξηση της εγκληματικότητας, η οποία έχει σημειώσει έξαρση τα τελευταία χρόνια στην χώρα μας, ενώ επίσης δεν λείπουν από την κοινωνία οι βίαιες συμπεριφορές, οι ταραχές και οι εξεγέρσεις. Άμεση συνέπεια της ανεργίας είναι και η αύξηση του αλκοολισμού και των ναρκωτικών ουσιών. Αυτό εξηγείται κυρίως λόγω της κακής ψυχολογικής κατάστασης στην οποία βρίσκονται οι άνεργοι, ειδικότερα, όταν η

ανεργία είναι μακροχρόνια. Ένα φαινόμενο που έχει σημειώσει επίσης αύξηση εξαιτίας της ανεργίας και του οικονομικού αδιέξοδου είναι οι αυτοκτονίες.

Μεγαλύτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στα νέα άτομα, αφού υψηλά ποσοστά ανεργίας πλήττουν κυρίως αυτήν την κατηγορία. Το εκπαιδευτικό σύστημα θα πρέπει μέσα από τη δομή του, να φέρνει το νέο σε επαφή με τον εργασιακό χώρο και να τον εκπαιδεύει ανάλογα με τις απαιτήσεις και της ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η μείωση της υπερωριακής απασχόλησης, η αύξηση της μερικής σε συνδυασμό με τη μείωση της πλήρους απασχόλησης, η εξάλειψη της πολυθεσίας, είναι μερικές μόνο από τις λύσεις για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Borgas G., «Τα οικονομικά της εργασίας», Εκδόσεις Κριτική, 2003

Γαλανουδάκη-Ράπτη Α., (1996) "Εμπειρίες από την εφαρμογή προγράμματος Συμβουλευτικής στο πλαίσιο της διδασκαλίας των γλωσσικών μαθημάτων και του ΣΕΠ». Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, τ. 38-39, σσ 140-145. ΕΛΕΣΥΠ-Ελληνικά Γράμματα.

Δεδουσόπουλος Α., «Πολιτική Οικονομία της Αγοράς Εργασίας», 1η Έκδοση, Αθήνα, Τυπωθήτω, 2000

Δεδουσόπουλος Α. (2000). «Θεωρίες της ανεργίας». Εκδόσεις: Τυπωθήτω – Δάρδανος Γιώργος, Αθήνα

Δημητρόπουλος Ε. (1993). Συμβουλευτική και Συμβουλευτική Ψυχολογία. Η Θεωρία της, η Πράξη της, οι Εφαρμογές της. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

Δημητρόπουλος Ε. (2000) «Συμβουλευτική – Προσανατολισμός», Τόμος Α΄, Συμβουλευτική και Συμβουλευτική Ψυχολογία, Εκδόσεις Γρηγόρη, Γ΄ έκδοση, Αθήνα

Δημουλάς Κ. – Μιχαλοπούλου Κ., «Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης», ΙΝΕ/ΓΣΕΕ – Α5Ε5Υ, 2008

Ηγουμενάκης, Νίκος (2001) «Παραγωγικότητα, απασχόληση και τεχνολογική εκπαίδευση», Αθήνα, Παπαζήση

ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, Ετήσια Έκθεση 2012, «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση».

Καμινιώτη Ο., «Οι κοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας», 1996

Καραμεσίνη Μ. (2002), «Βιομηχανική πολιτική, ευρωπαϊκή ενοποίηση και μισθωτή εργασία», Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Καραμεσίνη Μ., «Ανεργία και Πολιτικές Απασχόλησης» (Σημειώσεις), Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, Αθήνα 2011

Κατσανέβας Θ., (1986) Απασχόληση και ανεργία στην Ελλάδα, ΟΑΕΔ

Κατσανέβας Θ., (1994) «Εργασιακές σχέσεις», Πειραιάς, Σταμούλης

Κατσανέβας, Θ. (2002) Επαγγέλματα του μέλλοντος και του παρελθόντος, Πατάκης, Αθήνα

Κατσανέβας Θ., (2007) «Οικονομική της εργασίας και εργασιακές σχέσεις», Αθήνα, Σταμούλης, (αναθεωρημένη επανέκδοση)

Κατσορίδας Δ. (1997)" Κοινωνικές Επιπτώσεις από την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών", Περιοδικό Ενημέρωση, , ΙΝΕ/Γ'ΣΕΕ. τεύχος 30

Κορλίρας Π., «θεωρία ανεργίας και Πληθωρισμού», 1999

Κοσμίδου-Hardy, Χρ. & Γαλανουδάκη-Ράπτη Αθ. (1998) "Ο Εκπαιδευτικός και Επαγγελματικός Προσανατολισμός και οι Γονείς" ΜΕΤΑ, Αθήνα: Εκδ. ΑΛΦΑ,. (Περιοδικό απευθυνόμενο στο ευρύτερο κοινό, στους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές).

Κουνενάκη-Χατζηνικολάου Ε.(1999), Αναζήτηση απασχόλησης, αγορά εργασίας, επαγγελματικός προσανατολισμός, διαδικασία αναζήτησης [χ,τ] Εκδόσεις Προπομπός.

Κωνσταντινόπουλος, Χ. (1993), «Θεσμοί και φορείς καταπολέμησης της ανεργίας στην Ελλάδα», Αθήνα, Υπηρεσία Εκδόσεων Ο.Α.Ε.Δ.

Μάραντος, Π. (2000). «Τεχνικές Εύρεσης Εργασίας». Αθήνα, Πατάκης

Παπαπέτρου Ε. (2003) Μισθολογικές διαφορές μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στην Ελλάδα, Οικονομικό Δελτίο, τεύχος 21

Πολυβός, Θ., Χλέτσος, Μ., «Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική - Πληροφορική Α.Ε. Αθήνα: Παρατηρητήριο Απασχόλησης» Ερευνητική-Πληροφορική Α.Ε. 2006

Σακέλλης, Γ. (2001): Πληθυσμός και Εργατικό Δυναμικό στην Ελλάδα, Εκδόσεις Μπένου.

Σαμπεθαί Ι. (2000) Η ελληνική αγορά εργασίας: χαρακτηριστικά, προβλήματα και πολιτικές (με έμφαση στην ευελιξία της αγοράς εργασίας και στην καταπολέμηση της ανεργίας σε συνθήκες μη πληθωριστικής ανάπτυξης), Οικονομικό Δελτίο, τεύχος 16

Χατζηπαναγιώτου, Ι. (2002): Η Αγορά Εργασίας, Αθήνα, ΟΑΕΔ

Ψαχαρόπουλος, Γ., Ελληνική παιδεία : Μια σύγχρονη τραγωδία, - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, 2003.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Becker G. S., “Crime and Punishment: An Economic Approach”, Journal of Political Economy, 1968.

Calmfors L., “Active Labor Market Policy and Unemployment – A framework for the Analysis of Crucial Design Features”, 1994

Demekas D. & Kontolemis Z., 1996, “Unemployment in Greece - A Survey of the Issues”, IMF Working Papers 96/91, International Monetary Fund.

Krugman P., “Past and Prospective Causes of High Unemployment”, Economic Review, 1994

OECD (2012). “Employment outlook 2012”. OECD publishing

Papalexandris N., (2000), Flexible working practices: trends in EU and Greece, EEDE-IEKA conference held in 5-6-00

Shiskin, J. & Stein, R.L. (1985): Problems in Measuring Unemployment, Monthly Labor Review, August.

Staiger, D., Stock, J., and Watson, M. (1997). “The NAIRU, Unemployment and Monetary Policy.” *Journal of Economic Perspectives*, 11: 33-50

ΠΗΓΕΣ ΙΝΤΕΡΝΕΤ

www.docman.gr/Download/2686.aspx

http://www.oaed.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=534&Itemid=189&lang=el

<http://voucher.gov.gr/project/view/id/2>

<http://government.gov.gr/2011/03/09/9455/>

<http://www.idimon.gr/site/xPage.asp?sid=11544&LangId=1>

www.oaed.gr